**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ**
**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Кваліфікаційна наукова праця*
*на правах рукопису*

**ЗОЛОТАРЬОВА ОЛЬГА ІГОРІВНА**

УДК 351.75:364.63-027.553

# ДИСЕРТАЦІЯ
# АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

08 – Право
081 – Право

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело
_____ **О. І. Золотарьова**

Науковий керівник: **Куліков Володимир Анатолійович**, кандидат юридичних наук, доцент

**Київ – 2025**

# АНОТАЦІЯ

**Золотарьова О. І. Адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії домашньому насильству**. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису*.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Національна академія внутрішніх справ. – Київ, 2025.

У дисертації комплексно досліджено адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії домашньому насильству в Україні. Для досягнення мети дослідження та поставлених завдань було застосовано комплекс загальнонаукових та спеціальних юридичних методів, включаючи порівняльно-правовий аналіз, системно-структурний метод, формально-логічний метод тощо.

Актуальність теми дослідження обґрунтовується високим рівнем поширеності такого негативного соціального явища як домашнє насильство, його руйнівним впливом на особистість, сім'ю та суспільство в цілому, що й обумовило нагальну потребу в удосконаленні правового регулювання цього надзвичайно важливого питання.

У межах дослідження визначено поняття, напрямки та завдання державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, розкрито сутність та стратегічні орієнтири подолання цього негативного явища. Сформульовано поняття і з'ясовано зміст адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, що дало змогу чітко окреслити їхню специфіку, особливості та функціональне призначення.

Охарактеризовано з урахуванням узятих Україною зобов'язань щодо адаптації національного законодавства до законодавства Європейського

Союзу адміністративно-правові інструменти реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Окреслено види адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, здійснено їх класифікацію за різними критеріями, що сприяло глибшому розумінню їхнього потенціалу.

Визначено правову природу домашнього насильства як суспільно небезпечного явища, що потребує комплексного міжгалузевого реагування.

Аргументоване дослідження адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству в Україні дозволило визначити їх ефективність, виявити проблеми застосування, а також окреслити їх ключові характеристики, переваги та недоліки й надати пропозиції з удосконалення правового поля у цій сфері.

У дисертаційному дослідженні із загального правового поля виокремлюються адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії домашньому насильству саме в Україні, їхня ефективність аналізується з виявленням внутрішньодержавних проблем та їх особливостей.

Окреслено коло повноважень суб’єктів застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, проаналізовано нормативно-правове регулювання їх діяльності.

Визначено процедури прийняття адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, розкрито їхні стадії та особливості. Розглянуто зміст процедури застосування адміністративно-правових заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, деталізовано порядок їх реалізації та правові наслідки. Розкрито зміст процедури застосування організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, висвітлено їхню роль у координації діяльності різних суб’єктів.

Важливим аспектом дослідження стало з'ясування змісту європейської інтеграції України як основи формування інституту адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, проаналізовано вплив європейських стандартів та acquis communautaire на національне законодавство. На основі проведеного аналізу сформульовано напрями розвитку адміністративно-правового регулювання процедури застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, запропоновано конкретні шляхи їхньої оптимізації.

За результатами дослідження розроблено науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству в Україні, підвищення ефективності діяльності органів влади та інших уповноважених суб'єктів.

Запропоновано вирішення проблем у контексті дослідження особливостей саме процедурної складової прийняття та застосування відповідних адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, зокрема, сформульовано науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації із урахуванням міжнародного досвіду.

Практичне значення полягає у внесенні змін та доповнень змін та доповнень до чинного законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Крім того, практичні результати дослідження можуть бути використані в навчальному процесі, зокрема під час викладання навчальних дисциплін «Поліцейська діяльність», «Адміністративно-юрисдикційна діяльність», «Актуальні проблеми поліцейської діяльності», «Поліцейські заходи та заходи адміністративного примусу. Протидія домашньому насильству», «Організація діяльності дільничних офіцерів поліції», «Організація діяльності підрозділів ювенальної превенції»,

«Практикум з протидії окремим видам адміністративних правопорушень», у процесі практичної діяльності та в ході здійснення наукових досліджень у сфері адміністративного права та процесу.

***Ключові слова:*** насильство, домашнє насильство, запобігання, протидія, інструменти, адміністративно-правові інструменти, організаційні інструменти, кривдник, постраждала особа.

# ANNOTATION

**Zolotarova O.I. Administrative and legal instruments for preventing and combating domestic violence.** – *Qualification scientific work on the rights of the manuscript.*

The thesis for obtaining a scientific degree of Doctor of Philosophy in specialty 081 "Law." National Academy of Internal Affairs. – Kyiv, 2025.

The dissertation comprehensively researches administrative and legal instruments for preventing and combating domestic violence in Ukraine. To achieve the research goal and the tasks set, a complex of general scientific and special legal methods was applied, including comparative legal analysis, system-structural method, formal-logical method, etc.

The relevance of the topic is justified by the high prevalence of this negative social phenomenon, its destructive impact on the individual, family, and society as a whole, which has become an urgent need to improve legal regulation in this extremely important area. The study of administrative and legal instruments for preventing and combating domestic violence is justified by the high prevalence of this negative phenomenon and the need to improve relevant legal regulation.

The study identifies the concepts, directions and objectives of state policy in the field of preventing and combating domestic violence, reveals its essence and strategic guidelines for overcoming this negative phenomenon. The concept was formulated and the content of administrative and legal instruments in the field of preventing and combating domestic violence was clarified, which made it possible to clearly outline their specifics and functional purpose.

The carried out characterization of administrative and legal instruments for implementing state policy in the field of preventing and combating domestic violence was carried out taking into account the obligations undertaken by the Ukrainian state to adapt national legislation to the legislation of the European Union, taking into account the scope of the study.

The types of administrative and legal instruments in the field of preventing and combating domestic violence are outlined, and their classification is carried out according to various criteria, which contributed to a deeper understanding of their potential.

The legal nature of domestic violence as a socially dangerous phenomenon requiring a comprehensive interdisciplinary response is determined.

A reasoned study of administrative and legal instruments for preventing and combating domestic violence in Ukraine made it possible to determine their effectiveness, identify problems of application, as well as identify key characteristics, advantages and disadvantages, and provide proposals for improving the legal field in this area.

Separated from the general legal field, the dissertation specifically analyzes administrative and legal instruments for preventing and combating domestic violence in Ukraine, their effectiveness, and identifies problems and features.

The dissertation defines the scope of powers of subjects of application of administrative and legal instruments in the field of prevention and counteraction to domestic violence and outlines the regulatory and legal regulation of their activities, which allowed to indicate ways to overcome this negative phenomenon.

The dissertation defines the scope of powers of subjects of application of administrative and legal instruments in the field of prevention and counteraction to domestic violence and outlines the regulatory and legal regulation of their activities, which allowed to indicate ways to overcome this negative phenomenon. The content of the procedure for applying organizational tools in the field of preventing and combating domestic violence is disclosed, and their role in coordinating the activities of various entities is highlighted.

An important aspect of the study was to clarify the content of Ukraine's European integration as the basis for the formation of an institute of administrative and legal instruments in the field of preventing and combating domestic violence, and to analyze the impact of European standards and the acquis communautaire on

national legislation. Based on the analysis, directions for the development of administrative and legal regulation of the procedure for applying administrative and legal instruments in the field of preventing and combating domestic violence were formulated, and specific ways of their optimization were proposed.

Based on the results of the study, scientifically based proposals and recommendations were developed aimed at improving administrative and legal instruments for preventing and combating domestic violence in Ukraine, increasing the efficiency of the activities of government bodies and other authorized entities.

The solution of problems is proposed in the context of studying the features of the procedural component of the adoption and application of relevant administrative and legal instruments in the field of preventing and combating domestic violence, in particular, the formulation of scientifically based proposals and recommendations taking into account international experience.

The practical significance lies in making amendments and supplements to the current legislation in the field of preventing and combating domestic violence. In addition, the practical results of the study can be used in the educational process, in particular when teaching the academic disciplines "Police Activities", "Administrative and Jurisdictional Activities", "Current Problems of Police Activities", "Police Measures and Administrative Coercion Measures. Combating Domestic Violence", "Organization of the activities of police officers", "Organization of activities of juvenile prevention units", "Workshop on combating certain types of administrative offenses", in the process of practical activities and in the conduct of scientific research in the field of administrative law and process.

***Key words***: violence, domestic violence, prevention, counteraction, instruments, administrative and legal instruments, organizational instruments, offender, injured person.

## СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації*

1. Золотарьова О. І. До характеристики процедур прийняття адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. *Право та державне управління*. 2024. № 4. С. 380-386. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2024/53.pdf.

2. Золотарьова О. І. Міжнародний досвід та національні виклики у подоланні домашнього насильства: правові та соціальні аспекти. *Журнал східноєвропейського права*. 2025. № 130. С.194-202. URL: https://zenodo.org/records/14743668.

3. Золотарьова О. І. Процедури застосування організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. Вип. 1. С. 681-693. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2025/164.pdf.

4. Золотарьова О. І. Домашнє насильство: історично-правовий аспект. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. Вип. 4 (44). С. 1628-1636. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/22376/22348.

5. Золотарьова О. І. Адміністративно-правовий аналіз зарубіжного досвіду з протидії домашньому насильству. *Національні інтереси України*. 2025. Вип. 4 (9). С. 361-370.

URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/22448/22418.

*Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:*

6. Золотарьова О. І. Практика Європейського союзу щодо запобігання та протидії домашньому насильству. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення* : матеріали міжвідом. наук.-

практ. кругл. столу (м. Київ, 24 лист. 2022 р.). Київ. : НАВС, 2022. С. 240 – 242.

7. Золотарьова О. І. Особливості здійснення заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення Національною поліцією. *Актуальні питання превентивної діяльності підрозділів Національної поліції :* матеріали наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 28 квітн. 2023 р.). Кропивницький: ДДУВС, 2023. С. 104 –107.

8. Золотарьова О. І. Актуальні питання адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству. *«Інноваційні рішення в сучасній науці, освіти та практиці»* збірник тез доп. ІІ Міжн. наук.-практ.конф. (м. Київ, 15-16 жовт. 2024 р.). Київ. : НТУ, 2024, Ч. 2. С. 253-256.

# ЗМІСТ

**Вступ ……...12**

**РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА МІСЦЕ В НІЙ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ……22**

1.1. Державна політика у сфері запобігання та протидії домашньому насильству: поняття, напрямки та завдання…….....22

1.2. Поняття, зміст та види адміністративних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству……..44

1.3. Суб'єкти застосування та нормативне закріплення адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству…….....62

Висновки до розділу 1……90

**РОЗДІЛ 2. ПРОЦЕДУРИ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ……...96**

2.1. Процедури прийняття адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству……...96

2.2. Процедури застосування адміністративно-правових заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству……111

2.3. Процедури застосування організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству……131

Висновки до розділу 2……...143

**РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВОГО УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ……147**

3.1. Європейська інтеграція України як основа формування інституту адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству……147

3.2. Напрямки розвитку адміністративно-правового регулювання процедури застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству……155

Висновки до розділу 3…….. 166

**ВИСНОВКИ ……172**

**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ……177**

**ДОДАТКИ……..200**

# ВСТУП

**Обґрунтування вибору теми дослідження.** Одним із ключових аспектів процесу європейської інтеграції України є адаптація її законодавства до стандартів Європейського Союзу. Це передбачає зближення української правової системи із сучасною європейською правовою системою, що сприятиме активізації політичного, підприємницького, соціального та культурного життя громадян, стимулюватиме економічний розвиток у рамках ЄС, а також забезпечить поступове покращання добробуту населення до рівня, притаманного державам-членам ЄС. Цей процес включає реформування правової системи та її приведення у відповідність до європейських стандартів. Основними етапами є правова імплементація Угоди про партнерство та співробітництво, укладання галузевих угод, гармонізація чинного законодавства України із нормами ЄС, а також створення механізмів для адаптації проектів нормативно-правових актів до вимог Євросоюзу.

З метою гармонізації національного законодавства із законодавством Європейського Союзу в Україні проводяться значні правові реформи, які охоплюють різні аспекти суспільних відносин. Ці реформи спрямовані на вирішення ключових питань, відображених у положеннях відповідних нормативно-правових актів. Окрему увагу приділено питанням запобігання та протидії домашньому насильству, що є важливою складовою загального процесу адаптації законодавства.

Тому, на нашу думку, назріла потреба на науковому рівні дослідити і сформулювати поняття й особливості процедури прийняття та застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Натепер термін «інструменти діяльності органів публічної адміністрації» у вітчизняному законодавстві не використовується. Натомість у науковій літературі частіше застосовуються такі поняття, як «форми управління», «правові форми», «акти управління» чи «управлінські рішення». Однак з огляду на те, що Конституція України відмовилася від

поняття «органи державного управління», закріпивши принцип розподілу влади, а також на зростаючий вплив теорії публічної адміністрації з'явилася можливість для упровадження термінології, усталеної в розвинених європейських країнах. Це включає використання поняття «інструменти» як загалом, так і у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

*Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями.* Проблематику реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству загалом та щодо застосування відповідних адміністративно-правових інструментів зокрема вивчали провідні вчені в галузі адміністративного права: С. М. Алфьоров, О. М. Бандурка, В. А. Басс, С. Ф. Денисюк, О. В. Джафарова, О. Ю. Дрозд, О. О. Дудоров, Т. В. Журавель, Д. Г. Заброда, М. О. Качинська, Я. М. Квітка, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, Л. В. Крижна, Ю. В. Кузьменко, О. О. Лазаренко, К. Б. Левченко, І. В. Мандрик, О. М. Музичук, В. І. Олефір, Л. К. Садонцева, В. В. Сокуренко, М. М. Тищенко, С. В. Тунтуєва, А. О. Хімченко, С. О. Шатрава, М. Е. Ясеновська та інші.

На дисертаційному та монографічному рівнях було досліджено окремі питання запобігання та протидії домашньому насильству такими вченими як Д. Тичина «Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі засади запобігання домашньому насильству в Україні» (Київ, 2023), Я. Горбунова «Адміністративно-правове забезпечення протидії домашньому насильству» (Харків, 2023), М. Нерода «Адміністративно-правові засади протидії домашньому насильству» (Київ, 2023), І. Горбач-Кудря «Спеціальні заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству» (Київ, 2022), О. Дмитращук «Запобігання домашньому насильству підрозділами Національної поліції» (Київ, 2021), К. Довгунь «Адміністративно-правові засади діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству» (Київ, 2021) та ін.

Віддаючи належне досягненням вказаних науковців, вважаємо за можливе запропонувати та обґрунтувати авторський підхід до формування теоретичного підґрунтя для вироблення оновлених підходів щодо сутності і змісту адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Таким чином, потреба в оновленні теоретичних підходів до визначення специфіки інституту адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, пошуці й застосуванні нового наукового підходу в умовах сучасних соціально-правових реалій і визначає актуальність дослідження.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами**.

Дисертаційне дослідження узгоджується з основними положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII; Загальної декларації прав людини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН від 10 грудня 1948 року; Конвенції ООН «Про права дитини» від 20 листопада 1989 року; Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок та домашньому насильству та боротьбу з цими явищами від 11 травня 2011 року, ратифікованої 20 червня 2022 року; Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII; Закону України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашнього насильства та боротьбу з цими явищами» від 20 червня 2022 року № 2319-IX; Закону України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 року № 2402-III; Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021; Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів

України від 22 серпня 2018 року № 658, Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2021 року № 145.

Дисертацію виконано відповідно до тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11 червня 2020 року № 454.

**Мета і задачі дослідження.** *Метою* дисертаційного дослідження є опрацювання сучасної наукової думки щодо інституту адміністративно-правових інструментів у діяльності органів публічної адміністрації та трансформації останньої на предмет дослідження із урахуванням сфери застосування, формулювання науково обґрунтованих пропозицій, а також рекомендацій щодо вдосконалення цих інструментів.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких *завдань:*

– визначити поняття, напрями та завдання державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

– сформулювати поняття та з’ясувати зміст адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

– окреслити види адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

– з’ясувати коло суб’єктів застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству й окреслити нормативне закріплення останніх;

– визначити процедури прийняття адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

– з’ясувати зміст процедури застосування адміністративно-правових заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

– розкрити зміст процедури застосування організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

– з’ясувати зміст поняття європейської інтеграції України як основи формування інституту адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

– сформулювати напрями розвитку адміністративно-правового регулювання процедури застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

*Об’єкт дослідження* становить сукупність суспільних відносин, що виникають у процесі формування та реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

*Предмет дослідження* – адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії домашньому насильству.

**Методи дослідження.** Сукупність методів та прийомів, які використовуються під час дослідження в цій роботі, складають її методологічну основу. Для розв’язання поставлених завдань були використані такі загальні методи наукового пізнання як спостереження, порівняння, аналіз, аналогія, індукція, дедукція, що слугуватиме інструментом відбору фактичного матеріалу. Спеціальні методи: формально-логічний, теоретико-прогностичний, організаційно-правовий, структурно-функціональний. За допомогою *логіко-семантичного* методу поглиблено понятійний апарат, зокрема з’ясовано сутність категорій «адміністративно-правові інструменти», «адміністративно-правові інструменти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству» (підрозділ 1.2). *Системний метод* використовувався під час визначення системи суб’єктів, які мають повноваження для застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству (підрозділ 1.3). *Історико-правовий метод* дозволив проаналізувати генезис формування та реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству й визначити місце в ній адміністративно-правових інструментів (підрозділ 1.1). *Методи класифікації, групування, системно-функціональний*

застосовано для дослідження адміністративних процедур прийняття та застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству (розділ 2), а також під час аналізу нормативно-правових актів або їх проектів, що регламентують зазначені відносини (підрозділи 2.1, 2.2). За допомогою *спеціально-юридичного і статистичного методів* з'ясовано сутність, види та нормативно-правове регулювання інституту організаційних інструментів в цілому та особливості їх застосування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству зокрема (підрозділ 2.3). *Методи групування та структурно-логічний* допомогли визначити коло адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству (підрозділ 1.2). *Системно-структурний метод* уможливив характеристику підходів до розвитку адміністративного законодавства в частині окреслення пріоритетних напрямів удосконалення процедури застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству (підрозділ 3.2). За допомогою *гносеологічного методу* дослідження було з'ясовано поняття, особливості, мету, завдання європейської інтеграції України як основи формування інституту адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству (підрозділ 3.1).

Авторське соціологічне опитування громадян щодо ефективності запобігання та протидії домашньому насильству в Україні було здійснено завдяки методу *анкетування* (Додаток Б до дисертації).

Науково-теоретичну основу дисертації становлять праці провідних фахівців у галузі загальної теорії держави і права, управління, адміністративного права, а також інших галузевих правових наук, включаючи дослідження зарубіжних учених. Нормативну базу дисертації складають Конституція України, законодавчі акти України, міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України, постанови Верховної

Ради України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, суб'єктів публічної адміністрації, які мають повноваження у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Інформаційна база дослідження включає політико-правову публіцистику, проекти нормативно-правових актів, довідкові матеріали, а також статистичні дані, що стосуються діяльності центральних і територіальних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо застосування адміністративно-правових інструментів із запобігання та протидії домашньому насильству.

**Наукова новизна одержаних результатів** наукового дослідження полягає в тому, що дисертація є одним із монографічних досліджень адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству із урахуванням взятих Українською державою зобов'язань щодо адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу.

За результатами здійсненого дослідження сформульовано низку науково обґрунтованих висновків, пропозицій та рекомендацій, які мають наукову новизну та запропоновані особисто здобувачем, а саме:

*вперше:*

– визначено процедуру застосування адміністративно-правових інструментів у сфері протидії та запобігання домашньому насильству, яка являє собою регламентований комплекс дій, спрямованих на оперативне втручання в ситуації домашнього насильства, забезпечення негайного захисту осіб, які постраждали від домашнього насильства, та здійснення превентивного впливу на кривдників. Ефективність та результативність процедур застосування адміністративно-правових інструментів у сфері протидії та запобігання домашнього насильства визначається рівнем деталізації законодавчих норм, ефективністю взаємодії між уповноваженими органами та належним розумінням специфічних характеристик домашнього

насильства як складного соціально-правового феномена, що потребує особливого підходу під час застосування адміністративно-правових заходів;

– запропоновано впровадити новий вид домашнього насильства – насильство, що вчиняється із застосуванням засобів електронних комунікацій (кібернасильство) стосовно близьких осіб, і передбачити адміністративну відповідальність за вчинення такого насильства в Кодексі України про адміністративні правопорушення.

*удосконалено:*

– доктринальні шляхи підвищення ефективності діяльності суб'єктів застосування адміністративно-правових інструментів протидії та запобігання домашнього насильства, які уповноважені в межах чинного законодавства здійснювати відповідні заходи щодо постраждалих осіб та осіб, які вчиняють домашнє насильство – кривдників;

– формулювання сутнісного розуміння інструментів, спрямованих на захист прав громадян від домашнього насильства, як засновану на нормах конституційного та адміністративного права динамічну систему, в якій уповноважені та інші суб'єкти здійснюють процедурно-процесуальні та інші дії, спрямовані на протидію домашньому насильству, на правових засадах та з дотриманням законності у своїй діяльності.

*набули подальшого розвитку*:

– етапи формування інституту адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству в контексті європейської інтеграції України, а саме здійснення комплексного аналізу національного законодавства на предмет відповідності європейським стандартам; детальне вивчення та адаптація прогресивного досвіду країн-членів ЄС у застосуванні відповідних інструментів; розробка та прийняття нових нормативно-правових актів або внесення змін до чинних з метою імплементації європейських норм; створення та забезпечення ефективного функціонування механізмів міжвідомчої взаємодії; організація підготовки та

підвищення кваліфікації фахівців; запровадження системи моніторингу та оцінки ефективності застосування вказаних інструментів; а також проведення інформаційно-просвітницьких кампаній для підвищення обізнаності суспільства;

– напрямки адміністративно-правового регулювання процедури застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, які охоплюють комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію законодавчого забезпечення, налагодження ефективної міжвідомчої співпраці, підвищення професійної компетентності відповідних фахівців, розширення арсеналу доступних інструментів впливу та посилення контролю за їхньою реалізацією, що в своїй сукупності має забезпечити більш оперативний та дієвий захист осіб, які постраждали від домашнього насильства;

– аспекти ефективного застосування адміністративно-організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, які забезпечують всебічну підтримки постраждалих осіб, що включає оперативне реагування, застосування захисних механізмів надання психологічної, соціальної, медичної та юридичної допомоги, а також створення розгалуженої мережі кризових центрів, притулків, консультаційних служб та забезпечення їхньої доступності для постраждалих осіб, що є необхідною умовою для реабілітації постраждалих та запобігання повторним випадкам вчинення домашнього насильства.

**Практичне значення одержаних результатів** полягає в тому, що сформовані й аргументовані в дисертаційному досліджені висновки, теоретичні положення та конкретні пропозиції можуть бути використані в:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого наукового вивчення теоретико-методологічної процедурної складової реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству (акт Національної академії внутрішніх справ, Додаток В дисертації);

– *практичній діяльності органів Національної поліції* – для вдосконалення процедури застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству (акт ГУ НПУ, Додаток В дисертації);

– *освітньому процесі* – під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції», «Актуальні проблеми поліцейської діяльності», «Організація діяльності дільничних офіцерів поліції», «Організація діяльності підрозділів ювенальної превенції», «Поліцейська діяльність», «Поліцейські заходи та заходи адміністративного примусу. Протидія домашньому насильству», «Практикум з протидії окремим видам адміністративних правопорушень» (акт Національної академії внутрішніх справ, Додаток В дисертації).

**Апробація результатів дисертації.** Основні узагальнені висновки та положення було оприлюднено на таких науково-практичних українських та міжнародних конференціях і круглих столах: «Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення» (м. Київ, 24 листопада 2022 р.), «Актуальні питання превентивної діяльності підрозділів Національної поліції» (м. Кропивницький, 28 квітня 2023 р.), «Інноваційні рішення в сучасній науці, освіти та практиці» (м. Київ, 15–16 жовтня 2024 р.).

**Структура дисертації.** Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що включають в себе 8 підрозділів, списку використаних джерел (200 найменувань). Загальний обсяг становить ,,,,, сторінок, основний текст – 176 сторінок.

# РОЗДІЛ 1.
# ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА МІСЦЕ В НІЙ АДМІНІСТРАИВНО-ПРАВОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

## 1.1. Державна політика у сфері запобігання та протидії домашньому насильству: поняття, напрямки та завдання

Державна політика у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є системою заходів, які реалізується органами державної влади з метою захисту прав і свобод людини, забезпечення безпеки особи, яка постраждала від домашнього насильства, а також попередження його проявів. Це поняття охоплює як законодавчі ініціативи, так і організаційні інструменти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству [1, 18].

Домашнє насильство виступає однією з найгостріших соціальних проблем, яка торкається прав людини, її життя, здоров'я та благополуччя. За даними світових організацій, домашнє насильство вражає мільйони людей, причому найбільше від нього потерпають жінки та діти. Це явище має комплексний характер, і для його подолання потрібен системний підхід, що включає законодавче врегулювання, освітні ініціативи та соціальну підтримку.

Так, за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, на планеті близько 40 млн дітей щорічно стають постраждалими особами від домашнього насильства різних форм. Більш глибокі дослідження в різних країнах світу засвідчили, що тільки 10 % дорослих, які проявляли жорстоке поводження стосовно дітей, можуть бути визнані психічно нездоровими людьми. ООН стверджує, що від такої поведінки батьків потерпають біля 2 млн дітей віком до 14 років, кожна 10-та дитина помирає, 2 тис. дітей закінчують життя самогубством. Результати опитування, проведеного інститутом вивчення дитинства, сім'ї та виховання, засвідчили, що домашнє

насильство може набувати різних форм: від емоційного та морального шантажу до застосування фізичної сили, яка практикується значно частіше [2].

Домашнє насильство передбачає неправомірне (протиправне) суспільно-шкідливе винне діяння з боку однієї особи щодо іншої, яке призводить до фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства в рамках сімейних або близьких стосунків [3, 56–61]. Політика держави спрямована не лише на покарання правопорушника, а й на створення умов для запобігання та протидії домашньому насильству, підтримку постраждалих осіб та реінтеграцію кривдників [4,31].

Домашнє насильство – це негативне явище, що відбувається в родині або між близькими особами і призводить до фізичного, психічного, сексуального чи економічного насильства [5] , а саме:

– фізичне насильство: удари, побої, штовхання, копняки тощо;

– психологічне насильство: емоційні хитрощі, страх, влада та приниження тощо;

– сексуальне насильство – примус до сексуальних дій без згоди тощо;

– економічне насильство: відмова від утримання, заборона працювати або навчатися тощо.

Отже, з огляду на зазначені види домашнього насильства можемо дійти висновку, що цей вид насильства може виявлятися не лише в дії та бездіяльності, а також у нехтуванні цими негативними проявами. Домашнє насильство здійснюється з прямим або непрямим умислом, оскільки полягає у відсутності можливостей для особи, яка постраждала від домашнього насильства, самостійно забезпечити свої основні потреби.

Так, розповсюдження домашнього насильства не залежить від класових, расових, культурних чи релігійних аспектів і стосується всіх верств суспільства [6, 45–52].

Однак сучасне суспільство стикається з численними викликами, серед

яких домашнє насильство становить одну з найбільш тривожних соціальних проблем. За даними світових організацій, кожна третя жінка протягом свого життя зазнає фізичного або сексуального насильства, що зумовлює серйозні наслідки як для окремих осіб, так і для суспільства в цілому [7]. Державна політика у цій сфері спрямована не лише на реагування на вже існуючі випадки домашнього насильства, але й на запобігання їм, створюючи безпечне середовище для всіх громадян.

Домашнє насильство часто вважають одним з найпоширеніших видів порушення прав людини, хоча суспільство ставиться до цього з досить високою терпимістю. Водночас науковці вважають, що домашнє насильство часто є результатом посттравматичного стресового розладу та наслідків військових дій, що провокують агресивну поведінку у стосунках [8].

Проте домашнє насильство трапляється й у тих спільнотах, де військових дій не було, а партнери не були безпосередніми або опосередкованими учасниками бойових дій [9, 78–85]. Особами, які постраждали від домашнього насильства, а саме сексуального, найчастіше стають жінки та дівчата. Це впливає на тривалий розвиток та функціонування суспільства, у підвалини якого закладена повага до прав людини без винятків та гендерних відмінностей. Зазначені цінності повинні бути доказом для дій державних органів правосуддя в їхній роботі у сфері запобігання та протидії домашньому насильству [10].

Зосередженість правоохоронців на проблемах та викликах, з якими стикаються жінки й дівчата, котрі зазнали різних форм сексуального або домашнього насильства, дає можливість особам, які постраждали від домашнього насильства, наблизитися до правди, зменшити відчуття власної безпорадності, тобто тих емоційних станів, з якими їм доводиться стикатись у повсякденному житті.

У сучасних реаліях проблема домашнього насильства, на жаль, дедалі більше стає актуальнішою. Так, домашнє насильство – це будь-яка

протиправна поведінка особи, що здійснюється з метою контролю над близькою особою. Часто тиск розпочинається з прагнення відчуття контролю над особою, яка постраждала від домашнього насильства, або відчуття влади над нею.

Домашнє насильство трапляється в усіх соціальних групах, незалежно від рівня соціального статусу, освіти, позиції в соціумі, класових, расових, культурних, релігійних, соціально-економічних відмінностей, тобто поширення різноманітних видів та форм домашнього насильства є таким, що поширюється на всю популяцію. Домашнє насильство – це конкретна дія або небезпека фізичного, сексуального, психологічного чи економічного впливу, примусу з боку одного з членів сім'ї щодо іншого з метою контролю, залякування або задоволення власних потреб [11, 215–221].

Безумовно, домашнє насильство включає різноманітні дії, що можуть проявлятися у фізичних, психологічних, економічних або сексуальних діях. Важливо пам'ятати, що домашнє насильство не обмежується тільки фізичним насильством, а й може включати емоційні маніпуляції, фінансовий контроль та інші види приниження.

Сім'я є основною складовою суспільства, яка формується на основі соціальних норм і відіграє ключову роль у процесі первинної соціалізації людини. Вона активно залучена до економічних і культурних процесів, тому родинний добробут і стабільність є фундаментом соціально-економічної та політичної рівноваги суспільства, а також гарантом стратегічної безпеки кожної держави.

Отже, натепер державна політика у сфері сімейних відносин є одним з першочергових напрямів соціальної політики України. Водночас сім'я перебуває у стані кризи, що проявляється в низці різних факторів і деструктивних процесів. Одним з найбільш видимих проявів цієї кризи є збільшення жорстокості та домашнього насильства, тому вирішення цієї проблеми є одним із основних завдань державної сімейної політики [12].

Національна стратегія у сфері запобігання та протидії домашньому насильству – це комплекс заходів, що реалізується органами влади з метою захисту прав і свобод людини, запобігання та протидії домашньому насильству, гарантування безпеки особам, які постраждали від домашнього насильства, та притягнення до відповідальності кривдників [13].

Державна політика у сфері запобігання та протидії домашньому насильству охоплює кілька ключових напрямів [5].

1. Законодавче врегулювання: розробка та запровадження нормативно-правових актів, що забезпечують юридичний захист постраждалих від насильства, передбачає прийняття законів, які чітко визначають поняття домашнього насильства, санкції за його вчинення, а також механізми захисту.

2. Освітні ініціатива та просвіта: проведення інформаційних кампаній, тренінгів та освітніх програм для населення з метою підвищення обізнаності щодо насильства в родині, його наслідків та шляхів захисту.

3. Соціальне забезпечення: створення та підтримка системи соціальних служб, які надають психологічну, юридичну та матеріальну допомогу постраждалим. Важливим аспектом є забезпечення притулків для осіб, які постраждали від домашнього насильства.

4. Партнерство з громадським сектором, який працює у сфері захисту прав людини та запобігання насильству, для реалізації спільних проєктів та ініціатив.

5. Аналіз результативності та контролю: впровадження системи моніторингу, яка дозволяє оцінити ефективність вжитих заходів та коригувати політику відповідно до отриманих результатів.

Домашнє насильство є однією з найсерйозніших форм порушення прав людини за ґендерною ознакою в Європі, факт якої досі замовчується [14]. Домашнє насильство щодо інших осіб, які постраждали від домашнього насильства, наприклад дітей, чоловіків, літніх людей, також є прихованим

явищем, яке стосується занадто великої кількості сімей, щоб його можна було ігнорувати.

Упродовж тривалого часу проблема домашнього насильства була темою, на яку накладено табу, і дотепер відчувається опір суспільства щодо звернення до неї. Водночас органи влади, міжнародні організації дуже серйозно почали ставитися до цього питання. Для захисту осіб, які постраждали від домашнього насильства, розробляються, удосконалюються законодавчі норми, зокрема Кодексу України про адміністративні правопорушення, Сімейного кодексу України, Кримінального кодексу тощо.

У грудні 1993 року в Декларації про викорінення насильства щодо жінок було визнано, що насильство проти жінок порушує права та основні свободи жінок, а також містився заклик до держав та міжнародної спільноти прагнути до ліквідації насильства щодо жінок [15].

Того ж року Віденська декларація та Програма дій підтвердили, що викорінення насильства щодо жінок у публічному та приватному житті є обов'язком у сфері прав людини. Комісія з прав людини, яка діяла на той час, вперше засудила гендерне насильство у 1994 році і тоді ж призначила Спеціального доповідача з питання про насильство щодо жінок, його причини та наслідки [16].

Згодом у 1995 році Четверта всесвітня конференція ООН зі становища жінок, яка проходила в Пекіні, ще раз підтвердила висновки конференції у Відні, назвавши насильство проти жінок однією з найважливіших проблемних сфер [17].

Актуальність цієї проблеми обумовлюється невтішною статистикою. Так, за даними щодо глобальної поширеності насильства Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), кожна третя жінка (35%) у світі протягом свого життя зазнає фізичного або сексуального насильства від партнера [2]. По всьому світі 30% жінок, які перебувають у стосунках, повідомляють про те, що вони відчували на собі будь-яку форму фізичного

або сексуального насильства з боку свого партнера протягом життя. Згідно із Загальною Декларацією прав людини, усі люди мають право жити без насильства – «ніхто не повинен терпіти тортури або дії, що принижують гідність» [18], Конвенція ООН про права дитина також визначає неприпустимість будь-якого насильства стосовно дитини [19].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашнього насильства» домашнє насильство – це діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь» [5].

Починаючи з 2017 року в Україні широко обговорюється необхідність ухвалення Закону України «Про запобігання та протидію домашнього насильства» [5]. Слід зазначити, що розробка нормативних джерел, які регулюють відносини у сфері захисту жінок, дітей та інших осіб, котрі постраждали від домашнього насильства, не є виключно тенденцією в Україні.

Так, проблемі протидії домашньому насильству приділяється пильна увага в таких країнах, як США (Violence Against Women Act, 1994), Німеччина (Закон про цивільний захист від актів насильства та примусу, 2001), Франція (Ордоннанс де Ротеція, 2010, 2019), Швеція (Закон про заборону контактів, 1988) тощо [20].

Водночас, окрім внутрішньодержавних джерел права, існують міжнародні норми, спрямовані на захист осіб, які постраждали від домашнього насильства. Найбільш відомою є Конвенція Ради Європи про

запобігання та боротьбу з насильством стосовно жінок та домашнім насильством (надалі – Стамбульська конвенція). Держави, які її затвердили, зобов'язані дотримуватися «всеосяжних, юридично обов'язкових стандартів для упередження насильства за ознакою статі, захисту постраждалих та покарання винних» [10].

До того ж у низці країн, які раніше не мали законодавства, що регулює питання захисту осіб, які постраждали від домашнього насильства, почали прийматися відповідні нормативні правові акти.

Головною метою згаданих документів є врегулювання відносин, що виникають у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Оригінальність та актуальність нормативних актів, які розглядаються, забезпечили їм підтримку різних соціальних інститутів. Ключовим аргументом на користь ратифікації Стамбульської конвенції та ухвалення Закону України «Про запобігання та протидію домашнього насильства» є те, що значної кількості кримінальних правопорушень, вчинених щодо членів родини чи співмешканців, можна було б уникнути, вчасно застосувавши регуляторні механізми, передбачені в них [21]. Варто підкреслити, що саме резонансні злочини, скоєні на сімейно-побутовому ґрунті, стали причиною розколу суспільства на два табори та актуалізували проблему домашнього насильства.

Повертаючись до обговорення Закону «Про заходи запобігання та протидію домашнього насильства» [5], слід зазначити, що, незважаючи на заявлені в ньому цілі та принципи протидії домашньому насильству, все ж зазначений документ не витримує критики з цілої низки питань.

Так, у Законі терміновий заборонний припис стосовно кривдника визначається спеціальним заходом протидії домашньому насильству, що вживається уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України як реагування на факт домашнього насильства та спрямований на негайне припинення домашнього насильства, усунення небезпеки для життя і

здоров’я постраждалих осіб та недопущення продовження чи повторного вчинення такого насильства [5]. Він містить такі заходи:

– зобов’язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи;

– заборону на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи;

– заборону в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою [5].

Домашнє насильство – одна з найбільших проблем сучасного суспільства, що впливає не тільки на постраждалих осіб, але й має значні соціальні, психологічні та економічні наслідки для всієї країни, оскільки стабільність та благополуччя родини – основа процвітання держави. Це негативне явище порушує основні права людини: право на життя, гідність та безпеку, та негативно впливає на фізичний та психологічний стан постраждалої особи, викликаючи тривалий емоційний стрес [22]. В умовах війни в Україні проблема домашнього насильства загострилася, що підкреслює важливість її розгляду.

До війни державна політика в Україні щодо запобігання та протидії домашньому насильству була одним з ключових елементів правової політики країни. Однак через військові дії та зміни у суспільному середовищі домашнє насильство стало більш поширеним явищем і потребує більшої уваги влади, ніж раніше, тому важливо проаналізувати статистику домашнього насильства та порівняти її з даними попередніх років, до повномасштабного вторгнення. Також необхідно оцінити потенційні шляхи розвитку державної політики в сфері запобігання та протидії домашньому насильству та внесення змін до чинного законодавства щодо подолання цього негативного явища.

Позитивною зміною в умовах воєнного стану стало затвердження 20 червня 2022 року Конвенції Ради Європи щодо запобігання насильству стосовно жінок та домашньому насильству, відомої як Стамбульська

конвенція, яка набула чинності 1 листопада 2022 року [10]. Ратифікація цієї Конвенції сприятиме поліпшенню системи захисту від домашнього насильства та підвищенню результативності протидії йому. Незважаючи на те, що в Україні вже передбачена кримінальна відповідальність за насильство щодо жінок, Стамбульська конвенція пропонує більш деталізований опис відповідальності за такі правопорушення.

Зокрема, крім адміністративної відповідальності, українське законодавство також передбачає кримінальну відповідальність за домашнє насильство. За даними Національної поліції України, у 2022 році зареєстровано 2080 кримінальних проваджень, що на 17% менше, ніж у 2021 році (2500 випадків) та на 32% менше, ніж у 2020 році. З початку лютого 2022 року ці показники знижувалися порівняно з аналогічним періодом попереднього року. Наприклад, у лютому 2022 року зафіксовано на 109 кримінальних правопорушень (або на 23%) менше, ніж у лютому 2021 року; у березні 2022 року зареєстровано лише 47 випадків (на 337 або 88% менше порівняно з березнем 2021 року); у квітні розрив складав 303 випадки (-75%), у травні – 286 (-55%), у червні – 169 (-39%), у липні – 80 (-20%), у серпні – 15 (-4%), у вересні – 59 (-15%), у жовтні – 8 (-2%), у листопаді – 65 (-17%), у грудні – 65 випадків (-14%).

Відомо, що у 2022 році з 2080 зареєстрованих кримінальних проваджень закрито 582, залишилося 1498 активних справ, з яких у 84% випадків потерпілими ставали жінки. Аналіз статистичних даних засвідчує, що більшість осіб, які вчинили кримінально каране домашнє насильство у 2022 році, є чоловіками (2618 осіб, або 93%). У 2023 році Національна поліція України зареєструвала понад 291 тисячу фактів домашнього насильства, що на 20% більше, ніж у 2022 році. Кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень збільшилася на 80% (з 1498 до 2701). Окрім того, виявлено на 36% більше адміністративних правопорушень [23].

Так, протягом 2023 року українські суди винесли понад 105 тисяч

постанов у справах про адміністративні правопорушення за статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (вчинення домашнього насильства). Одним із підходів протидії домашньому насильству є притягнення кривдників до відповідальності й застосування більш суворих покарань за вчинені протиправні діяння, оскільки не завжди за вчинення домашнього насильства кривдників притягають до відповідальності.

У 2024 році поліція зареєструвала 149 876 випадків адміністративних правопорушень, що підпадають під статтю 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, які охопили домашнє насильство, насильство за ознакою статі, невиконання термінових заборонних приписів або ненадання інформації про місце тимчасового перебування особи. У першій половині 2025 року було зафіксовано вже 17 756 таких випадків.

Станом на кінець лютого 2025 року на профілактичному обліку Національної поліції України перебувала 102 161 особа, щодо яких зафіксовано факти вчинення домашнього насильства. За перші два місяці поточного року правоохоронними органами було задокументовано близько 18 тисяч випадків адміністративних правопорушень, пов’язаних із домашнім насильством. Такі статистичні дані були надані Центром захисту прав людини ZMINA, Департаментом превентивної діяльності Національної поліції України у відповідь на офіційний запит [24].

Відповідно до Конвенції, експерти Ради Європи зможуть здійснювати моніторинг виконання Україною своїх зобов’язань [10]. Україна має змогу вимагати посилення відповідальності за вчинення домашнього насильства щодо українських громадянок за кордоном та притягнення до відповідальності українських кривдників, які переховуються за кордоном. Конвенція також вимагає від країн-учасниць криміналізувати такі дії як психологічне насильство, переслідування (сталкінг), фізичне насильство, примусовий шлюб, жіноче обрізання, примусовий аборт та примусову стерилізацію.

Очевидно, що зазначений міжнародно-правовий документ передбачає вжиття низки заходів для запобігання та попередження насильства, зокрема, акцент робиться на підвищенні обізнаності населення, що включає проведення кампаній та різних заходів, присвячених темі насильства щодо жінок загалом і домашнього насильства зокрема. Такі ініціативи є важливими для того, щоб жінки могли своєчасно розпізнати домашнє насильство на ранніх стадіях та знати, куди звертатися за допомогою в разі його вчинення щодо них самих чи інших осіб [10].

Варто також відзначити, що в Законі про ратифікацію зазначено, що через широкомасштабну збройну агресію російської федерації Україна не в змозі забезпечити виконання зобов'язань, передбачених Конвенцією, на тимчасово окупованих територіях, в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі до відновлення конституційного порядку України на цих територіях [25]. Отже, відповідальність за акти домашнього насильства, включаючи сексуальне насильство, вчинені на окупованих територіях, покладається на країну-агресора.

Конвенція передбачає необхідність підготовки кадрів, яка повинна охоплювати розвиток навичок емпатії та недопущення віктімблеймінгу або зниження значущості проблеми з боку фахівців. Особливу увагу слід приділити навчанню правоохоронців щодо правильного оформлення протоколів, зокрема обов'язковій фіксації участі дитини в ситуаціях домашнього насильства [19].

Практика засвідчує, що якщо домашнє насильство було вчинено проти одного з подружжя, часто в протоколі не вказується, чи була дитина присутня або чи постраждала, особливо якщо вона лише спостерігала за вчиненням домашнього насильства, а не була безпосередньо потерпілою. Окрім того, важливо також забезпечити однорідність підходів у судовій системі під час розгляду таких справ.

Таким чином, домашнє насильство являє собою комплекс поведінкових

актів із метою підкорення членів сім'ї через застосування сили, залякування та маніпуляції [11]. Найчастіше особами, які постраждали від домашнього насильства, стають діти, жінки, люди похилого віку та особи з особливими потребами. Їх об'єднує вразливе становище, а діти, літні люди або особи з особливими потребами ще й знаходяться в залежності від дорослих членів сім'ї.

Незважаючи на те, що домашнє насильство може траплятися в будь-яких соціальних групах, існує низка факторів, які підвищують ймовірність його проявів. Знання цих факторів важливе, бо вони є основою для дій та заходів, спрямованих на запобігання та протидію домашньому насильству. У звіті про насильство Всесвітньої організації ООЗ та його вплив на здоров'я вказані основні фактори ризику, серед яких: низький рівень освіти, бідність сім'ї, досвід насильства в дитинстві, прийняття моделі поведінки чоловіка як особи з більшими правами, схильність до традиційних сімейних ролей, домінування чоловіка у відносинах, часті конфлікти та їх ескалація, толерантне ставлення суспільства до насильства, неефективна робота органів, що борються з насильством [26, 43–54].

Домашнє насильство може проявляти себе в різних формах, з різним ступенем інтенсивності та тривалості, однак, незалежно від форми, завжди наявний факт порушення однією людиною прав іншої, демонстрація нездатності кривдника вирішити свої відносини з іншою людиною іншим шляхом та прагнення контролю.

Аналітика судових рішень засвідчує, що судді часто не дотримуються концепції, відповідно до якої дитина, котра стала свідком домашнього насильства, також має визнаватися дитиною, яка постраждала від домашнього насильства. Це може бути пов'язано з тим, що судді не виходять за межі протоколів, які зазвичай складаються без врахування цієї концепції, а також з відсутністю відповідних норм у Кодексі України про адміністративні правопорушення, які б регулювали окреме визнання дитини, яка постраждала

від домашнього насильства, а не просто була його свідком. Іншою проблемою є те, що протокол часто не містить інформації про вік дитини, що ускладнює визначення, чи є дитина малолітньою, неповнолітньою або вже дорослою особою [27].

У постанові У постанові Вінницького апеляційного суду від 12 жовтня 2023 року у справі № 127/21727/23 підкреслено, що домашнє насильство істотно принижує честь і гідність постраждалої особи, що є однією з найвищих цінностей як у міжнародній системі прав людини, так і в національному законодавстві. «Таке насильство характеризується тим, що його вчиняє одна з близьких осіб у сім'ї, має циклічний і наростаючий характер, і може проявлятися в інших формах суспільної небезпеки. Держава зобов'язана адекватно реагувати на ці випадки, щоб запобігти більш серйозним злочинам, що вчиняються в сімейному середовищі» [28].

Так, за даними Національної поліції України, за 2023 рік було зареєстровано 291428 звернень про випадки вчинення домашнього насильства (на 47047 звернень більше порівняно з 2022 роком); складено 163 542 адміністративні протоколи за ст. 173-2 КУпАП (що на 40 264 більше порівняно з 2022 роком); винесено 98947 термінових заборонних приписів стосовно кривдників (у 2022 році стосовно кривдників було винесено 43 341 терміновий заборонний припис) [29].

Згідно з інформацією Національної поліції України, у 2024 році було складено понад 130 тисяч протоколів щодо адміністративних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством. На обліку перебувають 112 тисяч осіб, що вчинили домашнє насильство. У кожному другому випадку кривдники отримали терміновий заборонний припис [30].

За даними Офісу Генерального прокурора, у 2023 році від кримінальних правопорушень за ст. 126-1 КК України (домашнє насильство) потерпіла 2 731 особа (у 2022 році – 1449 осіб), з них 2 423 особи жіночої статі (у 2022 – 1254 особи жіночої статі), 66 дітей (35 неповнолітніх та 31

малолітня особа). Для порівняння: у 2022 році від кримінальних правопорушень за ст. 126-1 КК України потерпіло 1449 осіб, з них 1254 особи жіночої статі, 22 дитини (9 неповнолітніх та 13 малолітніх) [31].

Із судових рішень, опублікованих у Єдиному державному реєстрі судових рішень за 2023 рік, випливає, що найчастіше розглядаються справи про адміністративну відповідальність за вчинення домашнього насильства, зокрема у формах психологічного та фізичного насильства. Поширеною практикою є закриття провадження у справах у зв'язку з відсутністю в діях особи складу адміністративного правопорушення.

Так, у постанові Київського апеляційного суду від 30.10.2023 у справі № 754/12429/23 суд зазначає, що «для встановлення події правопорушення, зазначеного у ч. 1 ст. 173-2 КУпАП, необхідно з'ясувати, чи дійсно особа, яка притягується до адміністративної відповідальності, вчинила домашнє насильство. Домашнє насильство, яке охоплюється диспозицією ч. 1 ст. 173-2 КУпАП, має місце тоді, коли будь-які діяння фізичного, психологічного чи економічного характеру тягнуть за собою можливість настання чи настання шкоди фізичному або психічному здоров'ю потерпілого» [27].

Таким чином, під поняття «домашнє насильство», зокрема психологічного характеру, яке утворює склад адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 173-2 КУпАП, підпадають лише такі діяння, якими цілеспрямовано та навмисно спричиняється емоційна невпевненість, страх або іншим чином завдається шкода психічному здоров`ю іншого члена сім'ї [27].

Таким чином, погрози фізичною розправою та агресивна провокація на конфлікт самі по собі не утворюють факту домашнього насильства. Вони набувають статусу адміністративного правопорушення лише за умови, якщо спрямовані на обмеження волевиявлення особи. Це відбувається, коли такі дії викликають у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку інших, спричиняють емоційну невпевненість, нездатність себе захистити або

завдають шкоди психічному здоров’ю.

У більшості випадків суди застосовують формальний підхід до обґрунтування вибору виду стягнення за вчинення домашнього насильства. Прикладом індивідуального підходу до призначення покарання є рішення Борзнянського районного суду Чернігівської області в подібних справах [32].

У постанові Борзнянського районного суду Чернігівської області від 14 червня 2023 року у справі № 730/643/23, де особі, притягнутій до адміністративної відповідальності, було застосовано попередження, суд підкреслює, що головною метою є не стільки покарання, скільки спрямування особи на правильний шлях [32]. Суд наголошує на необхідності зміни ставлення до дитини й життя загалом, створення для дитини сприятливих умов, які забезпечать її нормальний розвиток. При цьому значний штраф, передбачений законом, не принесе користі, оскільки сімейний бюджет є спільним і витрачається на дитину. У цьому випадку суд керується найкращими інтересами дитини.

Крім того, вказавши на те, що домашнє насильство відбувалося в присутності дитини, суд зазначив, що дитина постійно опиняється в зоні конфлікту і, безсумнівно, є свідком цих ситуацій, що призводить до психоемоційного навантаження та створює потребу в захисті з боку держави, оскільки сторони конфлікту переслідують лише власні інтереси, не враховуючи потреби дитини, яка в такій ситуації є безпорадною через свій вік. Тому для захисту прав та інтересів дитини суд вважає за необхідне повідомити орган опіки та піклування про цю ситуацію, щоб вони вжили відповідних заходів для проведення профілактичної роботи в сім’ї та створення безпечного середовища для дитини.

У судових актах Борзнянського районного суду Чернігівської області від 21 листопада 2023 року у справі № 730/1318/23 та від 14 листопада 2023 року у справі № 730/1235/23 було ухвалено рішення направити кривдника до місцевої ради для проходження програми для правопорушників. Копії

постанов також було надіслано до служби у справах дітей, оскільки домашнє насильство неодноразово відбувалося в присутності дітей, що свідчить про те, що вони опинилися в складній життєвій ситуації й потребують допомоги, є безпорадними та вразливими у ситуаціях агресії з боку дорослих [32].

Дослідження судової практики також свідчить про те, що під час ухвалення рішень у справах щодо притягнення до відповідальності за домашнє насильство суди беруть до уваги характер правопорушення, ставлення особи до скоєного, її визнання або невизнання вини, а також особистість порушника, зокрема його службу в армії.

Так, у постанові Київського апеляційного суду від 10 квітня 2023 року у справі № 753/3420/23 зазначається, що кривдник вперше притягується до адміністративної відповідальності та є офіційним волонтером Київської міської організації Всеукраїнської профспілки військових, працівників правоохоронних органів і учасників бойових дій, де має позитивну характеристику. Крім того, апеляційному суду була надана заява потерпілої, у якій йдеться про те, що ситуація між нею та чоловіком на даний момент вирішена й вона просить не притягувати його до адміністративної відповідальності та закрити справу. З урахуванням обставин і характеру правопорушення, а також особистих характеристик кривдника та відсутності тяжких наслідків, суд апеляційної інстанції дійшов висновку про можливість звільнення від адміністративної відповідальності відповідно до ст. 22 КУпАП через малозначність вчиненого правопорушення, обмежившись усним зауваженням [32].

У більшості випадків суди застосовують формальний підхід до обґрунтування вибору виду стягнення за вчинення домашнього насильства. Прикладом індивідуального підходу до призначення покарання є рішення Борзнянського районного суду Чернігівської області в подібних справах [32].

У постанові Борзнянського районного суду Чернігівської області від 14 червня 2023 року у справі № 730/643/23, де особі, притягнутій до

адміністративної відповідальності, було застосовано попередження, суд підкреслює, що головною метою є не стільки покарання, скільки спрямування особи на правильний шлях [32]. Суд наголошує на необхідності зміни ставлення до дитини й життя загалом, створення для дитини сприятливих умов, які забезпечать її нормальний розвиток. При цьому значний штраф, передбачений законом, не принесе користі, оскільки сімейний бюджет є спільним і витрачається на дитину. У цьому випадку суд керується найкращими інтересами дитини.

Крім того, вказавши на те, що домашнє насильство відбувалося в присутності дитини, суд зазначив, що дитина постійно опиняється в зоні конфлікту і, безсумнівно, є свідком цих ситуацій, що призводить до психоемоційного навантаження та створює потребу в захисті з боку держави, оскільки сторони конфлікту переслідують лише власні інтереси, не враховуючи потреби дитини, яка в такій ситуації є безпорадною через свій вік. Тому для захисту прав та інтересів дитини суд вважає за необхідне повідомити орган опіки та піклування про цю ситуацію, щоб вони вжили відповідних заходів для проведення профілактичної роботи в сім'ї та створення безпечного середовища для дитини.

У судових актах Борзнянського районного суду Чернігівської області від 21 листопада 2023 року у справі № 730/1318/23 та від 14 листопада 2023 року у справі № 730/1235/23 було ухвалено рішення направити кривдника до місцевої ради для проходження програми для правопорушників. Копії постанов також було надіслано до служби у справах дітей, оскільки домашнє насильство неодноразово відбувалося в присутності дітей, що свідчить про те, що вони опинилися в складній життєвій ситуації й потребують допомоги, є безпорадними та вразливими у ситуаціях агресії з боку дорослих [32].

Дослідження судової практики також свідчить про те, що під час ухвалення рішень у справах щодо притягнення до відповідальності за домашнє насильство суди беруть до уваги характер правопорушення,

ставлення особи до скоєного, її визнання або невизнання вини, а також особистість порушника, зокрема його службу в армії.

Так, у постанові Київського апеляційного суду від 10 квітня 2023 року у справі № 753/3420/23 зазначається, що кривдник вперше притягується до адміністративної відповідальності та є офіційним волонтером Київської міської організації Всеукраїнської профспілки військових, працівників правоохоронних органів і учасників бойових дій, де має позитивну характеристику. Крім того, апеляційному суду була надана заява потерпілої, у якій йдеться про те, що ситуація між нею та чоловіком на даний момент вирішена й вона просить не притягувати його до адміністративної відповідальності та закрити справу. З урахуванням обставин і характеру правопорушення, а також особистих характеристик кривдника та відсутності тяжких наслідків, суд апеляційної інстанції дійшов висновку про можливість звільнення від адміністративної відповідальності відповідно до ст. 22 КУпАП через малозначність вчиненого правопорушення, обмежившись усним зауваженням [32].

Отже, основною метою державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є створення комплексного й інтегрованого підходу до вирішення цієї проблеми. Політика зосереджена на наданні всебічної допомоги постраждалим, а також на формуванні культури ненасильницьких відносин у приватному житті.

Так, основними напрямами реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є:

1) запобігання домашньому насильству;

2) ефективне реагування на факти домашнього насильства шляхом запровадження механізму взаємодії суб’єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) надання допомоги та захисту постраждалим особам, забезпечення відшкодування шкоди завданої домашнім насильством;

4) належне розслідування фактів домашнього насильства, притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності та зміна їхньої поведінки [5].

Передусім запобігання та протидія домашньому насильству є важливим аспектом соціальної політики, оскільки це явище не лише порушує права людини, а й має негативні наслідки для суспільства в цілому. Ефективна система запобігання вимагає комплексного підходу, що включає законодавчі, освітні, соціальні та психологічні аспекти [33]. У цьому розділі розглядаються основні напрями, які можуть бути реалізовані для запобігання та протидії домашньому насильству.

Одним із найважливіших напрямів запобігання та протидії домашньому насильству є створення та впровадження ефективного законодавства, для чого необхідно:

– визначити чіткі правові норми щодо домашнього насильства, які включають визначення цього поняття, форми насильства, а також види покарання для кривдників;

– гармонізувати національне законодавство з міжнародними стандартами, такими як Конвенція Ради Європи «Про запобігання насильству щодо жінок та домашньому насильству», що дозволить забезпечити належний захист осіб, які постраждали від домашнього насильства [25].

Для забезпечення законодавчих ініціатив слід:

– запровадити механізми моніторингу, котрі дозволять оцінити, як реалізуються закони на практиці;

– проаналізувати статистичні дані про випадки домашнього насильства та заходи реагування, щоб виявити недоліки в законодавстві й запропонувати відповідні зміни.

Так, підвищення обізнаності населення щодо проблеми домашнього насильства є ключовим аспектом запобігання та протидії йому й охоплює низку заходів.

1. Організація інформаційних кампаній, які інформують про наслідки домашнього насильства та права постраждалих осіб.

2. Використання соціальних мереж та традиційних медіа для поширення інформації про доступні ресурси та послуги для постраждалих осіб [34, 58–75].

Державна ініціатива у сфері запобігання та протидії домашньому насильству має на меті не лише забезпечення безпеки постраждалих осіб, але й створення умов для їх реабілітації та соціальної адаптації. З метою ефективного реагування на вказану проблему необхідно чітко визначити завдання, які стоятимуть перед державою в рамках реалізації її політики, зокрема основних завдань, які повинні бути втілені в державну політику для забезпечення комплексного підходу до запобігання домашньому насильству [35].

Ефективне законодавство повинно чітко визначати права особа, яка постраждала від домашнього насильства, а основні механізми захисту повинні в себе включати:

– право на безпеку – постраждалі особи повинні мати можливість отримати захист від домашнього насильства, включаючи тимчасові заборони на контакт із кривдником, що може бути реалізовано через видання обмежувальних наказів;

– право на підтримку – постраждалі особи повинні мати доступ до соціальних, медичних та психологічних послуг. Держава повинна забезпечити безоплатну правничу допомогу та консультування;

– право на відшкодування шкоди – особи, які постраждали від домашнього насильства, повинні мати можливість отримати компенсацію за матеріальні та нематеріальні збитки, завдані домашнім насильством, що може включати медичні витрати, витрати на реабілітацію та інші витрати, пов’язані з домашнім насильством [36].

Для того, щоб законодавчі механізми діяли ефективно, необхідно

здійснювати:

– навчання правоохоронних органів – працівники поліції та соціальних служб повинні пройти спеціалізоване навчання з роботи з особами, які постраждали від домашнього насильства;

– систематичний моніторинг випадків домашнього насильства – державні органи повинні здійснювати моніторинг та оцінку ситуації щодо домашнього насильства, щоб виявити тенденції та проблеми в системі захисту осіб, які постраждали від домашнього насильства;

– промоція обізнаності – суспільство має бути поінформоване про проблеми домашнього насильства, права осіб, які постраждали від домашнього насильства, та доступні ресурси, що забезпечить зменшення стигматизації та підтримку постраждалих осіб [37].

Отже, домашнє насильство – це складна соціальна проблема, яка вимагає системного підходу з боку держави, що проявляється в різних формах, включаючи фізичне, психологічне, сексуальне та економічне насильство, і має негативні наслідки для постраждалих осіб, сімей та суспільства в цілому.

Відповідно до міжнародних стандартів прав людини, основним завданням держави є розробка та впровадження ефективного законодавства, яке чітко визначає поняття домашнього насильства, його форми та механізми захисту осіб, що постраждали від домашнього насильства [13].

Отже, запобігання та протидія домашньому насильству вимагає комплексного підходу, що включає законодавчі ініціативи, освітні програми, соціальні послуги та активну співпрацю з неурядовими організаціями. Лише через злагоджені зусилля всіх учасників процесу можна досягти значного прогресу у вирішенні цієї серйозної соціальної проблеми. Необхідно постійно адаптувати стратегії до змін у суспільстві та нових викликів, які постають у сфері запобігання домашньому насильству.

## 1.2. Поняття, зміст та види адміністративних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

Домашнє насильство є серйозною соціальною та правовою проблемою, що потребує комплексного підходу до свого вирішення. Для подолання цього негативного явища були визначені адміністративно-правові інструменти, до яких віднесено адміністративно-правові акти, адміністративно-правові заходи та організаційні заходи щодо запобігання та протидії домашньому насильству,

У багатьох країнах, включаючи Україну, були створені та запроваджені адміністративно-правові інструменти, спрямовані на запобігання та протидію домашньому насильству. Адміністративні інструменти включають як законодавчі ініціативи, так і адміністративні заходи, покликані забезпечити захист осіб, котрі постраждали від домашнього насильства, та вирішити питання про притягнення винних до відповідальності [38, 253–256].

Адміністративні інструменти домашнього насильства – це спеціалізовані механізми, норми та процедури, розроблені для запобігання, виявлення та реагування на випадки домашнього насильства, що використовуються державними органами, соціальними службами та іншими установами для захисту постраждалих осіб, забезпечення правопорядку та формування ефективної системи реагування на цю проблему [39, 48–54].

Так, домашнє насильство, на жаль, як і раніше, можна назвати однією з характерних рис людства. Незважаючи на всі процеси цивілізаційного розвитку та гуманізації, відсутність домашнього насильства в суспільстві в XXI столітті є утопічною. Особливе побоювання викликає домашнє насильства. Наявність домашнього насильства – осередку суспільства – детермінує домашнє насильство в цьому суспільстві в багатьох формах, у всіх сферах та в широких масштабах, відповідно, запобігання та протидія домашньому насильству є актуальним напрямом.

У кримінально-правовій та кримінологічній науці проведено велику кількість досліджень у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, при цьому вчені протягом останніх років наголошували на необхідності ухвалення закону про профілактичні дії для запобігання домашньому насильству [40, 9–15].

Запобігання та протидія домашньому насильству – це важливий напрямок державної політики в Україні. Як зазначає Ковбасюк Ю. В., реалізація державної політики включає в себе визначення механізмів її здійснення, що охоплює комплекс засобів, методів та ресурсів, які сприятимуть виконанню запланованих заходів відповідно до визначених цілей [4, с. 31].

Безумовно, в експертній спільноті визнається, що домашнє насильство не є одиничним актом побоїв, а становить систематично повторювані акти фізичного, психологічного, сексуального, економічного впливу на близьких людей, які здійснюються проти їхньої волі з метою набуття влади та контролю над ними. До того ж існують фізичній, психологічний, економічний та сексуальний види домашнього насильства, а також використання дітей для встановлення контролю за повнолітньою постраждалою особою [4, с. 31].

Для ефективності запобігання та протидії домашньому насильству необхідно використати міжнародний та зарубіжний досвід. До інструментів, які застосовуються на міжнародному рівні, належать відповідні конвенції та правові акти, які визначають шляхи запобігання та протидії домашньому насильству, сфокусовані передовсім на захисті осіб, які постраждали від домашнього насильства. Найчастіше особами, які постраждали від домашнього насильства, є жінки, для захисту яких застосовуються такі інструменти як Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979) та Рекомендації щодо покращення регулювання Комітету з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок [41].

Дійсно, Конвенція вимагає від держави «змінити соціальні та культурні моделі поведінки чоловіків та жінок з метою викорінення забобонів та скасування звичаїв, а також іншої практики, які ґрунтуються на ідеї неповноцінності чи переваги однієї зі статей чи стереотипності ролі чоловіків та жінок».

Стаття 16 цієї Конвенції зобов'язує держави-учасниці вживати «всіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у всіх питаннях, що стосуються шлюбу та сімейних відносин» [41].

Важливо відзначити, що вирішення проблеми домашнього насильства багато в чому залежить від розуміння фахівцями його динаміки та особливостей, принципів надання допомоги особам, які постраждали від нього, а також володіння ефективними методами роботи з ними. Включення цієї проблеми до списку пріоритетів соціальної політики держави є найважливішою умовою її вирішення.

На жаль, діти також піддаються домашньому насильству, тому до актів, які формують міжнародно-правові зобов'язання щодо захисту від домашнього насильства, також можна віднести Конвенцію про права дитини (1989). Одним із найважливіших актів під час розроблення дій із регулювання проблеми домашнього насильства є Модельне законодавство (1996), ухвалене Організацією Об'єднаних Націй. Вказаний документ містить орієнтири для органів та організацій, які беруть участь у процесі розробки національного регулювання у сфері захисту від домашнього насильства, однак взяти його за основу важко, адже в модельному законі відсутнє визначення домашнього насильства, а отже, немає чітких меж застосування його норм [19; 42, 55–63].

Зростання насильства сьогодні є однією з основних світових тенденцій. Насильство за своєю сутністю є руйнівною силою, яка принижує, примушує, пригнічує та експлуатує людину, завдаючи шкоди не лише окремим особам, але й суспільству загалом, його моральному і соціальному фундаменту. Це

негативне явище проявляється в різних ситуаціях та формах. Також останнім часом зросла кількість випадків домашнього насильства, котре, як правило, проявляється як жорстоке поводження з дітьми.

За даними європейських країн, постраждалими особами від сексуальних посягань з боку найближчих родичів вважають себе від 6 до 62% жінок та від 3 до 31% чоловіків. Щорічно повідомляється владі про 150–200 тис. випадків сексуальних домагань. При цьому контактному насильству піддаються у віці до 14 років 20 – 30% дівчат та 10% хлопчиків, у 45% випадків ґвалтівником виступає родич; у 30% – знайомий сім'ї; у 90% випадків агресори – чоловіки [43].

Закордонний досвід засвідчує, що найефективнішим заходом в разі вчинення домашнього насильства є тимчасова ізоляція постраждалої дитини (наприклад, поміщення дитини у притулок для проведення з нею реабілітаційних заходів, тимчасове влаштування у фостерну сім'ю і навіть арешт батька від 15 до 30 діб). Постраждала особа отримує деякий перепочинок для набуття почуття безпеки та впевненості у собі. Тільки в тому випадку, коли поведінка батьків та після застосування до них санкцій (з боку поліції, служби у справах дітей, лікарів, педагогів, сусідів чи родичів) залишається без змін, потрібні інші, кардинальніші заходи [43].

Відповідно до параграфу 29а «Поліцейського закону» главі сім'ї, який застосував домашнє насильство, на два тижні заборонено доступ до будинку та будь-які контакти з дружиною та дітьми. У багатьох штатах США, наприклад, ще наприкінці 60-х років минулого століття прийнято законодавство, яке зобов'язує громадян повідомляти владу про кожен випадок підозри в поганому поводженні з дітьми. Так, у 1974 році прийнято Закон про запобігання поганому поводженню з дітьми та ліквідацію його наслідків; відкрито Національний центр з проблем жорстокого поводження з дітьми та дитячої занедбаності [44, 42].

До того ж соціальна робота з дітьми, які постраждали від домашнього насильства, в США спирається на практику оповіщення. Так будь-яка людина з власної ініціативи може повідомити соціальну службу, покликану займатися захистом дітей, або поліцію про випадок або підозру у факті вчинення домашнього насильства над дитиною, яка постраждала від нього. Подібні повідомлення вважаються не так благородним діянням, як елементарним обов'язком лікарів, педагогів, тренерів, вихователів [46, 23–45]. Повідомлення можна передати телефоном, надіслати поштою, оформити безпосередньо у відповідній установі протягом 24 годин після події [47, 45–67; 48]. Законом передбачено недоторканність інформуючих осіб, збереження анонімності та конфіденційності, а також покарання для тих, хто ці правила порушує. Соціальні працівники розслідують справу протягом 48 годин, вступають разом із поліцейським та медпрацівником у контакт із сім'єю (якщо випадок дуже важкий – негайно). Зауважимо, що працюють такі служби цілодобово та без вихідних [49].

У зв'язку з цим, національна імплементація має супроводжуватися ретельним опрацюванням нормативного матеріалу, у тому числі з концептуальної точки зору, оскільки коло правопорушень у модельному законі є надзвичайно широким (наприклад, до домашнього насильства поряд із насильницьким статевим актом також відносять образи). Криміналізація домашнього насильства не повинна супроводжуватись нагромадженням складів в Кримінальному кодексі України, які повністю або частково дублюють одне одного, а такими, що мають надавати спеціальні гарантії у сфері захисту від домашнього насильства та забезпечувати конкретні механізми їх реалізації.

У європейських країнах передбачена кримінальна відповідальність за вчинення протиправних дій у сфері сімейних відносин (Норвегія, Швейцарія). Вчинення домашнього насильства є обтяжуючою обставиною за притягнення до кримінальної відповідальності (Бельгія, Іспанія, Франція). У

КНР також передбачена відповідальність за домашнє насильство. У свою чергу, на законодавчому рівні роботодавці зобов'язані попереджувати своїх підлеглих про неприпустимість вчинення домашнього насильства, а громадські організації повинні повідомляти правоохоронні органи про відомі випадки вчинення домашнього насильства [50].

Державна політика США виділяє величезні кошти на дослідження домашнього насильства та розробку нових підходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Наприклад, на програму протидії насильству між інтимними партнерами (intimate partner violence, IPV) з 1994 по 2000 рр. уряд США виділив 435,75 млн доларів, а для протидії насильству щодо престарілих членів сім'ї – 1,5 млрд доларів США у 2000 р. Конкретні програми в цій галузі проводять дев'ять міністерств США, серед яких міністерства охорони здоров'я, освіти, юстиції, оборони тощо [47, 45–67].

Хоча роль науки у формуванні соціальної політики є значною, у сфері запобігання та протидії домашнього насильства кількість досліджень, що демонструють ефективність застосування, дорого вартують державі. Нині для громадських фондів та приватних інвесторів вже недостатньо обґрунтовувати вимоги ресурсів лише прагненням «протидії домашньому насильству». Необхідні наукові докази ефективності застосовуваних програм та стратегій. Так, у 1994 році Національна академія наук США заснувала Комітет з оцінки програм у галузі домашнього насильства. Комітет отримав важливі результати, зокрема, було виявлено, що ефективність багатьох програм, впроваджених у практику без додаткових наукових досліджень (наприклад, захисні ордери, притулки для жінок, обов'язкове інформування поліції про випадки домашнього насильства, обов'язковий арешт кривдника тощо), за широкого використання виявилася сумнівною; програми роботи з наслідками домашнього насильства переважають над профілактичними заходами; тривалість та інтенсивність низки програм є незадовільними; робота різних служб та програм погано узгоджена [47, 45–67].

Адміністративно-правові інструменти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству можна визначити як комплекси заходів, що реалізуються державними органами та установами для захисту постраждалих осіб, попередження його проявів та покарання правопорушників. Також до них слід віднести як нормативно-правові акти, так і практичні дії [51, 23–31]:

– законодавчі ініціативи – закони, що регулюють питання запобігання та протидії домашньому насильству;

– адміністративні протоколи – процедури, за якими органи влади взаємодіють у випадках домашнього насильства;

– програми соціальної підтримки – допомога особам, які постраждали від домашнього насильства, через соціальні служби;

– інформаційно-освітні ініціативи – просвіта суспільства щодо проблеми домашнього насильства.

Також прийнятий 7 грудня 2017 року Закон України «Про запобігання та протидію домашнього насильства» став основою для системної роботи в сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Основні положення згаданого законодавчого акту включають [5]:

– поняття домашнього насильства: закон чітко окреслює, чим є домашнє насильство, включаючи фізичне, психологічне, економічне та сексуальне насильство;

– права осіб, які постраждали від домашнього насильства: законом закріплюються права постраждалих осіб на захист, медичну допомогу, психологічну підтримку та правову допомогу;

– заходи захисту: встановлюються процедури видачі термінових заборонних приписів щодо правопорушників.

Так, зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення, які набули чинності у 2024 році, були спрямовані на посилення відповідальності за домашнє насильство та насильство за ознакою статі. Основні нововведення включають [52]:

– визначення окремих статей КУпАП для відповідальності за домашнє насильство та сексуальні домагання;

– визнання дітей потерпілими, якщо насильство відбулося в їхній присутності;

– унеможливлення звільнення кривдників від відповідальності через малозначність правопорушення;

– надання суду права направляти осіб, які вчинили насильство, на спеціалізовані програми реабілітації.

Зазначені зміни закріплені в рамках закону № 8329, який був ухвалений для адаптації національного законодавства до вимог Стамбульської конвенції [10].

Модифікація законодавства, що передбачає посилення покарання за домашнє насильство, стала наслідком низки факторів.

1. Україна зобов'язана виконувати вимоги Стамбульської конвенції, яка вимагає впровадження суворіших заходів для запобігання та протидії домашнього насильству, покарання кривдників і захисту постраждалих осіб.

2. Аналіз соціальних даних свідчить про збільшення випадків домашнього насильства, зокрема в періоди соціальної ізоляції, таких як карантин через COVID-19, що створило необхідність в удосконаленні правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильств.

3. Раніше чинне законодавство не забезпечувало належного захисту постраждалим особам, а кривдники часто уникали реального покарання; нові норми спрямовані на підвищення ефективності юридичної та соціальної допомоги, тому захист постраждалих осіб є важливим фактором.

4. Оновлене законодавство включає механізми, які сприяють корекції поведінки кривдників, зокрема через примусові реабілітаційні програми, що сприяють запобіганню цьому негативному явищу.

5. Завдяки активності громадських організацій та збільшенню суспільної обізнаності про проблему домашнього насильства, посилення відповідальності стало запитом, що потребував невідкладного вирішення, тому підтримка громадськості є досить суттєвим та впливовим фактором.

Отже, зазначені зміни дозволяють побудувати більш ефективну систему запобігання та протидії домашньому насильству, забезпечуючи водночас механізми реального захисту для постраждалих осіб.

Загалом обов'язковою ознакою адміністративного та кримінального правопорушення є вина. Так, відповідно, домашнім насильством за змістом закону може бути визнано діяння, яке завдало шкоди потерпілому умисно чи з необережності [53].

Також прийнятий у 2003 році Закон України «Про соціальні послуги» забезпечує соціальний захист осіб, які постраждали від домашнього насильства, шляхом надання їм соціальних послуг. Його основними аспектами є: надання соціальної допомоги – законом передбачено створення центрів для осіб, які постраждали від домашнього насильства, де вони можуть отримати тимчасове житло, психологічну підтримку та юридичні консультації; протидія домашнього насильства, яка охоплює заходи щодо запобігання домашньому насильству через освітні програми та просвіту [54].

Виділення актуальних напрямів удосконалення адміністративно-правового механізму протидії домашньому насильству неможливе без аналізу міжнародного досвіду, зокрема, країн Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки та Канади. Багато країн ЄС мають ефективні системи протидії домашньому насильству, що підкреслює важливість вивчення закордонного досвіду та законодавства, яке передбачає відповідальність за насильство, що сприяє розробці нових положень для покращання методів та засобів протидії домашньому насильству [46, 23–45].

У країнах Європи поняття домашнього насильства охоплює фізичне, сексуальне, психологічне та економічне насильство, за яке встановлюється

відповідальність – від адміністративних санкцій до тюремного ув'язнення [55, 101–115].

До того ж урядом України затверджено Державну програму запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі до 2025 року, затверджену 24 лютого 2021 року (№ 145) [36]. Основною метою цієї програми є вдосконалення механізмів запобігання та протидії домашньому насильству, а також насильству за ознакою статі в умовах децентралізації. При цьому враховуються міжнародні стандарти, Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та Указ Президента України від 21 вересня 2020 року № 398 «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства» [56]. Програма також спрямована на підвищення ефективної взаємодії між центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та громадськістю.

Так, наприклад, сучасне суспільство називають інформаційним, а різні засоби комунікації та інформатизації відіграють велику роль у процесі становлення особистості молоді. Інформаційні матеріали деструктивного характеру виступають однією з умов девіації особистості, що знаходить свій прояв у тому числі у збільшенні випадків домашнього насильства. Зазначена обставина обґрунтовує доцільність згадування інформаційних заходів у комплексі заходів, що становлять зміст протидії домашнього насильства.

Слід визнати, що захист від домашнього насильства є актуальною проблемою для українського суспільства. Гострота ситуації посилюється складним соціально-економічним становищем населення у зв'язку з економічною кризою та негативними соціальними явищами; наростанням жорстокості та домашнього насильства; недосконалістю законодавства, що декриміналізує домашнє насильство; складністю оцінки реальних масштабів насильства; широкою непоінформованістю населення щодо своїх прав та

способів їх захисту; високим ступенем латентності; нестачею ресурсів у суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері запобігання домашньому насильству, зокрема недостатньою їх координацією.

Перейдемо до ознайомлення з адміністративними заходами у протидії домашньому насильству [57], серед яких:

– тимчасові обмеження, відповідно до яких адміністративні акти, що передбачають накладення тимчасових обмежень на доступ кривдника до місця проживання постраждалої особи, відіграють важливу роль у її захисті, дозволяють негайно ізолювати кривдника й забезпечити безпеку постраждалої сторони. Тимчасові обмеження є одним з найважливіших адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямованих на швидке реагування на ситуації, що загрожують безпеці постраждалої особи та дозволяють забезпечити її захист, ізолюючи кривдника від місця проживання;

– підстави для накладення: тимчасові обмеження можуть бути накладені у випадках, коли: підтверджені факти домашнього насильства; існує загроза життю або здоров'ю постраждалої особи; необхідно забезпечити безпеку дітей, які проживають у сім'ї;

– процес, який включає звернення постраждалої особи до поліції або соціальних служб із заявою про насильство; оцінку ризиків для постраждалих осіб, яку здійснює оперативна група (поліція, соціальні працівники); вирішення питання: у разі підтвердження загрози приймається рішення про накладення тимчасових обмежень; оформлення процесуальних документів, що фіксує накладення обмеження.

Зрештою, тимчасові обмеження є важливим інструментом для забезпечення безпеки особи, які постраждали від домашнього насильства, вони спрямовані на швидке реагування на загрози та створення умов для захисту постраждалих. Основні види таких обмежень включають низку заходів: кривднику забороняється входити до місця проживання

постраждалої особи або наближатися до неї на певну відстань (зазвичай до 100 метрів). Кривднику забороняється будь-яке спілкування з потерпілим, включаючи телефонні дзвінки, смс-повідомлення та електронні листи, можуть бути встановлені певні вимоги до поведінки кривдника, такі як участь у програмах реабілітації [58].

Не виключено, що тимчасові обмеження можуть діяти на період, визначений адміністративним актом (зазвичай до 30 діб), з можливістю продовження за необхідності, для постраждалих – отримання необхідного часу для прийняття рішень щодо подальших дій (наприклад звернення до суду для отримання стійкого захисту) [59].

Тимчасові обмеження є ключовим елементом системи постраждалих осіб, вони допомагають забезпечити безпеку цих осіб, запобігти повторним випадкам домашнього насильства та створити умови для реабілітації кривдників. Необхідно, щоб ці обмеження були чітко визначені, систематично застосовувалися та контролювалися відповідними органами.

Виконання та контроль покладено на правоохоронні органи і соціальні служби. Так, поліцейські зобов’язані контролювати виконання тимчасових обмежень, реагувати на їх порушення та вживати відповідних заходів, а соціальні служби можуть надавати підтримку постраждалим особам, включаючи психологічну допомогу та допомогу в пошуці безпечного житла [60].

Зрештою, адміністративні акти, які регулюють порядок реєстрації випадків домашнього насильства, сприяють збору статистичних даних та формуванню об’єктивної картини проблеми, що, у свою чергу, дозволяє державним органам краще планувати заходи щодо запобігання та протидії домашньому насильству. Реєстрація випадків домашнього насильства є важливим етапом у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а адміністративні акти, що регулюють цей процес, допомагають створити систематизовану базу даних, яка може включати інформацію про: типи

домашнього насильства: фізичне, психологічне, економічне та сексуальне насильство; суб'єктів: дані про осіб, які постраждали від домашнього насильства (вік, стать, соціальний статус), та кривдників; місце та час події: це дозволяє виявити «гарячі точки» домашнього насильства в регіонах; методи реагування: як саме було відреаговано на випадок (надання допомоги, притягнення до відповідальності тощо) [61, 380–385].

Перейдемо до розгляду порядку реєстрації, а саме: постраждалі особи або свідки можуть повідомити про випадок домашнього насильства до органів поліції, соціальних служб або медичних установ; оформлення документів: на основі заяви постраждалої особи або свідка уповноважені особи повинні оформити протокол, у якому детально зазначаються обставини випадку; усі зареєстровані випадки підлягають класифікації за типами домашнього насильства та ступенем тяжкості; зібрані дані передаються до централізованої бази даних, що дозволяє здійснювати моніторинг ситуації.

На нашу думку, збір статистичних даних є критично важливим для запобігання та протидії випадкам домашнього насильства. Так, статистика дозволяє зрозуміти масштаби домашнього насильства, виявити тенденції та специфічні проблеми в різних регіонах. На основі отриманих даних державні органи можуть розробляти ефективні програми запобігання та протидії домашньому насильству, навчання для фахівців та просвітницькі кампанії, регулярний аналіз статистики допомагає оцінити, наскільки ефективні вже впроваджені заходи.

Адміністративні акти, що регулюють реєстрацію випадків домашнього насильства, відіграють ключову роль у формуванні об'єктивної картини проблеми, сприяють збору та аналізу статистичних даних, що, у свою чергу, допомагає державним органам ефективно планувати й реалізовувати заходи для запобігання та протидії домашньому насильству в суспільстві.

Варто зазначити, що системи повідомлення про випадки домашнього насильства, закладені в адміністративних актах, забезпечують швидке

реагування поліції та соціальних служб. Законодавство зобов'язує фахівців у сфері охорони здоров'я та освіти повідомляти про підозри на домашнє насильство, що забезпечує своєчасну допомогу особам, які постраждали від домашнього насильства.

Повідомлення та реагування на випадки домашнього насильства є критично важливими для забезпечення безпеки постраждалих осіб та запобігання подальшим випадкам домашнього насильства. Законодавство та адміністративні акти визначають чіткі механізми, що сприяють цьому процесу, тому завдяки налагодженим комунікаціям інформація про випадки домашнього насильства може бути швидко передана відповідним органам, що дозволяє оперативно реагувати на загрози та надавати допомогу особам, які постраждали від домашнього насильства [16].

Тому створення єдиних інформаційних платформ або баз даних, до яких можуть отримувати доступ різні установи, сприяє обміну важливою інформацією та допомагає в оцінюванні ризиків та плануванні подальших дій.

Налагоджена комунікація дозволяє органам працювати більш злагоджено, наприклад, поліція може швидко повідомити соціальні служби про випадок, аби ті могли розпочати процес надання підтримки особам, які постраждали від домашнього насильства.

Загалом залучення всіх відповідних служб забезпечує комплексний підхід до вирішення проблеми, що дозволяє виявляти повторні випадки домашнього насильства та реалізовувати превентивні заходи.

Наявність ефективних каналів зв'язку також сприяє підвищенню кваліфікації фахівців, спільні навчальні програми можуть покращити знання про протоколи взаємодії у випадках домашнього насильства.

Встановлені канали зв'язку між поліцією, соціальними службами, медичними установами та закладами освіти є невід'ємною частиною системи реагування на домашнє насильство, які забезпечують швидку передачу

інформації, підвищують координацію дій та сприяють наданню своєчасної допомоги постраждалим особам, що, своєю чергою, допомагає створити безпечніше середовище для всіх членів суспільства.

Необхідно згадати і про соціальні служби, які, отримавши інформацію про випадок, можуть надавати підтримку особам, що постраждали від домашнього насильства, включаючи психологічну допомогу, консультації та юридичні послуги, також може включати організацію тимчасового притулку для постраждалих.

Так, установлені канали зв'язку між різними органами – поліцією, соціальними службами, медичними установами та закладами освіти – є критично важливими для забезпечення ефективної реакції на випадки домашнього насильства, що, у свою чергу, дозволяє координувати дії всіх залучених сторін.

Загалом використання гарячих ліній та онлайн-платформ для повідомлення про випадки домашнього насильства забезпечує особам, які постраждали від домашнього насильства, можливість анонімно звертатися за допомогою. Для постраждалих осіб це підтримка без страху бути ідентифікованими або засудженими. До того ж спрощується процес комунікації з фахівцями, які можуть надати необхідну допомогу та ресурси, створюється доступне та безпечне середовище для тих, хто шукає допомоги.

Законодавча ініціатива держави зобов'язує медичних працівників, педагогів та працівників соціальних служб повідомляти про випадки вчинення домашнього насильства правоохоронним органам, а також надавати інформацію про фізичні або психологічні травмами, які можуть свідчити про домашнє насильство. З працівниками зазначених установ проводиться навчання щодо виявлення ознак домашнього насильства та правильного реагування на такі ситуації, що включає в тому числі навички з надання першої допомоги та забезпечення підтримки постраждалим особам [62, 92–103].

Також важливою складовою є співпраця між різними відомствами – поліцією, соціальними службами, медичними установами та освітніми закладами. Така інтеграція забезпечує комплексний підхід до вирішення проблеми домашнього насильства, дозволяючи швидше та ефективніше реагувати на випадки домашнього насильства, обмінюватися інформацією та надавати підтримку постраждалим особам. Також спільні зусилля цих установ можуть істотно підвищити рівень захисту постраждалих осіб та допомогти в запобіганні повторним випадкам домашнього насильства.

Системи інформування та реагування на випадки домашнього насильства, закладені в процесуальних документах, відіграють ключову роль у забезпеченні безпеки постраждалих. Завдяки законодавчим зобов'язанням та підготовці фахівців є можливість своєчасно виявляти та реагувати на випадки домашнього насильства, що, у свою чергу, допомагає запобігти подальшим трагедіям і вчасно надати необхідну підтримку постраждалим.

Незважаючи на наявність нормативно-правової бази для регулювання випадків домашнього насильства, існує кілька суттєвих викликів, які заважають ефективній реалізації процесуальних документів. Основні проблеми можна розподілити на кілька категорій, що включає недостатню обізнаність населення у своїх правах, обмежені ресурси для підтримки постраждалих осіб, невідповідність між нормами та практикою, соціально-економічні фактори, психологічні бар'єри та проблеми у правозастосуванні. Кожна з цих категорій вимагає уваги для покращання ситуації й забезпечення належного захисту осіб, які постраждали від домашнього насильства.

Великий відсоток населення не знає про свої права та доступні ресурси для допомоги, що призводить до недооцінки серйозності проблеми домашнього насильства. Відсутність інформації та обізнаності населення про можливості захисту та підтримки може змушувати постраждалих залишатися в небезпечних ситуаціях, не звертаючись за допомогою, що підкреслює необхідність проведення просвітницьких кампаній, які допоможуть

підвищити обізнаність населення про права та ресурси, що доступні для тих, хто постраждав від домашнього насильства [63].

Тому соціальні упередження щодо осіб, які постраждали від домашнього насильства, можуть стримувати їх від звернення за допомогою, велика кількість постраждалих осіб бояться осуду або не вірять, що їхня ситуація буде зрозуміла та підтримана. Тут також варто зазначити обмеженість ресурсів: брак достатнього фінансування для програм підтримки постраждалих осіб та підвищення кваліфікації фахівців у цій сфері суттєво обмежують можливості для ефективного реагування, що створює додаткові бар'єри на шляху до отримання допомоги та захисту від домашнього насильства.

Нестача кваліфікованих фахівців у соціальних службах та правоохоронних органах значно ускладнює реалізацію адміністративних актів. Недостатня кількість кваліфікованих кадрів з відповідними знаннями та навичками призводить до недостатньої підтримки постраждалих осіб та знижує ефективність роботи установ, відповідальних за їх захист, впливає на якість оцінки ризиків, реагування на виклики та надання допомоги, що, у свою чергу, ставить під загрозу безпеку постраждалих осіб й знижує довіру до системи захисту.

На жаль, нормативно-правова база часто не має конкретних механізмів реалізації, що призводить до плутанини серед фахівців, відсутність конкретних інструкцій та протоколів може створювати невизначеність у діях правоохоронців, соціальних працівників та медичних фахівців, що, своєю чергою, ускладнює ефективне реагування на випадки домашнього насильства, що може призводити до різних інтерпретацій законодавства і, як результат, до неузгоджених дій, що негативно впливають на безпеку осіб, які постраждали від домашнього насильства, і загальну ефективність системи [64, 15–25].

Недостатня координація дій між різними установами та відомствами може істотно заважати своєчасному реагуванню на випадки домашнього насильства, а відсутність налагодженого обміну інформацією та чітких протоколів взаємодії між поліцією, соціальними службами, медичними установами та освітніми закладами призводить до затримок у реагуванні на критичні ситуації, що може ускладнювати надання необхідної підтримки постраждалим особам, а також створювати ризики для їхньої безпеки. Важливо забезпечити ефективну комунікацію та спільну роботу всіх залучених сторін, щоб покращити ситуацію й підвищити рівень захисту осіб, які постраждали від домашнього насильства.

Безперечно, фінансові труднощі можуть призводити до зростання випадків домашнього насильства, а також до недостатньої мотивації постраждалої особи звертатися за допомогою [65, 87–96].

Особи, які постраждали від домашнього насильства, можуть відчувати економічну або емоційну залежність від кривдника, що стримує їх від звернення до правоохоронних органів, вони побоюються, що звернення за допомогою може погіршити ситуацію або призвести до помсти з боку кривдника. Також постраждалі особи можуть відчувати, що їхній голос не буде почутий або що система не забезпечить необхідної підтримки.

Загалом відсутність належного навчання правоохоронних органів може призводити до неефективного реагування на випадки домашнього насильства, у деяких випадках існують упередження серед правоохоронців, що може негативно вплинути на ставлення до осіб, які постраждали від домашнього насильства.

Вважаємо, що реалізація адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стикається з численними викликами, що вимагають комплексного підходу до їх вирішення. Підвищення обізнаності населення, забезпечення належного фінансування, підготовка фахівців та

поліпшення координації між різними структурами можуть суттєво покращити ефективність існуючих норм та програм.

### 1.3. Суб'єкти застосування та нормативне закріплення адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

Основними суб'єктами, відповідальними за реалізацію адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, є ряд органів державної влади та місцевого самоврядування [66, 9–15].

І. Національна поліція відіграє ключову роль у реагуванні на випадки вчинення домашнього насильства, застосуванні відповідних заходів захисту, фіксації фактів правопорушень та їх запобігання. Поліція має повноваження складати протоколи про адміністративні правопорушення, видавати термінові заборонні приписи стосовно кривдників, а також взаємодіяти з іншими суб'єктами, які надають допомогу постраждалим особам; здійснює виїзд на місце вчинення за викликом, фіксує факт вчинення домашнього насильства, збирає доказову базу та проводить опитування учасників подій; реагуючи на виклики про домашнє насильство, здійснює виїзд на місце події за сигналом потерпілих або свідків. Під час виїзду правоохоронці виконують кілька важливих функцій. По-перше, вони фіксують факт вчинення домашнього насильства, документуючи обставини інциденту через складання відповідних актів та протоколів. По-друге, поліцейські збирають доказову базу, що може включати фотографії місця події, сліди домашнього насильства, а також інші матеріали, які підтверджують вчинення правопорушення [67].

Під час опитування учасників подій, зокрема постраждалих осіб, кривдників та свідків, правоохоронці отримують важливу інформацію про обставини справи. Це опитування має бути проведене з максимальною

обережністю, щоб не травмувати постраждалих та дати їм можливість відверто розповісти про свої переживання. Отримані свідчення використовуються для формування справи, а також для прийняття рішення щодо подальших дій, зокрема про можливість застосування термінових заборонних приписів стосовно кривдників чи інших адміністративних заходів [68].

Завдяки такому підходу поліція забезпечує оперативність реагування на інциденти домашнього насильства, що є критично важливим для захисту постраждалих осіб та запобігання повторним випадкам вчинення домашнього насильства.

Також поліція має повноваження складати адміністративні протоколи у випадках вчинення домашнього насильства, що підпадає під дію статті 173-2 КУпАП [27]. Зокрема, ця стаття встановлює відповідальність за вчинення домашнього насильств, яке включає економічне, фізичне та психологічне насильство щодо близьких осіб.

Під час складання протоколу поліцейські документують усі обставини інциденту, детально описуючи вчинені дії, можливі травми, нанесені постраждалій особі, та інші аспекти, що підтверджують факт вчинення правопорушення. Протокол також містить інформацію про осіб, які брали участь у інциденті, а також свідків, якщо вони є. Крім того, у протоколі фіксуються пояснення обох сторін, що дозволяє поліції отримати об’єктивну картину подій і підготувати належну доказову базу для подальшого розгляду справи в суді [27].

Надалі зібрані адміністративні матеріали надсилають до суду, де розглядається питання притягнення кривдника до відповідальності і про накладення адміністративних стягнень на нього, таких як штраф, виправні роботи чи інші. Таким чином, завдяки фіксації фактів домашнього насильства у протоколах поліція не лише забезпечує документування

випадків правопорушень, а й сприяє належному захисту прав постраждалих осіб [69].

До повноважень поліцейських належить і видання термінового заборонного припису строком до 10 діб, який передбачає заборону на контакт із постраждалою особою, перебування в місці проживання, якщо це може спричинити подальше вчинення домашнього насильство [5].

Такі приписи виписує поліцейський у тих випадках, коли існує ризик подальшого вчинення домашнього насильства. Цей адміністративно-правовий інструмент дозволяє оперативно вжити заходів для захисту постраждалої особи, забезпечуючи її безпеку на період до 10 діб. Терміновий заборонний припис стосовно кривдника включає обмеження для правопорушника, які передбачають, зокрема, заборону на будь-які форми контакту з постраждалою особою, що може включати спілкування, телефонні дзвінки або повідомлення [5].

Крім того, припис надає заборону кривднику перебувати в місці спільного проживання або перебування з постраждалою особою, якщо така присутність може становити загрозу для її здоров'я чи безпеки, що забезпечує не тільки фізичний, але й психологічний захист для цієї особи, даючи їй можливість перебувати в безпечному середовищі, без ризику повторення вчинення домашнього насильства.

Так, процедура винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника є оперативною: поліцейський складає відповідний акт одразу на місці інциденту або після прибуття до відділу поліції. Припис вступає в дію негайно, що дозволяє попередити ескалацію конфлікту та зменшити ризик домашнього насильства. Терміновий заборонний припис стосовно кривдника є важливим механізмом у системі протидії домашньому насильству, оскільки він допомагає швидко ізолювати агресора та надати постраждалій особі необхідний захист [70].

Контроль за виконанням приписів та профілактичну роботу, відповідно до чинного законодавства, також покладено на працівників поліції [67;71].

Контроль за виконанням приписів є одним із ключових завдань поліції у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Після видачі термінового заборонного припису поліція здійснює регулярний моніторинг його дотримання, що включає візити до постраждалої особи за місцем її проживання та контакт із правопорушником. Це допомагає переконатися, що порушник дотримується встановлених обмежень і не наражає постраждалу особу на повторні акти вчинення домашнього насильства.

До поліцейських превентивних заходів відносимо індивідуальні профілактичні бесіди з особами, які скоїли домашнє насильство, з метою запобігання рецидивам та зміни їхньої поведінки. Такі бесіди орієнтовані на роз’яснення правових наслідків повторного порушення та допомагають кривдникам усвідомити важливість дотримання приписів; вони можуть включати розмови про відповідальність за домашнє насильство, можливі наслідки в разі повторних правопорушень, а також надання інформації про психологічну допомогу або програми для кривдників.

ІІ. Новоствореною службою в поліції є офіцери служби освітньої безпеки (СОБ), які мають унікальне значення у протидії домашньому насильству завдяки своєму постійному зв’язку з учнями, педагогами та батьками. Така місія включає не лише забезпечення безпеки в освітньому середовищі, але й раннє виявлення ознак домашнього насильства, підтримку дітей, які постраждали від домашнього насильства, та координацію з іншими службами для своєчасного реагування. Розглянемо основні функції офіцерів СОБ, пов’язані із запобіганням домашньому насильству [72, 481–482].

Офіцери СОБ володіють навичками, що дають змогу визначати можливі ознаки домашнього насильства, зокрема зміни в поведінці учня, студентів, сліди фізичних ушкоджень або виражене занепокоєння, які є першим кордоном захисту, а також здатні помічати перші сигнали

протиправної поведінки в родині, залучати педагогів і оперативно діяти.

СОБ можуть проводити профілактичні заходи серед учнів, студентів педагогів і батьків, розповідаючи про домашнє насильство, його наслідки та способи протидії, сприяють підвищенню обізнаності про те, як діяти у разі домашнього насильства.

У випадках, коли учням потрібна підтримка, офіцери СОБ можуть надати початкові рекомендації, а також допомогти в пошуку психологічної чи соціальної підтримки. Крім того, вони надають консультації педагогам, розповідаючи, як діяти у випадках підозри на домашнє насильство та які структури можуть надати необхідну допомогу.

СОБ є посередниками між навчальними закладами та структурами, такими як поліція, соціальні служби та дитячі психологи, сприяють оперативному реагуванню на підозру в учиненні домашнього насильства, повідомляючи відповідні органи та допомагаючи координувати заходи для захисту дітей [72, 481–482].

Забезпечуючи безпечне середовище, офіцери СОБ сприяють зростанню довіри дітей та педагогів, що дозволяє дітям легше розповідати дорослим про проблеми, які вони можуть мати вдома, та своєчасно отримувати допомогу.

СОБ можуть ініціювати та впроваджувати навчальні програми, спрямовані на формування у дітей навичок ненасильницького вирішення конфліктів, розуміння важливості поваги у стосунках, сприяє протидії домашньому насильству як у навчальних закладах, так і вдома.

Завдяки анонімним консультаціям офіцери можуть надавати дітям допомогу в умовах конфіденційності, що є важливим для дітей, які бояться говорити про домашнє насильство [73].

Таким чином, офіцери служби освітньої безпеки виконують багатогранну і важливу функцію у протидії домашньому насильству, їхня присутність та постійна взаємодія з учасниками освітнього процесу дозволяють ефективно виявляти проблеми, забезпечувати захист та

підтримку дітям, які постраждали від домашнього насильства.

За повторних випадків домашнього насильства поліція має право вживати додаткових заходів адміністративного впливу, що може включати складання нових адміністративних протоколів, посилення контролю над правопорушником або звернення до суду з метою застосування більш суворих обмежувальних заходів. Такий підхід спрямований на забезпечення довготривалого захисту постраждалих осіб і є важливою частиною комплексної системи запобігання та протидії домашньому насильству [74, 58–75].

III. Органи місцевого самоврядування. Місцеві органи влади забезпечують соціальну підтримку постраждалим, зокрема надають доступ до центрів (притулків), психологічної та юридичної допомоги. Працівники зазначених служб також мають повноваження проводити інформаційні кампанії та розробляти програми, спрямовані на протидію домашньому насильству, а також вчиняти інші дії, спрямовані на запобігання та протидію домашньому насильству:

– забезпечувати доступ до тимчасового житла, медичної, юридичної та психологічної підтримки через місцеві соціальні служби [75, 102–120];

– надавати соціальні послуги, що є важливим аспектом допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства, а саме: комплекс соціальних послуг, зокрема тимчасове житло, медичну, юридичну та психологічну підтримку. Послуги надаються через мережу місцевих соціальних служб та спеціалізованих установ, таких як кризові центри, центри соціально-психологічної допомоги, притулки. Тимчасове житло забезпечується в спеціалізованих закладах для осіб, які не можуть залишатися в місці постійного проживання через загрозу безпеці, дозволяє постраждалим тимчасово перебувати в захищеному середовищі, отримати первинну допомогу та вирішити питання щодо подальшого проживання [76, 80–105];

– здійснювати медичну підтримку, яка охоплює надання необхідної медичної допомоги постраждалим, включаючи лікування фізичних травм й підтримку психічного здоров'я. Постраждалі мають доступ до первинного огляду та лікування, що може включати як амбулаторну, так і стаціонарну допомогу, залежно від тяжкості випадку [77];

– надавати юридичну допомогу, що включає консультації щодо правових питань, можливостей захисту та підтримки під час складання заяв до правоохоронних органів. Юристи допомагають постраждалим особам зрозуміти їхні права, можливості з отримання судових обмежувальних приписів та порядок звернення до відповідних органів [78];

– надавати психологічну підтримку, яка передбачає надання постраждалим професійної допомоги для подолання наслідків домашнього насильства. Психологи допомагають впоратися з емоційним стресом, повернутися до нормального життя та підтримують постраждалих у процесі реабілітації [79, 50–70]. Тому комплексний підхід до надання соціальних послуг створює умови для фізичної та психологічної безпеки постраждалих осіб, надає їм можливість отримати необхідну підтримку та захист, а також допомагає відновити самостійність та нормальне функціонування в суспільстві;

– підтримувати діяльність спеціалізованих установ: органи місцевої влади підтримують центри для осіб, які постраждали від домашнього насильства, такі як кризові центри та притулки, де постраждалі особи можуть отримати допомогу та знайти безпечне місце перебування. До того ж органи місцевої влади відіграють важливу роль у підтримці спеціалізованих установ для допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства, таких як кризові центри та притулки, надають безпечне середовище, де постраждалі особи можуть отримати необхідну допомогу та тимчасове житло [8, 200–220];

– здійснювати фінансову та організаційну підтримку: місцеві органи влади виділяють кошти з бюджету для забезпечення функціонування таких центрів, а також залучають ресурси для проведення необхідних ремонтів, облаштування житлових й соціально-побутових умов у притулках. Завдяки їй спеціалізовані установи мають можливість надавати якісні послуги постраждалим особам та забезпечувати їх базові потреби;

– надавати методологічну підтримку: органи влади сприяють впровадженню сучасних методів надання допомоги через розробку і поширення методичних рекомендацій, організацію навчання для співробітників кризових центрів, підвищення їхньої кваліфікації, що дозволяє фахівцям надавати професійні послуги, враховуючи потреби постраждалих осіб та їх особливості;

– співпрацювати з іншими службами: органи місцевої влади також координують роботу притулків і кризових центрів з іншими соціальними та правоохоронними службами, медичними закладами, центрами правової допомоги та громадськими організаціями, забезпечують комплексний підхід до надання допомоги, оскільки постраждалі особи можуть отримати весь спектр підтримки в одному місці або за сприяння взаємодіючих служб [75, 102–120];

– надавати інформаційну підтримку: для підвищення обізнаності населення щодо наявних кризових центрів та притулків місцеві органи влади забезпечують інформування громадськості через медіа, соціальні мережі та інші комунікаційні канали. Вони публікують контакти цих центрів та поширюють інформацію про можливості отримання допомоги, що є важливим для своєчасного звернення постраждалих осіб. Завдяки активній підтримці з боку місцевої влади спеціалізовані установи можуть ефективно виконувати свої завдання, забезпечуючи особам, які постраждали від домашнього насильства, доступ до житла, медичної, психологічної та

юридичної допомоги, а також створюючи умови для захищеного перебування в кризових ситуаціях [80, 58–65];

– проводити інформаційно-просвітницьку роботу: місцева влада організовує заходи з підвищення обізнаності щодо домашнього насильства, профілактичні акції, тренінги, програми підтримки та допомоги, спрямовані на запобігання домашньому насильству [62, 92–103]. Інформаційно-просвітницька робота місцевих органів влади спрямована на підвищення обізнаності населення щодо проблеми домашнього насильства, роз'яснення шляхів отримання допомоги та запобігання повторним випадкам домашнього насильства;

– організовувати заходи та кампанії: місцева влада проводить різноманітні заходи, такі як тематичні акції, форуми, лекції та конференції, а також заходи, спрямовані на висвітлення питання домашнього насильства, правових механізмів захисту постраждалих осіб та важливості своєчасного звернення за допомогою. Такі заходи також включають поширення інформаційних матеріалів, плакатів й листівок у громадських місцях [81, 125–145];

– реалізовувати профілактичні програми для населення: реалізуються програми, спрямовані на формування культури ненасильницького спілкування, а також на підвищення обізнаності щодо ознак і наслідків домашнього насильства. Особливу увагу приділяють роботі з молоддю, школярами та студентами через проведення занять, тренінгів й дискусій у навчальних закладах, що сприяє формуванню усвідомленого ставлення до проблеми і стимулює раннє виявлення ознак домашнього насильства;

– проводити навчальні тренінги для фахівців: для працівників соціальних служб, поліції, медичних закладів та освітніх установ організовуються тренінги з питань запобігання та протидії домашньому насильству Такі тренінги дозволяють підвищити рівень компетенції

спеціалістів, щоб вони могли ефективно допомагати постраждалим особам та вчасно виявляти ситуації ризику [82];

– надавати інформаційну підтримку та проводити консультування: місцева влада надає інформаційну підтримку через створення гарячих ліній, сторінок у соціальних мережах та вебсайтів, де люди можуть отримати консультації щодо шляхів протидії домашньому насильству, контактів кризових центрів та притулків, а також дізнатися про свої права. Поширення такої інформації робить її більш доступною для всіх верств населення, що є особливо важливим для осіб, які стикаються з труднощами звернення за допомогою [83, 45–-55];

– співпрацювати з громадськими організаціями та медіа: місцева влада залучає до інформаційної діяльності громадські організації, медіа та інших партнерів для запобігання та протидії домашньому насильству, які мають можливість поширювати інформацію про це негативне явище через різні канали. Спільні інформаційні кампанії з медіа допомагають донести меседжі до ширшого кола громадян та підвищити загальний рівень обізнаності суспільства про проблему [84, 112–118]. Завдяки інформаційно-просвітницькій роботі громадяни отримують доступ до необхідної інформації, а суспільство в цілому стає більш чутливим до запобігання домашньому насильству, що є важливим кроком на шляху до протидії цьому явищу [85].

IV. Суди розглядають справи щодо вчинення адміністративних правопорушень, пов’язаних із домашнім насильством, та виносять рішення стосовно обмежувальних заходів, таких як заборонні приписи стосовно кривдника [86]. Судові органи забезпечують правову захищеність постраждалих осіб, розглядаючи питання щодо адміністративної відповідальності порушників.

Суди розглядають справи щодо порушень, що підпадають під дію статті 173-2 КУпАП (зокрема, випадки домашнього насильства та порушення заборонних приписів) [27].

Розгляд справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством, є важливим етапом у системі захисту постраждалих осіб і забезпечення справедливості. Суди відіграють ключову роль у цьому процесі, оскільки саме вони приймають рішення про відповідальність кривдників і застосування до них санкцій, передбачених статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення [27].

Процедура розгляду справ: після складення адміністративного протоколу за фактами домашнього насильства або порушення заборонних приписів стосовно кривдника поліція передає матеріали справи до суду. Суд розглядає обставини правопорушення, вивчає надані докази, показання свідків, а також враховує попередні випадки порушень з боку кривдника. На цьому етапі можливе залучення постраждалої особи як свідка, проте суд зобов'язаний забезпечити її безпеку та психологічний комфорт.

Залежно від обставин справи, суд може призначити адміністративне стягнення у вигляді штрафу, адміністративного арешту або виконання громадських робіт. Наприклад, для правопорушень, передбачених статтею 173-2 КУпАП [27], передбачено штрафні санкції або адміністративний арешт на термін до 15 діб. У випадках, коли правопорушник неодноразово порушував заборонний припис (стаття 173-8 КУпАП), суд може ухвалити рішення про посилення відповідальності.

Під час розгляду справ суд також враховує інтереси постраждалої особи. Зокрема, суд може зобов'язати кривдника дотримуватися певних обмежень, таких як заборона на контакт з постраждалою особою або заборона на перебування в спільному місці проживання, у деяких випадках суд може винести постанову про необхідність направлення кривдника на спеціалізовані програми [87, 55–59].

Так, після ухвалення рішення суд передає матеріали справи відповідним органам для забезпечення виконання санкцій. Поліція та соціальні служби здійснюють контроль за дотриманням призначених заходів, а в разі порушення судового рішення – повторне притягнення кривдника до відповідальності [88].

Розгляд справ про адміністративні правопорушення в суді не лише має на меті покарання правопорушника, а й служить важливим елементом протидії домашньому насильству. Суворе дотримання законодавчих норм та справедливих рішень суду забезпечують посилення відповідальності за домашнє насильство та сприяють запобіганню подальшим випадкам порушень.

Таким чином, розгляд судом справ про адміністративні правопорушення, пов’язані з домашнім насильством, є важливою складовою комплексної протидії цьому явищу. Суди не тільки забезпечують правову оцінку дій правопорушників, але й сприяють захисту прав та інтересів постраждалих осіб, що є одним із пріоритетів державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству [89, 116–120].

У разі необхідності суди можуть винести обмежувальні приписи, які забороняють порушнику контактувати з постраждалою особою, наближатися до неї чи навіть проживати в тому самому приміщенні.

Винесення обмежувальних приписів стосовно кривдника є важливим засобом захисту для осіб, які постраждали від домашнього насильства. У ситуаціях, коли існує ризик подальшого насильства або повторних дій з боку кривдника, суди можуть ухвалити рішення про застосування обмежувальних приписів, що суттєво обмежують можливості порушника наближатися до постраждалої особи та контактувати з нею [90].

Так, у разі подання відповідної заяви або за наявності матеріалів, що свідчать про серйозну загрозу життю та здоров’ю постраждалої особи, суд розглядає питання про винесення обмежувального припису стосовно

кривдника, зазвичай це відбувається в прискореному порядку, з метою надання невідкладного захисту постраждалим. Суд вивчає обставини, докази та всі фактори, що можуть свідчити про наявність реальної загрози, після чого ухвалює відповідне рішення.

Основні положення обмежувальних приписів: обмежувальні приписи можуть містити низку заходів, які забороняють порушнику [87, 55–59]:

– наближатися до постраждалої особи на певну відстань;

– контактувати з нею безпосередньо чи за допомогою засобів зв'язку, включаючи електронні способи зв’язку;

– проживати в одному житловому приміщенні з постраждалою особою (зокрема, якщо таке спільне проживання є небезпечним);

– відвідувати певні місця, де може перебувати постраждала особа, наприклад місце її роботи, навчання, місця тимчасового перебування тощо.

Термін дії обмежувального припису: обмежувальні приписи виносяться на конкретний строк, який визначає суд, з урахуванням обставин справи та рівня загрози, проте в разі подальшої небезпеки строк дії припису може бути продовжений за рішенням суду.

Механізм контролю за виконанням: відповідні служби, зокрема поліція, контролюють виконання обмежувальних приписів: так, якщо порушник не дотримується встановлених обмежень, це розцінюється як серйозне правопорушення, що може спричинити додаткові санкції та навіть кримінальну відповідальність. Поліція має право здійснювати відвідування за місцем тимчасового мешкання правопорушника, аби пересвідчитися, що порушник не наближається до постраждалої особи, не відвідує заборонені місця та не здійснює інші дії, що заборонені приписом [91, 188–194].

Роль обмежувальних приписів у захисті постраждалих осіб: обмежувальні приписи, спрямовані на те, щоб запобігти подальшим проявам домашнього насильства, захистити постраждалу особу від можливих нападів та забезпечити їй право на безпеку та спокійне життя, є одним із ключових

інструментів адміністративно-правового впливу в системі запобігання домашньому насильству та можуть бути застосовані як самостійний захід, так і як доповнення до інших видів адміністративного покарання.

Таким чином, обмежувальні приписи є ефективним та швидким засобом захисту, що дозволяє мінімізувати ризик подальших випадків домашнього насильства, підтримати права постраждалої особи та сприяти стабілізації її психологічного стану в складних ситуаціях.

V. Органи соціального захисту населення забезпечують реалізацію заходів соціальної підтримки постраждалих осіб, а також відповідають за моніторинг випадків домашнього насильства в межах своїх повноважень [92, 123-145]:

Так, органи соціального захисту надають постраждалим особам юридичну, психологічну, медичну допомогу, а також допомагають у забезпеченні тимчасовим житлом, відіграють ключову роль у забезпеченні комплексної допомоги особам, що постраждали від домашнього насильства, їхня діяльність спрямована на створення умов, які допоможуть постраждалим отримати необхідну підтримку, захистити свої права та повернутися до нормального життя [93]. Організація соціальної допомоги охоплює декілька важливих напрямів:

– постраждалі особи можуть отримати консультації з правових питань, зокрема щодо правових механізмів захисту, оформлення обмежувальних приписів, судового захисту та інших адміністративно-правових заходів. Юристи надають інформацію про можливості подання заяви до правоохоронних органів, оформлення документів для отримання соціальних пільг або компенсацій [78];

– психологічна допомога є важливою складовою соціальної підтримки для постраждалих осіб, які часто переживають психологічну травму та відчувають страх або невпевненість у собі. Психологи працюють над відновленням емоційного стану постраждалих осіб, допомагають подолати

наслідки пережитого насильства, навчитися опановувати стрес та підвищувати власну самооцінку [94];

– у разі необхідності постраждалі особи отримують медичну допомогу, яка включає не лише лікування фізичних травм, а й профілактичне обстеження та консультації лікарів. Соціальні служби можуть організувати лікування та реабілітацію для тих, хто зазнав тілесних ушкоджень або має проблеми зі здоров'ям унаслідок насильства [95, 80–88];

– для осіб, які не можуть залишатися в місці постійного проживання через небезпеку або загрозу повторного насильства, організовується тимчасове житло, ще може бути проживання у спеціалізованих центрах для постраждалих від насильства, притулках або інших безпечних місцях, де постраждалі можуть відчувати себе захищеними [96, 33–40];

– органи соціального захисту також сприяють відновленню нормального життя постраждалих осіб, надаючи підтримку у працевлаштуванні, професійній реабілітації, організації освітніх курсів та інших заходів, які допомагають постраждалим особам повернутися до активного соціального життя [97, 47–63].

Організація соціальної допомоги орієнтована на індивідуальний підхід, що враховує конкретні потреби кожної постраждалої особи. Усі заходи спрямовані на швидке реагування, комплексний підхід та створення безпечного середовища, що є основою для повернення до нормального життя та подолання негативних наслідків домашнього насильства.

Соціальні служби організовують допомогу постраждалим особам у відновленні життєдіяльності, адаптації та інтеграції до суспільства після пережитих випадків домашнього насильства.

Загалом соціальний супровід постраждалих осіб – це комплексна підтримка, яку надають соціальні служби для відновлення життєдіяльності та адаптації людей, що зазнали домашнього насильства. Основна мета цього процесу – допомогти постраждалим особам повернутися до повноцінного

життя, відновити соціальні зв’язки, впевненість у собі та здатність самостійно справлятися з труднощами [98]. До ключових аспектів соціального супроводу належать такі.

1. Спеціалісти соціальних служб спільно з постраждалими особами розробляють індивідуальний план, що враховує потреби кожної особи, який може включати кроки з відновлення психологічного стану, професійного розвитку, покращання житлових умов та соціальної інтеграції.

2. Постраждалі особи часто переживають емоційний шок, стрес, низьку самооцінку та страх, що заважають поверненню до нормального життя. Соціальні служби організовують психологічні консультації, групи підтримки або терапевтичні програми, які сприяють відновленню емоційного здоров’я.

3. Для постраждалих осіб, які втратили житло або потребують покращання побутових умов, соціальні служби забезпечують допомогу в облаштуванні нового житла або поліпшенні умов проживання, часто у співпраці з місцевими органами влади та спеціалізованими центрами.

4. Особи, які постраждали від домашнього насильства, часто потребують правової підтримки для захисту своїх прав. Соціальні служби організовують юридичні консультації, допомагають в оформленні документів, поданні позовів, отриманні правового захисту та компенсації від держави: для багатьох постраждалих осіб стабільний дохід є важливою умовою самостійності та безпеки. Соціальні служби надають підтримку у працевлаштуванні, допомагають знайти роботу або пропонують курси підвищення кваліфікації та професійної адаптації; соціальні служби забезпечують комплекс заходів для відновлення соціальних зав’язків та формування почуття безпеки та приналежності, можуть бути різноманітні групи підтримки, заходи з соціалізації, культурні події або волонтерська діяльність, що сприяє поверненню до нормальної соціальної взаємодії.

Соціальний супровід є важливим етапом у реабілітації та ресоціалізації постраждалих осіб, оскільки сприяє відновленню не лише фізичного, але й

психологічного та соціального стану. Завдяки такій підтримці люди, що пережили домашнє насильство, мають можливість інтегруватися в суспільство та подолати наслідки пережитих травм, що забезпечує їм краще майбутнє та відчуття захищеності [99, 34–56].

Проводиться спостереження за випадками домашнього насильства для раннього виявлення загроз, а органи соціального захисту також проводять тренінги для вразливих груп населення, щоб знизити ризик насильства [92, 123–145]:

– на тренінгах учасникам надаються знання про їхні права, механізми захисту, а також практичні навички, що дозволяють їм уникати домашнього насильства або вчасно звертатися за допомогою;

– органи соціального захисту активно співпрацюють з неурядовими організаціями, місцевими громадами та активістами, щоб підвищити обізнаність населення про проблему домашнього насильства. Залучення громади до протидії домашньому насильства допомагає створити більш чутливе середовище, де постраждалі особи можуть отримати підтримку;

– безперервний моніторинг ситуацій також включає аналіз ефективності проведених профілактичних заходів. Органи соціального захисту вивчають, які стратегії виявилися найбільш результативними, та на основі отриманих даних коригують свої програми, щоб забезпечити максимальну ефективність у запобіганні домашньому насильству;

– на основі результатів роботи органів соціального захисту можуть ініціюватися заходи щодо швидкого реагування на вчинення домашнього насильства, із залученням поліції, соціальних служб та медичних установ для надання термінової допомоги постраждалим особам.

Таким чином, моніторинг ситуацій та профілактична робота є важливими компонентами, які сприяють ранньому виявленню загроз домашнього насильства, зменшенню його проявів та формуванню безпечнішого середовища для всіх членів суспільства. Завдяки цим заходам

можна не лише знижувати ризики вчинення домашнього насильства, а й змінювати суспільну свідомість щодо цієї проблеми, сприяючи створенню культури безконфліктності та поваги до прав людини.

Діяльність зазначених служб спрямована на надання негайної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства, надання їм притулку, соціальної, психологічної, медичної та правничої допомоги, зокрема [97,47–63]:

– притулки та кризові центри надають постраждалим особам можливість тимчасово проживати в безпечному місці та отримувати відповідну підтримку;

– консультування, групові терапії, а також індивідуальні сеанси з фахівцями, що допомагає постраждалим особам подолати травматичний досвід [55, 101–115].

Крім надання кризової підтримки, притулки та кризові центри також працюють над допомогою постраждалим особам у адаптації до нових умов життя, яке може включати навчальні програми, тренінги з підвищення кваліфікації та допомогу в пошуку роботи, що сприяє економічній незалежності постраждалих осіб. У кризових центрах постраждалі особи можуть отримати консультації юристів, які спеціалізуються на питаннях домашнього насильства, може включати допомогу в поданні заяви до суду, отриманні обмежувальних приписів стосовно кривдників та захисті своїх прав у правових процесах.

Такі центри часто також забезпечують підтримку для дітей, які постраждали від домашнього насильства, організацію навчання, психологічну підтримку та участь у групових заходах, що допомагає дітям впоратися з наслідками домашнього насильства та відновити нормальне життя.

Центри надають допомогу в соціальній інтеграції постраждалих осіб, організовуючи різноманітні заходи для соціальної активності та підтримки, а

також допомагаючи знайти нові соціальні зв’язки та ресурси у громаді [99; 100, 23–41].

Також притулки та кризові центри забезпечують доступ до інформації про права осіб, які постраждали від домашнього насильства, ресурси для отримання допомоги та варіанти подальшого захисту, що може включати інформаційні брошури, семінари та інші форми просвітницької роботи.

Таким чином, надання кризової допомоги через притулки та кризові центри є важливою складовою запобігання та протидії домашньому насильству, установи не тільки забезпечують фізичну безпеку постраждалих осіб, але й сприяють їхньому емоційному відновленню, правовому захисту та соціальній інтеграції, що дозволяє їм відновити контроль над своїм життям і уникнути повторних випадків домашнього насильства.

Спеціалізовані установи забезпечують психологічну та юридичну допомогу для допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства, у вирішенні правових та соціальних проблем.

Консультаційні послуги, що надаються спеціалізованими установами, відіграють важливу роль у підтримці осіб, які постраждали від домашнього насильства й охоплюють широкий спектр психологічної та юридичної допомоги, що сприяє вирішенню правових і соціальних проблем, а саме:

– спеціалізовані установи пропонують консультування та терапію для осіб, які постраждали від домашнього насильства, допомагаючи їм подолати психологічні травми. Психологи та психотерапевти працюють з особами, які постраждали від домашнього насильства, щоб покращити їх психоемоційне здоров’я, навчити їх методам самозахисту та впоратися зі стресом;

– юристи, які спеціалізуються на питаннях домашнього насильства, надають консультації з правових питань, допомагаючи постраждалим особам, зрозуміти їхні права та можливості, подання заяв до правоохоронних органів, а також надають допомогу_в суді щодо захисту прав осіб, які постраждали від домашнього насильства;

– спеціалізовані установи часто надають супровід особам, які постраждали від домашнього насильства, під час судових процесів, допомагаючи їм підготувати необхідні документи, представляючи їх інтереси в суді або координуючи взаємодію з правоохоронними органами; особливо важливо для осіб, які постраждали від домашнього насильства, пережити відчуття страху або невпевненість у своїх діях [101, 34–56].

– консультаційні послуги також включають надання інформації про доступні ресурси, програми допомоги та підтримки; можуть бути важливою складовою у процесі виходу осіб, які постраждали від домашнього насильства постраждалих, оскільки вони можуть отримати інформацію про притулки, медичні установи, служби психологічної підтримки тощо;

– велика кількість спеціалізованих установ організовують групові сесії, де особи, які постраждали від домашнього насильства, можуть ділитися своїм досвідом і отримувати підтримку від інших, хто пережив схожі ситуації; створює безпечне середовище для обміну думками та емоціями, допомагаючи відчути, що вони не одні;

– консультаційні послуги також спрямовані на навчання осіб, які постраждали від домашнього насильства, методів профілактики повторних випадків насильства, надання інформації про ознаки небезпеки та способи реагування на агресивну поведінку кривдника [102, 12–25];

– після виходу з відповідних закладів особи, які постраждали від домашнього насильства, часто стикаються з труднощами адаптації до нового життя. Консультаційні послуги можуть включати програми, що допомагають у розвитку навичок, необхідних для повернення до нормального життя, зокрема, управління фінансами, пошуку роботи, відновлення соціальних зв’язків тощо.

Таким чином, консультаційні послуги, що надаються спеціалізованими установами, є незамінними для осіб, які постраждали від домашнього насильства, сприяють не лише юридичному та психологічному захисту, але й

допомагають відновити впевненість у собі, знайти вихід із кризової ситуації та інтегруватися в суспільство, забезпечуючи підтримку на кожному етапі цього складного процесу.

Такі центри соціальних служб та притулки надають комплекс послуг для відновлення психологічного стану осіб, які постраждали від домашнього насильства, інтеграції їх у суспільство та забезпечення стабільного середовища [103, 88–107].

Реабілітаційна допомога, що надається центрами соціальних служб та притулками, є ключовим елементом у процесі відновлення осіб, які постраждали від домашнього насильства, комплекс послуг спрямований на відновлення психологічного стану постраждалих, їх інтеграцію в суспільство та забезпечення стабільного середовища. Основні складові реабілітаційної допомоги включають:

– психологічну реабілітацію осіб, які постраждали від домашнього насильства й часто стикаються з тривожними, депресивними або травматичними переживаннями, що може включати індивідуальні та групові терапевтичні сесії, метою яких є допомогти впоратися з емоційними наслідками домашнього насильства, відновити самооцінку і покращити загальний психологічний стан.;

– реабілітаційні програми передбачають активне залучення осіб, які постраждали від домашнього насильства, до суспільного життя; можуть бути реалізовані через участь у соціальних заходах, освітніх програмах або волонтерських проектах, що сприяє формуванню нових соціальних зв’язків і поліпшенню соціальних навичок;

– центри соціальних служб організовують курси та тренінги, які сприяють підвищенню кваліфікації осіб, котрі постраждали від домашнього насильства, розвитку нових навичок, необхідних для працевлаштування; допомагають не лише відновити фінансову незалежність, але й підвищити самооцінку [103, 88–107];

– для забезпечення стабільного середовища осіб, які постраждали від домашнього насильства, їм може надаватися допомога у вигляді продуктів харчування, одягу, фінансової допомоги або тимчасового житла; це дозволяє зменшити стрес та забезпечити базові потреби, що є критично важливим у період реабілітації;

– реабілітаційні центри забезпечують доступ до консультацій юристів, соціальних працівників та психологів, які можуть надати корисну інформацію та підтримку в питаннях правового захисту, надання медичних послуг та інших аспектах, що стосуються відновлення [104, 58–72];

– центри соціальних служб здійснюють моніторинг стану осіб, які постраждали від домашнього насильства, після завершення програми реабілітації, щоб виявити можливі ризики нових випадків домашнього насильства чи інші проблеми, які можуть виникнути, що дозволяє своєчасно надавати додаткову допомогу, якщо це необхідно;

– притулки та центри соціальних служб забезпечують безпечне середовище, де особи, які постраждали від домашнього насильства, можуть відчувати себе захищеними від потенційних загроз; це важливо для формування довіри до процесу відновлення та відкриття нових можливостей для життя [105].

Таким чином, реабілітаційна допомога, що надається центрами соціальних служб та притулками, є всебічною та комплексною, враховуючи фізичні, психологічні та соціальні аспекти відновлення осіб, які постраждали від домашнього насильства, така допомога є важливою складовою процесу інтеграції постраждалих осіб у суспільство та відновлення їхнього нормального життя.

VI. Міністерство соціальної політики України та інші центральні органи виконавчої влади.

Міністерство соціальної політики України та інші відповідні міністерства і відомства координують розробку та впровадження державної політики у сфері запобігання домашньому насильству, такі як:

– Міністерство соціальної політики розробляє нормативно-правові акти, що чітко визначають стандарти надання соціальних послуг для осіб, які постраждали від домашнього насильства; стандарти включають вимоги до якості, доступності та безпеки соціальних послуг, що забезпечує систематичний підхід до допомоги постраждалих осіб;

– нормативно-правові акти встановлюють основи організації роботи соціальних служб, що надають допомогу особам, які постраждали від домашнього насильства, також визначають повноваження та обов'язки соціальних працівників і процедури надання послуг, що гарантує їхню ефективність та професіоналізм;

– міністерство також координує взаємодію з іншими державними та недержавними установами, які надають допомогу особам, що постраждали від домашнього насильства, включає правоохоронні органи, медичні заклади, організації громадянського суспільства та інші структури, котрі мають стосунок до питання запобігання та протидії домашньому насильству;

– у рамках реалізації нормативних актів Міністерство соціальної політики може створювати навчальні програми для спеціалістів, які працюють у сфері соціальної допомоги, що сприяє підвищенню їхньої кваліфікації та покращанню якості надання послуг;

– нормативно-правові акти включають механізми моніторингу та оцінки ефективності надання соціальних послуг, що дозволяє своєчасно виявляти проблеми та коригувати підходи до допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства, забезпечуючи адаптацію стандартів до реальних потреб;

– розроблені нормативно-правові акти повинні гарантувати, що соціальні послуги є доступними для всіх осіб, які постраждали від

домашнього насильства, незалежно від їхнього соціального статусу, місця проживання чи інших факторів, включно з інформаційною й фізичною доступністю;

– Міністерство соціальної політики може ініціювати залучення представників громадськості, експертів та постраждалих до процесу розробки нормативно-правових актів, сприяє врахуванню реальних потреб та проблем, з якими стикаються особи, які постраждали від домашнього насильства [106].

Отже, напрацювання нормативно-правових актів Міністерством соціальної політики є важливим етапом у забезпеченні системного підходу до допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства, і дозволяє створити ефективну структуру соціальних послуг, яка сприяє реабілітації цих осіб, запобіганню насильству щодо них та подальшої інтеграції в суспільство.

Важливо, що для запобігання та протидії домашньому насильству Міністерство соціальної політики здійснює підготовку фахівців для роботи з особами, які постраждали від цього негативного явища.

Міністерство соціальної політики організовує тренінги та навчальні заходи, які є важливим аспектом у підготовці фахівців у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, наприклад:

– вивчення потреб у підготовці фахівців, яке включає оцінювання наявних знань та навичок, а також визначення прогалин у навчанні, що може бути досягнуто через опитування, проведення інтерв’ю з практиками, а також аналіз наявних проблем у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

– на основі проведеного аналізу Міністерство соціальної політики розробляє навчальні програми, які враховують специфіку роботи з особами, що постраждали від домашнього насильства; програми можуть включати такі теми, як виявлення домашнього насильства, психологічна підтримка цих

осіб, правові аспекти, комунікаційні навички, а також способи роботи з кривдниками;

– Міністерство соціальної політики організовує тренінги, семінари та інші навчальні заходи для фахівців, які працюють у соціальних службах, правоохоронних органах, медичних закладах та інших установах, що займаються питаннями запобігання та протидії домашньому насильству; тренінги можуть проводитися як у формі лекцій, так і практичних занять, де учасники отримують можливість відпрацювати свої навички в реальних ситуаціях;

– для підвищення якості навчальних заходів Міністерство соціальної політики залучає фахівців та експертів у галузі психології, соціальної роботи, юриспруденції та інших сферах, що сприяє інтеграції нових знань та практик у навчальні програми, а також забезпечує учасникам можливість отримати консультації від провідних фахівців;

– після проведення тренінгів важливо оцінити їхню ефективність шляхом проведення опитувань серед учасників, аналізування зміни їхніх знань та навичок, а також моніторингу їхньої роботи з особами, які постраждали від домашнього насильства; на основі отриманих даних Міністерство соціальної політики може коригувати навчальні програми для досягнення кращих результатів у підготовці фахівців;

– організація тренінгів не є разовою подією, а повинна стати систематичною практикою; Міністерство соціальної політики може розробити річні плани навчання, які включають регулярні курси підвищення кваліфікації для фахівців, щоб забезпечити актуальність знань та вмінь у швидкозмінюваному середовищі;

– міністерства можуть співпрацювати з недержавними організаціями, університетами та іншими установами для проведення навчальних заходів; партнерство може забезпечити доступ до додаткових ресурсів, експертів та інноваційних підходів у навчанні;

– включення досвіду осіб, які постраждали від домашнього насильства, в навчальні програми є важливим елементом підготовки фахівців, що дозволяє краще зрозуміти потреби цих осіб та розробити більш ефективні методи підтримки [107, 30–45]

Організація тренінгів та навчальних заходів міністерствами сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, які здатні ефективно реагувати на випадки домашнього насильства, забезпечувати підтримку осіб, які постраждали від домашнього насильства, та працювати над запобіганням домашньому насильству в суспільстві, що, своєю чергою, сприяє створенню більш безпечного середовища для всіх членів громади.

Також центральні органи влади контролюють роботу соціальних установ та служб, що надають допомогу особам, які постраждали від домашнього насильства, для забезпечення якості їхньої діяльності.

Відповідно, контроль та моніторинг діяльності підпорядкованих установ є важливим елементом у системі забезпечення ефективності надання допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства, а саме:

– центральні органи влади розробляють і затверджують стандарти якості для соціальних установ і служб, які надають допомогу постраждалим особам, що включає критерії щодо умов проживання в притулках, кваліфікації спеціалістів, а також обсягу та змісту соціальних послуг;

– органи влади проводять планові та позапланові перевірки соціальних установ для оцінки їхньої діяльності. Такі перевірки можуть охоплювати як огляд документації, так і особисте інтерв’ювання працівників та осіб, які постраждали від домашнього насильства, що дає змогу виявити можливі недоліки в наданні послуг;

– центральні органи влади здійснюють моніторинг статистичних даних, пов’язаних із випадками домашнього насильства, кількості звернень за допомогою, а також ефективності програм підтримки, дані дозволяють

виявити тенденції, оцінити попит на послуги й коригувати їх відповідно до актуальних потреб;

– важливим аспектом контролю є оцінка впливу соціальних програм на життя осіб, які постраждали від домашнього насильства, що може включати дослідження ефективності програм реабілітації, підтримки та інтеграції, а також аналіз відгуків постраждалих осіб про якість наданих послуг;

– центральні органи влади забезпечують координацію між різними рівнями влади, що дозволяє створити єдину систему моніторингу, включає обмін інформацією та найкращими практиками між центральними та місцевими органами влади;

– центральні органи влади можуть організовувати навчальні програми та семінари для працівників соціальних установ з метою підвищення їх кваліфікації, що сприяє покращанню якості обслуговування осіб, які постраждали від домашнього насильства, і впровадженню нових методів роботи;

– органи влади зобов’язані готувати регулярні звіти про стан справ у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, включаючи аналіз діяльності підпорядкованих установ, які в подальшому стануть основою для прийняття рішень щодо реформ та вдосконалення політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

– важливим елементом контролю є залучення громадських організацій та активістів до моніторингу діяльності соціальних установ, може включати проведення незалежних оцінок, участь у нарадах та обговореннях, що сприяє підвищенню прозорості та підзвітності;

– центральні органи влади мають механізми для реагування на скарги щодо якості послуг, які надаються соціальними установами, що забезпечує можливість для осіб, які постраждали від домашнього насильства, висловлювати свої зауваження та отримувати належну підтримку [64, 15–25].

Важливо, що контроль та моніторинг діяльності підпорядкованих установ є ключовим аспектом для забезпечення якісної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства, заходи сприяють підвищенню ефективності надання соціальних послуг, покращанню умов життя постраждалих осіб та формуванню безпечного середовища в суспільстві.

Звернімося до чинного законодавства, в якому визначені адміністративно-правові інструменти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а саме Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України, Сімейного кодексу України, Цивільного кодексу України, Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Закону України «Про охорону дитинства», Закону України «Про Національну поліцію», інших підзаконних та нормативних актів органів виконавчої влади. Головним за напрямом цього дослідження є Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства, а також повноваження суб’єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Також у цьому Законі визначені повноваження органів Національної поліції, органів місцевого самоврядування та інших суб’єктів щодо здійснення спеціальних заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству: терміновий заборонний припис стосовно кривдника; обмежувальний припис стосовно кривдника; взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи; направлення кривдника на проходження програми для кривдників.

Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП) визначає відповідальність за адміністративні правопорушення у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і передбачає санкції для порушників. Зокрема, стаття 173-2 КУпАП визначає адміністративну відповідальність за вчинення фізичного, психологічного чи економічного насильства [24]. Такий підхід спрямований на запобігання повторному вчиненню домашнього насильства через покарання та забезпечення безпеки постраждалих осіб. У цій сфері застосовуються й інші нормативні акти, які є адміністративно-правовими інструментами. Наприклад, Наказ МВС України затверджує інструкцію щодо порядку реагування на випадки домашнього насильства, де описано етапи дій правоохоронців та соціальних служб за виявлення насильства [108].

Тому адміністративно-правові інструменти є важливим елементом механізму протидії домашньому насильству, надаючи можливості для своєчасного реагування, захисту постраждалих осіб та притягнення до відповідальності порушників. Ефективна діяльність суб'єктів, залучених до протидії домашньому насильству, вимагає належного нормативного забезпечення, чіткого розподілу повноважень та взаємодії між ними, що забезпечує дієвість усієї системи захисту прав і свобод осіб від домашнього насильства.

**Висновки до розділу 1**

1. З'ясовано, що теоретико-правова характеристика державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є складним і багатоаспектним явищем, яке охоплює широкий спектр нормативно-правових актів, стратегій та механізмів. Визначено, що в системі державної політики адміністративно-правові інструменти посідають особливе місце для забезпечення діяльності, спрямованої на запобігання та протидію домашньому насильству. Дослідження показало, що ефективність державної

політики залежить від чіткого визначення цілей, завдань та принципів її реалізації, а також від належного функціонування та взаємодії всіх залучених суб'єктів, включаючи органи державної влади, місцевого самоврядування, громадські організації та інститути громадянського суспільства.

2. Здійснивши комплексний огляд теоретико-правових засад державної політики у сфері протидії та запобігання домашньому насильству, розглядаючи її як багатокомпонентну систему, що включає законодавчі норми, стратегічні ініціативи та наукові доктрини, можна виснувати, що ключову роль серед адміністративно-правових інструментів відіграє ефективне реагування на факти домашнього насильства, надання допомоги та захисту постраждалих осіб, а також належного розслідування фактів вчинення домашнього насильства, притягнення кривдників до відповідальності. Наголошено на необхідності гармонійного поєднання теоретичних положень з практичною реалізацією адміністративно-правових заходів для досягнення максимальної ефективності державної політики у сфері запобігання домашнього насильства.

4. Підтверджено наявність спеціалізованого законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, котре включає Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» як основний нормативно-правовий акт, що визначає ключові засади державної політики, термінологію, права та обов'язки суб'єктів, а також відповідальність за вчинення насильства. Крім того, існує низка підзаконних нормативно-правових актів, що деталізують механізми реалізації положень закону та регулюють взаємодію між уповноваженими органами та установами. Аналіз цього законодавчого масиву підтверджує намагання держави створити правове підґрунтя для ефективної протидії домашньому насильству, проте водночас вказує на необхідність постійного моніторингу його застосування та своєчасного внесення змін і доповнень з метою усунення прогалин та підвищення дієвості правових норм.

5. Ураховуючи світові тенденції розвитку державної політики у сфері протидії та запобігання домашньому насильству, теоретико-правова характеристика зазначеної сфери в Україні має відображати загальновизнані міжнародні стандарти та прогресивні підходи. Зокрема, спостерігається глобальна тенденція до розширення спектра та підвищення ефективності адміністративно-правових інструментів, котрі розглядаються як важливий елемент системи оперативного реагування та забезпечення безпеки постраждалих осіб. Тому аналіз місця та ролі цих інструментів у національній політиці повинен здійснюватися з урахуванням міжнародного досвіду та необхідності адаптації найкращих практик для формування дієвої системи запобігання та протидії домашньому насильству.

6. У результаті проведеного аналізу першого розділу дисертації, присвяченого теоретико-правовому осмисленню державної політики у сфері протидії та запобігання домашньому насильству, узагальнено, що її сутність полягає в комплексному поєднанні нормативних актів, стратегічних напрямів та науково обґрунтованих концепцій, спрямованих на розв’язання цієї соціально значущої проблеми. Визначено ключову функцію адміністративно-правових інструментів у межах цієї політики, які виступають важливим механізмом оперативного втручання та первинного забезпечення безпеки осіб, що постраждали від насильства. Підкреслено необхідність системного підходу до формування та реалізації державної політики, що передбачає узгодженість теоретичних засад із практичним застосуванням адміністративно-правових засобів для досягнення її максимальної ефективності.

7. Визначено, що теоретико-правова характеристика державної політики у сфері протидії та запобігання домашньому насильству являє собою багатоаспектну конструкцію, яка охоплює сукупність законодавчих норм, стратегічних документів, а також наукових інтерпретацій досліджуваної проблеми. У межах першого розділу особливу увагу

приділено встановленню місця адміністративно-правових інструментів у структурі означеної державної політики, при цьому визначено їхню ключову роль як засобів оперативного впливу та первинного забезпечення безпеки осіб, які зазнали домашнього насильства. Підкреслено, що ефективність державної політики залежить від чіткого окреслення її теоретичних засад, їхньої узгодженості з практичним застосуванням адміністративно-правових механізмів, а також від усебічного розуміння сутності та специфіки домашнього насильства як складного соціально-правового феномена.

8. Доведено, що теоретико-правова характеристика державної політики у сфері протидії та запобігання домашньому насильству є інтегративним явищем, яке об’єднує нормативні положення, стратегічні настанови та наукові осмислення проблеми. Встановлено вагоме значення адміністративно-правових інструментів у структурі цієї політики, котрі функціонують як оперативні засоби впливу та первинного реагування на випадки насильства, забезпечуючи невідкладний захист осіб, що постраждали. Підтверджено, що результативність державної політики прямо залежить від узгодженості її теоретичних засад із практичним застосуванням адміністративно-правових механізмів, а також від глибокого розуміння сутності та детермінант домашнього насильства як складної соціально-правової категорії.

9. Встановлено, що теоретико-правова інтерпретація державної політики у сфері протидії та запобігання насильству в сімейному колі являє собою багатошарову конструкцію, яка включає не лише формально закріплені норми та стратегічні орієнтири, але й наукові доктрини, що формують концептуальне розуміння проблеми. Особливу увагу в межах дослідження приділено визначенню функціонального місця адміністративно-правових інструментів у цій політиці, підкреслюючи їхню роль як засобів швидкого реагування та первинного захисту прав осіб, що постраждали від актів насильства.

10. Проаналізовано, що теоретико-правове окреслення державної політики у сфері протидії та запобігання домашньому насильству є складним комплексом, котрий охоплює як законодавчі імперативи, так і стратегічні плани, а також наукові підходи до розуміння природи та масштабів цього явища. Визначено, що адміністративно-правові інструменти займають важливу нішу в структурі цієї політики, виступаючи в якості оперативних механізмів впливу та первинного забезпечення безпеки осіб, які постраждали від домашнього насильства.

11. Констатовано, що теоретико-правова характеристика державної політики у сфері протидії та запобігання домашньому насильству є динамічним процесом, що відображає еволюцію суспільних поглядів та правових норм щодо цієї проблеми. Доведено, що адміністративно-правові інструменти відіграють значущу роль у реалізації цієї політики, забезпечуючи швидке втручання держави та первинний захист постраждалих осіб, а їхнє ефективне застосування вимагає постійного вдосконалення та адаптації до нових викликів.

12. З’ясовано, що теоретико-правове розуміння державної політики у сфері протидії та запобігання домашньому насильству є багатогранним, охоплюючи не лише формальні юридичні приписи, а й наукові дослідження, спрямовані на виявлення причин, наслідків та шляхів подолання цього явища. Підкреслено, що адміністративно-правові інструменти є ключовим елементом цієї політики, забезпечуючи оперативне реагування на випадки насильства та первинний захист постраждалих, а їхня інтеграція в загальну систему протидії вимагає узгоджених зусиль усіх зацікавлених сторін.

13. Наголошено, що розуміння поняття, змісту та видів адміністративних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є фундаментальним для осмислення способів державного впливу на це суспільно небезпечне явище. Адміністративні інструменти являють собою комплекс законодавчо визначених засобів управлінського характеру,

що використовуються уповноваженими органами для попередження, припинення та мінімізації шкідливих наслідків домашнього насильства. Їх зміст охоплює як превентивні заходи, спрямовані на попередження насильства, так і заходи безпосереднього реагування на вже вчинені акти. Класифікація видів адміністративних інструментів може здійснюватися за різними критеріями, такими як мета застосування, характер впливу, суб'єкт застосування та джерело правового регулювання. Детальне дослідження цих категорій є необхідною передумовою для розробки та впровадження ефективної державної політики у сфері протидії домашньому насильству.

15. Доведено, що адміністративно-правові інструменти є важливим елементом цієї політики, забезпечуючи швидке реагування на акти насильства та першочергову підтримку постраждалих, а їхня належна імплементація є запорукою ефективного захисту прав людини.

16. Засвідчено, що дослідження суб'єктів застосування й нормативного закріплення адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству виявило складну та багаторівневу систему уповноважених органів та посадових осіб, відповідальних за реалізацію відповідних заходів, проте водночас підкреслило наявність певних прогалин та неузгодженостей у законодавчому визначенні їхніх компетенцій та порядку взаємодії. Ефективність функціонування цієї системи прямо залежить від чіткості розподілу повноважень, налагодженої співпраці між різними суб'єктами та комплексності нормативно-правового забезпечення їхньої діяльності. З огляду на це подальша оптимізація правового регулювання повинна бути спрямована на усунення наявних колізій, зміцнення координації між уповноваженими органами та забезпечення належної правової визначеності їхніх функцій для підвищення ефективності протидії домашньому насильству.

# РОЗДІЛ 2
# ПРОЦЕДУРИ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

## 2.1. Процедури прийняття адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

Сфера запобігання та протидії домашньому насильству вимагає адміністративно-правового регулювання. Важливе значення у цій системі мають нормативні рішення, які визначають алгоритм дій у разі виявлення фактів домашнього насильства, забезпечення правового захисту постраждалих осіб, а також взаємодію між відповідальними органами. Розробка таких рішень потребує дотримання як процедурних стандартів, так і принципів результативності та дотримання прав людини [13].

Варто підкреслити, що у 2001 році Верховна Рада України ухвалила перший на території СНД Закон «Про попередження насильства в сім'ї», а у 2003 року ухвалила Закон України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за скоєння насильства в сім'ї або невиконання захисного припису», що вніс зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення, закріпивши відповідальність за вчинення домашнього насильства або ігнорування захисного припису [51, 23–31].

Саме тоді вперше в історії законодавства України було ухвалено нормативні акти, що безперечно стосувалася проблеми домашнього насильства. Так, у Законі України «Про попередження насильства в сім'ї» разом із визначенням поняття «домашнє насильство» надано й класифікацію його багатогранних форм (фізичне, сексуальне, психологічне та економічне). Крім того, у документі описано правові засоби запобігання цьому явищу. Головною метою зазначеного Закону стало формування нормативної бази,

що дозволило усунути насильство в сім'ї, здійснювати соціальну профілактику, надавати допомогу постраждалим та гарантувати їхню безпеку [51, 23–31].

Таке дослідження відіграє важливу роль у розвитку теорії та аналізуванні проблематики адміністративного акту як індивідуально-конкретного або нормативного юридичного документа, що видається певним суб'єктам для регулювання правовідносин, які утворюються під час вчинення домашнього насильства. До таких актів належать термінові заборонні приписи, обмежувальні заходи, розпорядження органів влади щодо захисту постраждалих осіб, а також нормативно-правові документи, які визначають механізми їх реалізації [1].

Проводячи огляд цього питання, необхідно звернути увагу на те, що упродовж тривалого часу точилися наукові суперечки щодо належного дотримання та оформлення процедури прийняття нормативно-правових актів в України, а основна увага приділялася необхідності створення Адміністративно-процедурного кодексу України, оскільки аспекти прийняття адміністративних актів регламентувалися численними нормативно-правовими актами різної юридичної сили. Наразі питання частково вирішено завдяки ухваленню Закону України «Про адміністративну процедуру», який вступив в дію 15 грудня 2023 року.

Також цей закон визначає структуру прийняття адміністративних документів, у основу якої покладено принципи верховенства права, законності, рівності перед законом, обґрунтованості, неупередженості та пропорційності. Іншими словами, адміністративний акт ухвалюється посадовою особою, уповноваженою приймати такі рішення відповідно до закону або внутрішніх документів адміністративного органу, а недотримання вимог, які висуваються до посадової особи, уповноваженої розглядати та приймати рішення у справі, може бути підставою для визнання такого акту незаконним. Громадяни мають право подати звернення до адміністративного

органу з вимогою ухвалення адміністративного акту, водночас адміністративний орган несе відповідальність за акти, прийняті в автоматичному режимі. Зміст та форма адміністративного акту мають відповідати вимогам, закріпленим у п’ятій частині цього закону. Порядок набуття чинності та припинення дії адміністративного акту визначається положенням другого розділу п’ятої частини, а в передбачених законодавством випадках особа має право оскаржити такий акт відповідно до встановленої процедури [109].

Загалом для початку процедури необхідно, щоб особа проявила ініціативу, прийнявши рішення звернутися із заявою до Національної поліції України. У положеннях Закону України «Про адміністративну процедуру» передбачено, що стадії ініціювання провадження та його початок розглядаються як окремі етапи. Такий підхід зумовлений тим, що розгляд справи може розпочинатися як за заявою постраждалої особи, так і за ініціативою Національної поліції України, якщо для цього існують обґрунтовані підстави, що свідчать про вчинення правопорушення [67; 110].

Зазвичай у правових системах інших держав адміністративні органи наділені повноваженням ініціювати провадження самостійно, якщо це не передбачено законодавством. При цьому початком провадження можуть вважатися певні дії, спрямовані на конкретну особу. Наприклад, у естонському законодавстві це питання регулюється таким чином: «адміністративне провадження, метою якого є видання адміністративного акта чи здійснення певного заходу, розпочинається в такі способи: 1) через подання до адміністративного органу; 2) у провадженнях, ініційованих адміністративним органом, – через повідомлення учасника провадження про його початок; 3) у провадженнях, ініційованих адміністративним органом, – через здійснення першої процедурної дії стосовно учасника провадження» [111, 7–21].

Варто зазначити, що прийняття адміністративних актів у межах превентивної діяльності Національної поліції України зазвичай мають втручальний характер, що обумовлено тим, що вони стосуються ситуацій, у яких поліція реалізує свої функції, керуючись спеціальними повноваженнями [112, 268–275]. Зокрема, під час патрулювання може здійснюватися перевірка документів громадян, опитування осіб, поверхневий огляд або зупинення транспортного засобу, а як наслідок таких дій може бути складено постанову або/та протокол про адміністративне правопорушення, які є одним із видів адміністративного акту [67]. Також подібні заходи можуть здійснюватися для виконання інших процедурних етапів, передбачених законодавством, з метою підтримання публічної безпеки та порядку.

Отже, поліцейські, мають повноваження здійснювати заходи щодо запобігання та протидії домашньому насильству, мають обов'язок формувати матеріали за фактами таких правопорушень та інформувати про це керівників відповідних підрозділів поліції. Це необхідно для постановки правопорушника на профілактичний облік із наданням та оформленням відповідних матеріалів. Взяття кривдника на профілактичний облік відбувається з моменту виявлення факту вчинення ним домашнього насильства, після чого працівниками поліції протягом року проводяться заходи індивідуальної профілактики стосовно кривдників [113; 114].

Відповідно, ухвалення адміністративного акту про постановку на профілактичний облік вимагає наявності таких підстав: складення адміністративного протоколу за порушення, передбачене статтями 173-2 КУпАП та 173-8 КУпАП; винесення термінового заборонного припису уповноваженим працівником поліції; отримання інформації про обмежувальний припис, виданий судом стосовно кривдника; судове рішення щодо адміністративного стягнення за правопорушення, передбачене статтею статтями 173-2 КУпАП та 173-8 КУпАП; відкриття кримінального провадження щодо кривдника через вчинення домашнього насильства;

отримання інформації про звільнення з установи виконання покарань особи, засудженої за домашнє насильство. На вказаному етапі працівники перевіряють відповідність своїх дій предметній та територіальній компетенції для ухвалення відповідного рішення [113]. Подібний захід застосовується також при постановці дітей на профілактичний облік, відповідно до наказу МВС України від 19 грудня 2017 року № 1044 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України» [114].

Отже, складання протоколу про адміністративне правопорушення можна розглядати як двозначний процес щодо юридичної природи. З одного боку, це самостійна процедура ухвалення адміністративних актів, що реалізується, зокрема, у межах превентивної діяльності Національної поліції України. Втім, згадана нами процедура тісно пов’язана з припиненням адміністративних правопорушень і спрямована на те, щоб через примусові механізми спонукати порушника до відмови від подальших протиправних дій. Тому, з іншого боку, протокол виконує роль інструменту забезпечення правопорядку, метою якого є відновлення порушеного законного порядку, відокремленого від превентивних заходів [115].

На наш погляд, основною метою складання протоколу про адміністративне правопорушення є не лише покарання порушника, але й запобігання можливим аналогічним порушенням у майбутньому. Про це свідчить, зокрема, підвищення рівня відповідальності за повторні правопорушення [27].

Розглядаючи заявний тип процедури прийняття адміністративних актів, варто зазначити, що форма і порядок подання заяви від індивідуальної особи регламентуються статтями 40–45 Закону України «Про адміністративну процедуру». У випадках, коли законом передбачено обов’язкову форму електронної заяви, до неї висуваються вимоги, встановлені Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» [116].

Підготовка адміністративної справи до розгляду та ухвалення рішення є ключовою стадією, яка забезпечує необхідні передумови для належного і всебічного розгляду справи по суті та прийняття відповідного адміністративного акту. Саме на цьому етапі визначаються основи для подальшого розвитку процедури. У процесі підготовки справи до розгляду Національна поліція України, крім випадків, що потребують негайного вирішення, має оцінити наявність та достатність матеріалів у справі [27].

Нормативно-правові акти та відповідні інструкції, що регулюють превентивну діяльність поліції, встановлюють також терміни для підготовки адміністративної справи перед прийняттям рішення. Наприклад, згідно з Порядком взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України [113], перевірка та формування матеріалів за фактом домашнього насильства мають бути виконані протягом 24 годин. Для підготовки рішення щодо взяття дитини на профілактичний облік передбачено термін у три доби.

Працівники поліції, які здійснюють профілактичну діяльність, можуть виконувати такі додаткові кроки: запитувати необхідні документи та інформацію у відповідних органів влади чи компетентних установ; залучати учасника провадження, інформуючи про правові підстави початку провадження та можливі наслідки прийняття адміністративного акту; повідомляти зацікавлених осіб про початок провадження та їхні права на участь у ньому; інформувати учасників про порядок ознайомлення з матеріалами справи, їхні права та обов’язки; надавати можливість подавати документи, клопотання, пояснення та зауваження, а також доводити обставини, що мають значення для справи; вирішувати питання про залучення осіб, які сприяють розгляду справи, проведення експертизи, огляду місця події чи речей, організації слухань; виконувати інші передбачені законом обов’язки в межах адміністративного провадження [67].

Так, стадія підготовки адміністративного провадження до розгляду та вирішення є важливим організаційним етапом, що відіграє ключову роль у забезпеченні можливості її належного розгляду. У цьому процесі співробітники та уповноважені органи Національної поліції України здійснюють усі необхідні заходи для гарантування повноти, об'єктивності та всебічності аналізу матеріалів справи, що є основою для ухвалення обґрунтованого адміністративного рішення [117].

На стадії розгляду адміністративного провадження та прийняття рішення, зокрема, працівник поліції, здійснює ретельний аналіз усіх важливих обставин провадження. Також здійснюються вивчення необхідної інформації, збір доказів, встановлення обставин події та визначення відповідних заходів, які слід реалізувати, на основі отриманих даних виноситься обґрунтоване та законне рішення [27].

Зокрема, у низці нормативно-правових актів прямо зазначено, що рішення у провадженні приймає керівник відповідного уповноваженого підрозділу поліції, зокрема, щодо постановки на профілактичний облік. На цьому етапі також може бути занесена інформація про ухвалене рішення до Єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України [98; 118].

У наказі Міністерства внутрішніх справ України від 19 грудня 2017 року № 1044 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України», не вказано право оскаржити рішення щодо постановки на профілактичний облік. Водночас, хоча це рішення не позбавляє особу на оскарження такого рішення в суді, на нашу думку, доцільно закріпити зазначене право безпосередньо в нормативно-правових актах для створення більш чіткої правової основи [114].

У процесі реагування на домашнє насильство важливим етапом є виявлення самого факту вчинення правопорушення, що може відбуватися

різними способами: через безпосереднє звернення постраждалої особи до відповідних органів, повідомлення третіми особами (родичами, сусідами, свідками) або завдяки фіксації таких фактів працівниками правоохоронних органів [110]. На вказаному етапі ключовим завданням є забезпечення повної конфіденційності, аби уникнути небажаного розголосу, який може викликати додатковий стрес у постраждалої особи. Особливо важливо на цьому етапі уникати повторного травмування особи, яка постраждала від домашнього насильства, під час з'ясування обставин провадження.

Надалі, після того як факт домашнього насильства зафіксовано, до провадження залучаються уповноважені органи, наприклад, поліція чи соціальні служби. Вказані зацікавлені служби зосереджуються на зборі й аналізі інформації, що стосується конкретного випадку. Зокрема, досліджується тип домашнього насильства (фізичне, психологічне, економічне чи сексуальне), його періодичність і системність. Крім того, визначаються потенційні загрози для здоров'я й безпеки постраждалої особи, оцінюється ймовірність повторення таких випадків у майбутньому [119].

Тому важливою складоваю вказаної системи є співпраця з медичними установами, які виносять обґрунтовані висновки щодо стану здоров'я особи, ступеня тяжкості тілесних ушкоджень і можливих варіантів їх отримання [120]; закладами освіти (у разі якщо питання домашнього насильства стосується дитини), котрі здійснюють оцінку емоційного стану дитини та проявів її поведінки, а також формують відповідний висновок та характеристику [121]. Соціальні служби захисту дітей надають доступ до спеціалізованих систем, що здійснюють пошук тимчасових центрів соціальної психологічної реабілітації (притулків) для дітей, надають юридичні консультації та психологічну підтримку [122; 123].

Надалі на основі результатів проведених перевірок та здобутої необхідної інформації формуються цілісні висновки про наявну ситуацію та

надається можливість для пошуку необхідних рішень та вжиття невідкладних заходів щодо припинення домашнього насильства [124].

Зокрема, на підставі зібраних та ретельно проаналізованих даних розробляється проект документа, який передбачає вжиття різноманітних заходів реагування на вчинення домашнього насильства. Наприклад, у разі необхідності термінового заборонного припису поліція встановлює обмеження для кривдника. До таких обмежень належать заборона на фізичний чи інший контакт із постраждалою особою, обмеження щодо наближення до неї на певну відстань або вимога негайного залишення місця спільного проживання. Такі заходи, що впроваджуються відповідними службами, спрямовані на запобігання повторному вчиненню домашньому насильству та забезпечення безпеки постраждалої особи [125].

Разом з цим уповноважений орган, аналізуючи зібрані докази, приймає адміністративний акт, який має відповідати чинним законодавчим нормам. Важливим є дотримання принципів необхідності й пропорційності, особливо коли застосовуються термінові заходи. Основний акцент здійснюється на забезпеченні безпеки особи, яка постраждала від насильства, навіть якщо це вимагає значних обмежень для кривдника, прийняття рішення передбачає повну відповідальність за його законність і правомірність [126, 88–96].

Після ухвалення адміністративного акту здійснюється його негайне доведення до відома усіх зацікавлених сторін, яких це стосується. Надалі інформування кривдника та постраждалої особи може відбуватися через вручення письмової копії документа, усне сповіщення на місці процедури або шляхом використання сучасних електронних засобів комунікації, таких як електронна пошта або мобільні додатки [127].

Також уповноважений орган забезпечує роз’яснення постраждалій особі змісту ухваленого рішення, її прав і можливостей для подальших дій, включно з процедурами оскарження, інформація подається зрозуміло та доступно, що знижує ризик непорозумінь. Кривдник, у свою чергу, отримує

інформацію про юридичні наслідки невиконання встановлених обмежень, включно з адміністративною або кримінальною відповідальністю [27].

Таким чином, процес ухвалення, оформлення та доведення адміністративного акту охоплює кілька етапів і спрямований на захист прав постраждалої особи та забезпечення її безпеки.

Останній етап передбачає систематичний моніторинг виконання умов, викладених у прийнятому адміністративному акті. Зокрема, працівники поліції здійснюють контроль за обмеженнями, які встановленні щодо кривдника, таких як заборона на контакт із постраждалою особою або перебування в межах спільного місця проживання [76, 88–105].

Так, у разі виявлення фактів недотримання положень припису уповноважені органи оперативно вживають відповідних заходів, до яких можуть належати застосування адміністративних санкцій, що передбачають штрафи або обмеження волі, а в окремих випадках – притягнення до кримінальної відповідальності. Перераховані дії спрямовані на запобігання повторному вчиненню домашньому насильству та забезпечення належного захисту постраждалої особи.

Перейдемо до моніторингу, який передбачає взаємодію між поліцією, соціальними службами та іншими уповноваженими органами. Завдяки цьому забезпечується комплексний підхід до оцінювання ефективності заходів та реагування на нові ризики, якщо вони виникають у процесі виконання припису [128].

Також аналогічний підхід дозволяє своєчасно реагувати на будь-які порушення, мінімізувати ризики для постраждалої особи та гарантувати дотримання встановленого правопорядку.

Кожен адміністративний акт за вчинене правопорушення видається виключно в рамках повноважень, визначених чинним законодавством. Рішення повинні бути обґрунтованими, спиратися на достовірні факти та

враховувати потреби і права осіб, які постраждали від домашнього насильства [27].

Своєчасність реагування є критично важливою для забезпечення безпеки постраждалих осіб, адже оперативні дії дозволяють мінімізувати ризики повторних інцидентів. Водночас прозорість процедур забезпечує зрозумілість процесів для всіх зацікавлених сторін, а доступ до інформації сприяє формуванню довіри до органів влади. Пропорційність заходів забезпечує санкції, що відповідають тяжкості порушень, а прийняті рішення є обґрунтованими та адекватними.

Тому однією із проблем, що ускладнюють ефективну реалізацію адміністративних заходів, є низький рівень міжвідомчої координації, оскільки інформація про випадки домашнього насильства часто не передається належним чином між відповідними органами, що сповільнює процес прийняття рішень [37].

Загалом нормативна база також потребує вдосконалення, адже деякі її положення є недостатньо деталізованими або мають декларативний характер. Окрім того, постраждалі особи нерідко залишаються необізнаними у своїх правах та можливості отримання допомоги, що знижує ефективність застосування адміністративних актів [129, 45–54].

При цьому брак фінансів залишається ще однією ключовою проблемою у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Також брак ресурсів, зокрема матеріальних та кадрових, значно обмежує можливості втілення передбачених законодавством механізмів захисту постраждалих осіб на практиці.

Для вирішення зазначених проблем необхідно впровадити низку комплексних заходів, спрямованих на підвищення ефективності запобігання та протидії домашньому насильству. Першочерговим кроком є напрацювання та впровадження уніфікованих стандартів документообігу, які повинні забезпечити чіткий алгоритм дій усіх залучених суб’єктів, що сприятиме

зменшенню бюрократичних перешкод та підвищенню оперативності в роботі з випадками домашнього насильства [130, 55–63].

Важливим напрямом є модернізація системи професійної підготовки працівників державних органів. Навчальні програми мають містити практичні заняття, спрямовані на розвиток навичок роботи з постраждалими особами, аналіз ризиків та ухвалення рішень, які відповідатимуть інтересам осіб, що постраждали від домашнього насильства. Запровадження спеціалізованих тренінгів допоможе створити професійне середовище, здатне ефективно реагувати на складні ситуації та забезпечувати дотримання прав людини.

Окремо варто зосередитися на впровадженні механізмів громадського контролю. Активне залучення громадськості, правозахисників та незалежних експертів сприятиме прозорості прийняття та реалізації адміністративних актів. Такий підхід дозволить підвищити довіру суспільства до державних структур і забезпечить контроль за виконанням обов’язків з боку кривдників та інших учасників процесу [131].

Процедура прийняття адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству включає кілька важливих етапів:

– першим етапом є фіксація факту домашнього насильства, а саме: виявлення порушень прав постраждалих осіб може здійснюватися як самими потерпілими, так і іншими громадянами чи органами влади. Важливою частиною є забезпечення конфіденційності інформації, що допомагає уникнути повторної віктимізації та зберегти безпеку постраждалих осіб. Зазвичай про такі випадки можуть повідомляти поліцію соціальні служби, медичні установи або ж безпосередньо особа, що зазнала насильства. Важливо, щоб одразу після повідомлення проводилось первинне оцінювання обставин і визначення рівня ризику для постраждалих осіб.

– другим етапом є збір доказів для підтвердження фактів домашнього насильства. Це можуть бути свідчення постраждалої особи, медичні

висновки, показання свідків або результати психологічних експертиз. Важливо, щоб усі докази були зібрані згідно з вимогами законодавства, адже на підставі цих даних приймається подальше рішення щодо захисту постраждалих осіб та притягнення кривдника до відповідальності. Важливим аспектом є також визначення тяжкості домашнього насильства та можливих наслідків для здоров'я постраждалої особи.

Після зазначених заходів необхідно здійснити оцінку загрози життю та здоров'ю постраждалої особи, а також наявності можливості для повторного вчинення домашнього насильства. За результатами цієї оцінки ухвалюється рішення щодо необхідних захисних заходів, таких як заборонні приписи або інші адміністративні акти [112, 268–275].

Залежно від результатів оцінки та зібраних доказів компетентні органи (поліція, суди) приймають відповідні адміністративні акти. Так, для термінових випадків можуть бути видані тимчасові заборонні приписи, які обмежують контакти кривдника з потерпілою особою, заходи можуть включати заборону на наближення до місця проживання або заборону на відвідування певних місць, де перебуває постраждала особа. Важливо, щоб при прийнятті таких актів органи влади дотримувались принципів необхідності, пропорційності і законності [132].

У подальшому, після ухвалення рішення щодо застосування обмежень або вжиття інших заходів, необхідно проінформувати всі зацікавлені сторони – кривдника, постраждалу особу, а також інших учасників справи (свідків, родичів, соціальних працівників) про вжиті адміністративні заходи. Інформування може бути здійснене через письмове повідомлення або усно [33, 150–157].

Зазначимо, що дуже важливо, аби кожна сторона мала змогу ознайомитися з документами та, за потреби, оскаржити рішення в установленому законом порядку, оскільки це гарантує прозорість процесу та дозволяє забезпечити законність рішень [27].

Надалі, після прийняття відповідних заходів необхідно забезпечити їх виконання, а органи, що приймають адміністративні акти, повинні постійно здійснювати контроль за їх виконанням. Наприклад, поліція може перевіряти, чи дотримується кривдник умов термінових заборон. За необхідності можуть бути застосовані більш суворі заходи виховного характеру, якщо було порушено обмеження кривдником [134, 88–92].

Запобігання домашньому насильству потребує тісної співпраці між різними органами та установами. Міжвідомчі комітети та робочі групи дозволяють створити злагоджену систему реагування на домашнє насильство, до якої належать: поліція, соціальні служби, медичні установи, освітні організації, органи місцевого самоврядування та інші. Взаємодія між цими структурами дозволяє більш ефективно вирішувати проблеми, пов’язані з домашнім насильством, забезпечуючи повний спектр послуг для постраждалих осіб [135].

Очевидно, що по завершенні виконання прийнятих актів необхідно здійснити оцінку їх ефективності, що включає аналіз того, наскільки швидко та якісно були реалізовані заходи захисту, чи змогли вони убезпечити постраждалу особу від подальших насильницьких дій, а також якою була реакція на порушення цих актів. Також важливо враховувати відгуки від постраждалих осіб, щоб оцінити, наскільки адекватно органи влади реагують на ситуацію [136, 114–120].

Тому для досягнення більш ефективної протидії домашньому насильству важливо постійно вдосконалювати нормативно-правову базу. Внесення змін до чинного законодавства, розробка нових механізмів підтримки постраждалих осіб, а також вдосконалення процедур, що регулюють виконання адміністративних актів, є необхідними складовими цього процесу. Система має бути гнучкою та здатною реагувати на зміни в соціальних умовах і потребах суспільства.

Безумовно, всі зазначені етапи, взаємодія між ними та застосування належних правових норм створюють основу для протидії домашньому насильству, а також забезпечують постійний захист осіб, які цього потребують [137, 32–37].

Скажімо, ефективне вирішення проблем домашнього насильства значною мірою залежить від якісного нормативного регулювання та практичної реалізації прийнятих рішень. Саме тому подальший розвиток системи протидії домашньому насильству повинен бути орієнтований на вдосконалення міжвідомчої співпраці, підвищення компетенції уповноважених органів та створення умов для швидкого й адекватного реагування на кожен випадок.

Необхідно також приділити увагу фінансовій підтримці цієї сфери. Так, розширення фінансування дозволить забезпечити функціонування кризових центрів, розробку інформаційних кампаній та вдосконалення технічного оснащення відповідальних органів. Лише комплексний підхід, що враховує всі аспекти проблеми, зможе гарантувати створення дієвої системи, яка буде здатна не тільки реагувати на факти насильства, а й запобігати їм у майбутньому [138, 76–82].

Зокрема, процедури прийняття адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є важливим елементом забезпечення прав людини та гарантування безпеки постраждалих осіб і повинні відповідати принципам законності, своєчасності, прозорості та пропорційності. Досягнення ефективності цих процедур потребує постійного вдосконалення правового регулювання, підвищення рівня професіоналізму органів, які їх реалізують, а також активної міжвідомчої взаємодії. Важливу роль відіграють також інформування та підтримка постраждалих осіб, що дозволяє забезпечити реалізацію прав та захист від домашнього насильства, а також створити умови для швидкої реакції та ефективної превенції таких випадків.

## 2.2. Процедури застосування адміністративно-правових заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

Процедури впровадження адміністративно-правових заходів у сфері протидії домашньому насильству відіграють ключову роль у правовому регулюванні, що має безпосереднє значення для забезпечення прав людини, зокрема прав постраждалих осіб, а також для підтримання правопорядку в суспільстві. Також процедури можна охарактеризувати як систему чітко визначених дій, що здійснюються уповноваженими органами державної влади та місцевого самоврядування з метою припинення насильницьких дій і захисту фізичної та психологічної безпеки особам, які постраждали від домашнього насильства [80, 58–65].

При цьому досвід іноземних держав у боротьбі з цим негативним явищем у зарубіжних країнах безперечно заслуговує на увагу, однак його механічне перенесення в українські реалії малоймовірне через відмінності в правовій, соціальній та культурній ситуації. Аналізуючи міжнародні підходи до запобігання домашньому насильству, ми виходимо на розуміння двох типів порівняння, що існують у сучасній юридичній науці: нормативного та функціонального. Перший передбачає нормативне порівняння схожих правових норм, інститутів та законодавчих актів, що діють у різних країнах. Саме в цьому контексті особливу увагу приділяємо вивченню практик таких країн, як Швейцарія, Італія та Франція, котрі, як і Україна, належать до романо-германської правової системи [139, 240–242]

Аналіз міжнародного досвіду з питань запобігання та протидії домашньому насильству доцільно розпочати з розгляду законодавства Польщі, правова система якої має значну схожість з українською. Це зумовлено спільними історико-правовими традиціями та схожими підходами до регулювання соціально значимих питань. Польське законодавство демонструє системний підхід до реагування на випадки домашнього

насильства, до якого залучені різноманітні органи публічної адміністрації. Одним із ключових елементів є створення Міжвідомчого комітету, що складається з представників центрів соціальної допомоги, муніципальних комісій, поліції, установ освіти, охорони здоров'я, громадських організацій та інших. Крім того, для розслідування конкретних випадків домашнього насильства може бути сформована окрема робоча група. Проте існує потреба, пов'язана з недостатнім залученням громадських організацій до роботи комітету, яка має місце лише в 48% випадків, що суперечить рекомендаціям Стамбульської конвенції. Розширення співпраці з неурядовими організаціями дозволило б зробити систему більш гнучкою та ефективною. Глобальні дослідження демонструють, що постраждалі особи від насильства здебільшого звертаються саме до неурядових організацій через більшу довіру до них або побоювання розголосу з боку державних структур [10].

Необхідність формування та впровадження таких процедур зумовлена тим, що домашнє насильство як соціально-правова проблема має значний масштаб та глибокий вплив на суспільство, є складним явищем, яке не тільки завдає шкоди фізичному і психологічному стану постраждалих осіб, але й створює загрозу для стабільності в соціальному середовищі. Враховуючи ці фактори, створення ефективних механізмів, що дозволяють швидко та адекватно реагувати на випадки домашнього насильства, стає необхідним кроком у напрямку досягнення більш безпечного та справедливого суспільства. Саме тому розробка чітких, добре структурованих процедур є надзвичайно важливим завданням для сучасної правової системи, що дозволяє належним чином реагувати на виклики, які виникають у зв'язку з поширенням домашнього насильства [1].

Очевидно, що процедури застосування адміністративно-правових заходів в Україні, що пов'язані із запобіганням та протидією домашньому насильству, зазвичай включають кілька основних етапів, кожен з яких має своє значення та роль у загальній картині правової протидії домашньому

насильству. Зазначені етапи складаються з виявлення фактів домашнього насильства, оцінки обставин, прийняття адміністративного акта, а також моніторингу виконання рішення, яке було ухвалене в рамках адміністративного провадження [140, 65–89].

Перший етап, який полягає у виявленні факту домашнього насильства, є основним і ключовим для подальшого реагування відповідних органів та організацій. Саме на цьому етапі визначаються необхідність та доцільність застосування адміністративно-правових заходів. Виявлення домашнього насильства може відбуватися за різними каналами: через безпосередню заяву постраждалої особи, через повідомлення родичів, сусідів чи інших свідків, а також за ініціативи правоохоронних органів, медичних установ чи соціальних служб. Важливою його складовою є те, що він має ґрунтуватися на принципі конфіденційності, аби захистити особисті дані постраждалих осіб та запобігти додатковій шкоді для їх психологічного та емоційного стану [141; 142].

Як показує практика, одним із ключових завдань цього етапу є запобігання повторній віктимізації постраждалої особи, що передбачає уникнення подальших фізичних та психологічних травм. Кожен учасник процесу виявлення повинен діяти відповідально та делікатно, забезпечуючи підтримку й захист особам, які постраждали від домашнього насильства на всіх етапах їх взаємодії з органами, які займаються її підтримкою. Інститутами, що сприяють виявленню домашнього насильства, є правоохоронні органи, медичні працівники, працівники соціальних служб, а також громадські організації, які надають не тільки юридичну, але й психологічну та соціальну підтримку постраждалих осіб. Роль медичних працівників полягає в тому, щоб зафіксувати фізичні ушкодження, а соціальні служби та правоохоронці мають оцінити ситуацію, надати відповідну допомогу та розпочати необхідні правові процедури [143].

Зокрема, забезпечення надійного механізму виявлення домашнього насильства важливе не лише для належної реакції органів влади, а й для зміни загальної культури ставлення до цієї проблеми в суспільстві, оскільки своєчасне виявлення домашнього насильства дозволяє вжити заходів щодо захисту постраждалих осіб та попередження його повторення [144].

На другому етапі процесу розслідування домашнього насильства компетентні органи, зокрема правоохоронці та соціальні служби, активно займаються збором необхідної інформації та доказів, що дозволяють детально з'ясувати всі обставини справи. Він є ключовим етапом, оскільки спрямований на аналіз ситуації, визначення масштабу та серйозності домашнього насильства, а також на оцінку ризиків для постраждалої особи. Одним із основних завдань на цьому етапі є встановлення характеру домашнього насильства, визначення, чи є воно поодиноким випадком або має систематичний характер, а також оцінка потенційних загроз для постраждалих осіб у разі відсутності негайних заходів [60; 119].

Важливою складовою другого етапу є збір доказів, що включає проведення допитів, де свідки або постраждалі особи можуть надати свої показання щодо ситуації, а також збір медичних висновків, які підтверджують наявність травм чи інших наслідків від домашнього насильства. Крім того, правоохоронці повинні отримати інші документи та матеріали, які можуть допомогти підтвердити факт домашнього насильства, такі як записи в медичних картках, свідчення сусідів або родичів, а також інші докази, які дозволяють зробити висновок про вчинення насильницьких дій [5].

Основною метою другого етапу є не тільки встановлення фактів, але й оцінка того, наскільки загроза для постраждалих осіб є серйозною й на основі зібраної інформації ухвалення рішення щодо необхідності застосування тимчасових обмежувальних заходів, таких як заборона на контакт із постраждалою особою або забезпечення її захисту від подальших нападів.

Також етап є важливим для забезпечення безпеки постраждалої особи та запобігання можливим новим актам насильства [145, 50–60].

Третій етап процесу розслідування домашнього насильства полягає у прийнятті рішення про застосування адміністративного заходу, що має на меті захист прав постраждалої особи та запобігання вчиненню подальших насильницьких дій. На третьому етапі органи, що мають відповідні повноваження – зазвичай це поліція або судові органи – приймають адміністративний акт, який містить рішення про застосування конкретних обмежувальних заходів. Такий акт може включати як термінові запобіжні заходи, так і інші рішення, які сприяють забезпеченню безпеки постраждалим особам [125;132].

Водночас одним із основних та найбільш використовуваних заходів є терміновий заборонний припис стосовно кривдника, який накладається на особу, що вчинила домашнє насильство. Такий припис передбачає заборону кривднику наближатися до постраждалої особи на певну відстань або вступати з нею в контакт, що дозволяє оперативно захистити особу, яка постраждала від домашнього насильства, від можливих нових випадків домашнього насильства [146].

Загалом ключовим аспектом на третьому етапі є відповідність адміністративних заходів вимогам законодавства, їхня законність, обґрунтованість та своєчасність. Усі рішення, які ухвалюють органи влади, повинні спиратися на достовірні докази й мати чітке правове підґрунтя. Також важливо, щоб ці заходи були пропорційними до ситуації та адекватними конкретним обставинам справи. Зокрема, необхідно забезпечити, щоб обмеження були доцільними й не порушували інших прав та свобод осіб, а також щоб не завдали шкоди постраждалій особі в процесі їх застосування.

Четвертий етап передбачає доведення прийнятого адміністративного рішення до відома всіх осіб, яких воно стосується, зокрема кривдника,

постраждалої особи, а також інших учасників процесу, таких як свідки та органи, що беруть участь у справі. Одним із головних завдань четвертого етапу є забезпечення належного інформування всіх зацікавлених осіб про зміст прийнятого рішення та про їхні права, зокрема, про можливість оскарження цього рішення в судовому порядку [147].

Для цього адміністративний акт має бути вручений особам, яких він безпосередньо стосується. Важливо, щоб цей акт був доступно та зрозуміло оформлений, аби люди, які отримують документ, могли правильно сприйняти інформацію. Процедура повідомлення повинна бути проведена оперативно, без зайвих затримок, оскільки затримка може створити додаткові ризики для постраждалої особи або негативно вплинути на ефективність застосованих обмежувальних заходів [58].

Документи, що стосуються адміністративного акту, повинні бути надані в такій формі, яка дозволяє кожному учаснику процесу чітко зрозуміти, які саме заходи застосовуються, чому вони були введені та які можливості існують для оскарження або зміни цього рішення. Важливим аспектом є забезпечення справедливості та прозорості в правовому процесі, а також гарантує, що всі учасники мають можливість реалізувати свої права та забезпечити правову захищеність у разі потреби [22].

П’ятим етапом передбачено реальне забезпечення захисту постраждалої особи від домашнього насильства через моніторинг виконання прийнятого адміністративного рішення. Органи, відповідальні за контроль за виконанням заборонного припису, мають регулярно перевіряти, чи дотримується кривдник умов обмежень, встановлених у документі, включає перевірки того, чи не наближається він до постраждалої особи, чи не вступає з нею в контакт, а також чи дотримується інших заборон або накладених обмежень [134, 88–92].

Процес контролю має бути систематичним та безперервним, оскільки навіть одна невиконана умова може становити серйозну загрозу для безпеки

потерпілої особи. У разі виявлення порушення умов заборонного припису правоохоронні органи мають право вжити додаткових заходів, таких як накладення адміністративних санкцій або навіть кримінальних покарань залежно від тяжкості порушення, які можуть включати штрафи, арешт, а в деяких випадках – порушення кримінальної справи, що дозволяє застосувати більш суворі покарання до кривдника [27; 148].

Такий моніторинг не лише забезпечує виконання наказу, але й виступає важливим механізмом попередження подальших випадків домашнього насильства, оскільки кривдники, знаючи про постійний контроль, можуть бути менш схильними до порушень. Крім того, постраждала особа отримує відчуття захищеності, що значно знижує її рівень стресу та дає впевненість у тому, що заходи захисту будуть ефективно реалізовані.

Методика «Зелена кімната» є сучасним підходом до проведення процесуальних дій із особами, які постраждали від домашнього насильства, зокрема дітьми, з метою мінімізації вторинної віктимізації та забезпечення ефективного збору доказової бази. Застосовування такої методики базується на міжнародних стандартах захисту прав людини, зокрема Конвенції ООН про права дитини, Стамбульській конвенції, а також національному законодавстві України, включаючи Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [5; 149].

Основним завданням методики є створення безпечного середовища для постраждалих осіб, у межах якого можливо отримати достовірні свідчення без спричинення додаткової психологічної шкоди, що досягається шляхом спеціальної організації простору, залучення підготовлених фахівців (психологів, соціальних працівників, ювенальних поліцейських) та використання сучасних технологій фіксації інформації [150].

Також застосування методики «Зеленої кімнати» є частиною адміністративно-правових заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, які регламентуються Кодексом України про

адміністративні правопорушення (ст. 173-2 «Вчинення домашнього насильства»), Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Кримінальним процесуальним кодексом України, а також нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України щодо порядку роботи підрозділів поліції в цій сфері [5; 21; 27; 148],

Зокрема, організаційний порядок функціонування «Зеленої кімнати» передбачає створення спеціального приміщення, яке відповідає психологічним потребам постраждалих осіб, зокрема дітей (наявність іграшок, м'якого освітлення, звуконепроникності тощо). Також обов'язковою є відеофіксація процесу допиту або опитування, що дозволяє зменшити кількість повторних допитів та використати отримані матеріали в судовому провадженні. Важливим аспектом є залучення підготовлених спеціалістів, які володіють методиками роботи з особами, які постраждали від домашнього насильства, та навичками ненасильницького спілкування.

Отже, процедура роботи з постраждалими у «Зеленій кімнаті» включає кілька ключових етапів. Так, на першому етапі відбувається підготовка до опитування: визначається спеціаліст, який його проводитиме, а потерпілу особу знайомлять із приміщенням для зниження рівня тривожності. На другому етапі проводиться саме опитування, під час якого використовуються ненасильницькі методи комунікації, що відповідають віку та психоемоційному стану потерпілого. Для дітей можуть застосовуватися проєктивні методики, зокрема малювання або рольові ігри. Важливо уникати повторного травмування через некоректне формулювання запитань. Третім етапом є фіксація отриманої інформації. Так, опитування записується на відео, а висновки психолога та інші матеріали передаються до відповідних органів (суду, поліції, соціальних служб). На завершальному, четвертому етапі постраждалій особі надається психологічна, юридична та соціальна допомога, а також призначається відповідальна особа для подальшого супроводу.

Впровадження методики «Зеленої кімнати» в Україні сприяє підвищенню ефективності протидії домашньому насильству, що дозволяє мінімізувати вторинну віктимізацію постраждалих осіб через усунення необхідності повторних допитів, забезпечує ефективний збір доказів завдяки відеофіксації та створює безпечне середовище для роботи з постраждалими особами. Комплексний підхід, що об'єднує зусилля правоохоронних органів, психологів, соціальних служб та судової системи, дозволяє підвищити рівень захисту прав постраждалих осіб і сприяє ефективному адміністративно-правовому реагуванню на випадки вчинення домашнього насильства [5; 149].

Тому подальше вдосконалення цієї методики в Україні має включати розширення мережі спеціально обладнаних приміщень, розробку стандартів роботи з постраждалими особами та посилення підготовки фахівців, залучених до процесу опитування.

Загалом процедури застосування адміністративно-правових заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству відіграють ключову роль у забезпеченні правопорядку та захисту постраждалих осіб. Система «Барнахус» як інноваційний підхід у реагуванні на випадки домашнього насильства передбачає комплексну взаємодію між правоохоронними органами, соціальними службами та судовою системою. Важливим є проведення допиту дітей, які постраждали від домашнього насильства, у дружній та безпечній атмосфері, що сприяє зменшенню психологічного навантаження. Впровадження спеціалізованих процедур дозволяє ефективно документувати факти домашнього насильства, мінімізуючи ризики повторної віктимізації постраждалих осіб [151].

Безперечно адміністративно-правові заходи включають превентивні механізми, а також заходи примусу, спрямовані на припинення протиправних дій та притягнення винних до відповідальності. Ефективне функціонування системи «Барнахус» вимагає координації між усіма залученими структурами, що забезпечує оперативність та якість розгляду випадків домашнього

насильства. Спеціальна підготовка персоналу, який працює з постраждалими особами, є важливим елементом реалізації цієї моделі. Завдяки міжвідомчій співпраці, вдосконаленню нормативно-правової бази та залученню міжнародного досвіду відбувається підвищення рівня ефективності застосування адміністративно-правових заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству [151].

Особливу увагу варто приділити питанням ефективності виконання адміністративних актів, оскільки від цього залежить реальний захист осіб, які постраждали від домашнього насильства. Однією з основних проблем, що можуть виникати на цьому етапі, є відсутність достатніх ресурсів для належного контролю за виконанням рішень, може включати як кадрові, так і фінансові обмеження, які ускладнюють оперативне реагування на порушення умов, визначених у заборонних приписах [152].

Забезпечення ефективного застосування адміністративно-правових заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству потребує розроблення та впровадження спеціальних процедурних інструментів, які дозволяють своєчасно й комплексно реагувати на правопорушення, запобігати повторним випадкам вчинення домашнього насильства та забезпечувати захист постраждалих осіб. У міжнародній та національній практиці застосовуються різні механізми, що сприяють реалізації адміністративно-правових норм у цій сфері [5].

Так, одним із таких інструментів є терміновий заборонний припис, який є важливим оперативним заходом, що дозволяє негайно втрутитися в ситуацію домашнього насильства та забезпечити безпеку постраждалих осіб на перших етапах реагування. Зазначений інструмент є частиною адміністративно-правового механізму в запобіганні і протидії домашньому насильству в Україні, і його застосування можливе за ініціативою уповноважених працівників поліції [100].

Терміновий заборонний припис видається на строк до 10 діб, що дає можливість забезпечити оперативне ізолювання кривдника від постраждалої особи, поки не буде вирішене питання про подальші заходи. Відповідно до вимог закону припис містить кілька суттєвих обмежень для правопорушника [5]:

– зобов'язання покинути місце спільного проживання – незалежно від того, чи є у кривдника право власності на житло, він повинен залишити приміщення, що мінімізує фізичну близькість із постраждалою особою;

– заборона наближатися до потерпілої особи на певну відстань – це обмеження охоплює як фізичну присутність, так і будь-які спроби створити небезпечні ситуації для постраждалої особи, включаючи місця її роботи, навчання чи відпочинку;

– заборона на будь-які форми контактів – включає як особисті зустрічі, так і комунікацію через телефон, електронні засоби зв'язку, соціальні мережі тощо.

Тому такий захід є не тільки дієвим способом захисту постраждалих осіб, але й важливим превентивним інструментом, який дозволяє знизити ймовірність повторного вчинення домашнього насильства. Завдяки терміновому заборонному припису забезпечується безпека постраждалої особи вже на перших етапах реагування правоохоронних органів.

Крім того, адміністративне затримання під час вчинення домашнього насильства є важливим інструментом оперативного реагування правоохоронних органів для негайного припинення правопорушення та захисту постраждалих осіб. Згідно з чинним законодавством України, поліцейські мають право затримати особу, що вчинила домашнє насильство, без попереднього рішення суду, якщо є підстави вважати, що домашнє насильство відбулося або триває [153, 104–107].

Загалом затримання може тривати до 12 годин, що дозволяє правоохоронцям провести всі необхідні заходи для фіксації фактів

домашнього насильства, забезпечення безпеки постраждалої особи й запобігання подальшій ескалації ситуації. Під час затримання кривдника поліція може контролювати ситуацію, ізолюючи правопорушника від постраждалої особи, щоб запобігти можливим новим випадкам насильства. Також забезпечується безпека постраждалої особи через надання їй необхідного захисту і підтримки до вжиття подальших заходів. Крім того, проводиться документування злочину, фіксування слідів домашнього насильства, збору свідчень та інших слідчих дій для підтвердження факту вчинення правопорушення. Затримання протягом цього часу дозволяє оперативно реагувати на загрози життю чи здоров'ю постраждалих осіб, а також належно підготувати матеріали для подальшого юридичного процесу, таких як винесення заборонних приписів чи інших юридичних заходів [27].

Водночас обмежувальний припис, що застосовується судом, є одним із основних інструментів адміністративно-правового захисту постраждалих осіб.

На відміну від термінового заборонного припису, який має короткий термін дії, обмежувальний припис є більш тривалим заходом, що може діяти до шести місяців із можливістю продовження та дозволяє забезпечити тривалу та стабільну охорону прав постраждалих осіб [5].

Зазвичай обмежувальний припис включає кілька важливих обмежень, спрямованих на забезпечення безпеки постраждалої особи та запобігання насильницьким діям. Зокрема, кривднику забороняється: перебувати у спільному житлі з потерпілою особою, що забезпечує фізичну ізоляцію та попереджає можливість повторних актів домашнього насильства; контактувати з дітьми, якщо це є частиною ситуації домашнього насильства; наближатися до місця роботи, навчання чи лікування постраждалої особи, щоб мінімізувати стресові ситуації та забезпечити її безпеку в повсякденному житті; телефонувати, писати повідомлення чи іншим чином контактувати з потерпілою через будь-які засоби комунікації [5].

Так, невиконання обмежувального припису для кривдника має серйозні правові наслідки, зокрема, він може бути притягнутий до адміністративної або навіть кримінальної відповідальності. Тому обмежувальний припис є важливим заходом контролю за поведінкою кривдника та надання постраждалим особам додаткової захищеності протягом тривалого часу [27; 152].

Як наслідок, кривдники, що вчинили адміністративне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством, вносяться до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства, що забезпечує централізоване зберігання інформації про осіб, які вчинили насильницькі дії, що дає змогу поліції ефективно здійснювати контроль за поведінкою таких осіб [154]. Крім того, ці особи беруться на профілактичний облік строком від 3 до 12 місяців [113].

Під час перебування на обліку кривдник підлягає проведенню низки профілактичних заходів, які спрямовані на зміну його поведінки. Зокрема, з ним проводяться регулярні бесіди працівниками поліції, у ході яких роз'яснюються наслідки насильницької поведінки та її неприпустимість. Окрім цього, кривдник зобов'язаний відвідувати соціальні служби для отримання консультацій та допомоги, а також проходити програму для кривдників [88].

Також важливим компонентом є моніторинг його поведінки, що здійснюється, зокрема, через співпрацю з сусідами та родичами, які можуть надавати важливу інформацію про ситуацію в сім'ї.

Запровадження такого механізму дає змогу здійснювати системний контроль за особами, схильними до домашнього насильства, і надає можливість для раннього втручання, що значно знижує ймовірність повторних випадків вчинення домашнього насильства.

Крім того, одним із важливих адміністративно-правових інструментів є зобов'язання осіб, які вчинили домашнє насильство, пройти програму для

кривдників. Це рішення може бути ухвалене судом терміном від 3 місяців до одного року [5].

З огляду на викладене участь у цих програмах є обов'язковою, і будь-яке ухилення від проходження таких заходів може призвести до адміністративної або іншої юридичної відповідальності.

Електронний моніторинг осіб, які вчинили домашнє насильство, є одним із новітніх засобів адміністративного контролю. Використання електронного браслета дає змогу ефективно відслідковувати переміщення правопорушника та забезпечувати виконання обмежувальних заходів, накладених судом або іншими органами. Пристрій фіксує всі переміщення кривдника й у разі наближення до постраждалої особи автоматично передає сигнал, що дозволяє своєчасно реагувати на потенційну загрозу [155].

Застосування електронного моніторингу сприяє зниженню ймовірності порушення судових приписів і підвищує рівень безпеки для постраждалих осіб, що є особливо важливим, оскільки традиційні методи контролю можуть бути не завжди ефективними в умовах, коли кривдники намагаються уникнути нагляду або порушити встановлені обмеження. Електронний браслет стає додатковим засобом попередження порушень та гарантією дотримання судових рішень [155].

Тому особливе значення у протидії домашньому насильству мають мобільні групи поліції, які спеціалізуються на оперативному реагуванні на такі випадки, групи складаються з фахівців різних профілів, зокрема, служби офіцерів освітньої безпеки, поліцейських ювенальної превенції, дільничних офіцерів поліції, соціальних працівників та психологів. Завдяки такій мультидисциплінарній команді забезпечується комплексний підхід у сфері запобігання домашньому насильству [156].

Також мобільні групи виконують кілька важливих функцій: вони оперативно виїжджають на місце події для фіксації фактів вчинення домашнього насильства, надають необхідну допомогу постраждалим особам

та здійснюють супровід осіб, які потребують захисту або звертаються за підтримкою. Крім того, вони забезпечують належне документування фактів вчинення правопорушень та взаємодіють із іншими соціальними установами, що дозволяє швидко та ефективно реагувати на будь-які загрози й надавати допомогу тим, хто її потребує [156] .

Одним із сучасних інструментів, що використовуються для швидкого реагування на випадки домашнього насильства, є система «тривожної кнопки», реалізована через мобільні додатки. Механізм надає постраждалим особам можливість негайно зв’язатися з поліцією в разі небезпеки, не вдаючись до телефонного дзвінка. Вказана система дозволяє оперативно зафіксувати факт домашнього насильства та передати сигнал про надзвичайну ситуацію правоохоронцям, що вкрай важливо у випадках, коли кожна секунда на рахунку, а пряме звернення через телефон може бути небезпечним. Упровадження такої технології значно підвищує рівень безпеки постраждалих осіб та дає змогу правоохоронним органам оперативно реагувати на домашнє насильство [157].

Варто зазначити і про чат-боти, які також стали важливим інструментом у підтримці осіб, які постраждали від домашнього насильства. Чат-боти надають можливість отримати необхідну інформацію та допомогу безпосередньо через мобільні додатки або онлайн-платформи, що забезпечує оперативний доступ до послуг і ресурсів, які можуть допомогти в критичних ситуаціях.

Наприклад, чат-бот «Насильству – Ні!», розроблений Міністерством соціальної політики України, надає постраждалим особам важливу інформацію про права та можливості захисту, а також пропонує контакти кризових центрів, де постраждалі особи можуть отримати юридичну та психологічну допомогу. Бот також надає доступ до національних та місцевих гарячих ліній і допомагає знайти найближчі притулки для постраждалих осіб [158].

Ще одним таким інструментом є чат-бот «Safe Women», який працює в рамках міжнародних ініціатив. Він дає постраждалим особам можливість конфіденційно повідомити про випадки домашнього насильства та отримати вказівки щодо подальших дій. Чат-бот також може спрямувати постраждалих осіб до відповідних організацій, а також надати інформацію про доступні юридичні ресурси та заходи безпеки. Чат-боти є важливими елементами системи швидкої допомоги постраждалим особам, оскільки надають можливість оперативно отримати інформацію, підтримку та консультації в разі загрози або необхідності екстреної допомоги [159].

Таким чином, чат-боти можуть значно покращити доступ до підтримки для постраждалих осіб, сприяючи їх швидкому реагуванню на випадки домашнього насильства та забезпеченню захисту.

Крім того, важливою перешкодою є недостатнє міжвідомче співробітництво між різними органами влади, які беруть участь у виконанні таких актів. Взаємодія між правоохоронними органами, соціальними службами, судовими органами та іншими суб'єктами, які мають забезпечувати виконання заходів, часто не є достатньо скоординованою і може призводити до затримок у процесі виконання прийнятих рішень або навіть до випадків, коли заходи не реалізуються належним чином [5].

У таких умовах важливо постійно вдосконалювати процедури взаємодії між різними державними органами, розробляти чіткі механізми координації, а також створювати ефективні механізми контролю та зворотного зв'язку, наприклад, органи, які здійснюють контроль за виконанням заборонних приписів, повинні мати налагоджену систему моніторингу, що дозволяє оперативно реагувати на будь-які правопорушення. Крім того, важливим аспектом є забезпечення належного зворотного зв'язку між органами влади та постраждалими особами, що дозволить оцінити ефективність виконання адміністративних заходів і оперативно вжити додаткових заходів у разі необхідності [124].

Зазначена система та скоординована робота між органами влади є запорукою ефективного застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Запровадження ефективних процедур у сфері запобігання та протидії домашньому насильству вимагає вдосконалення нормативно-правового регулювання. Законодавство має бути гнучким і адаптованим до змін у соціальних реаліях [160], враховувати нові форми домашнього насильства та змінювані умови життя постраждалих осіб.

Одним із важливих напрямів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є підвищення рівня освіти та обізнаності серед працівників правоохоронних органів, соціальних служб та інших суб'єктів, які мають справу з випадками домашнього насильства. Проблеми, пов'язані з недостатньою підготовленістю цих працівників, а також із низьким рівнем міжвідомчої координації, часто перешкоджають швидкому та ефективному реагуванню на випадки домашнього насильства.

Загалом процедури застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є важливою складовою правової системи, спрямованою на забезпечення безпеки та захисту постраждалих осіб, потребують комплексного підходу, що включає постійне вдосконалення нормативної бази, координацію дій різних органів, а також надання необхідної допомоги та підтримки особам, які постраждали від домашнього насильства. Тільки за таких умов можливо досягти успіху в протидії домашньому насильству й забезпечити належний рівень правової охорони для найбільш вразливих категорій населення.

Процедури застосування адміністративно-правових заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству в Україні знаходяться в стадії активного розвитку. Це пояснюється тим, що домашнє насильство є не лише юридичною, але й соціальною проблемою, що потребує комплексного підходу та значних змін у правовій сфері. Адміністративно-правові заходи

повинні бути спрямовані не тільки на покарання правопорушників, а й на забезпечення ефективного захисту прав постраждалих осіб [130, 55–63].

Тому здійснення адекватних адміністративних заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству вимагає чіткої та скоординованої роботи різних органів, які протидіють цим негативним явищам. Важливо, щоб правоохоронні органи діяли оперативно й у межах своїх повноважень, водночас уникаючи порушень прав і свобод людини, особливо прав постраждалих осіб, що вимагає належної підготовки персоналу, розуміння необхідності збереження конфіденційності інформації та забезпечення безпеки осіб, які постраждали від домашнього насильства [18].

Останні роки в Україні відзначаються важливими змінами в законодавстві, спрямованими на покращання захисту прав осіб, які постраждали від домашнього насильства. Одним із таких кроків стало прийняття Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який значно розширив правові можливості щодо протидії цьому явищу. Закон визначає чіткі процедури та обов’язки органів влади, що беруть участь у забезпеченні безпеки постраждалих осіб, та встановлює чіткі норми для їх взаємодії. Зазначений нормативно-правовий акт став основою для розширення можливостей прийняття термінових заборонних приписів стосовно кривдника, що дозволяє правоохоронним органам оперативно протидіяти домашньому насильству та забезпечувати негайний захист постраждалих осіб [5].

Також важливим досягненням стало вдосконалення механізмів співпраці між різними державними та соціальними інститутами, що включає взаємодію правоохоронних органів, органів соціального захисту, медичних установ та громадських організацій. Спільна робота цих структур дозволяє забезпечити комплексний підхід у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, створюючи умови для ефективного надання допомоги

постраждалим особам та притягнення кривдників до відповідальності. Зокрема, налагодження механізмів зворотного зв'язку та координації дій між різними установами сприяє більш ефективному реагуванню на кожен випадок домашнього насильства [37; 124; 143].

З точки зору правозастосування, ключовим аспектом є забезпечення дотримання прав людини, як для осіб, що постраждали від домашнього насильства, так і для тих, кого обвинувачують у вчиненні насильницьких дій. Прийняті адміністративні акти повинні ґрунтуватися на обґрунтованих доказах, які повною мірою відображають усі обставини конкретної справи. Це означає, що збір доказів повинен бути ретельним та всебічним, щоб будь-які рішення, прийняті органами влади, були дійсно обґрунтованими та відповідали правовим стандартам [161, 580-582].

Також важливо, щоб при прийнятті таких рішень були враховані принципи пропорційності та необхідності. Так, обмежувальні заходи не повинні бути надмірними, а застосовуватися лише в тих випадках, коли це дійсно необхідно для захисту постраждалої особи та припинення домашнього насильства. Принцип пропорційності гарантує, що застосовані заходи не будуть надмірними щодо конкретної ситуації й не призведуть до порушення прав осіб без необхідних на це підстав [1].

Дотримання вказаних вимог дозволяє приймати справедливі рішення, що відповідають стандартам правової держави, забезпечуючи баланс між захистом прав постраждалих осіб та правами тих, кого звинувачують у вчиненні домашнього насильства. Тільки на основі достовірних, чітко зібраних доказів можна приймати рішення, які будуть ефективно сприяти протидії домашньому насильству, водночас гарантувати, що не порушуються основні права людини [22].

Окрім того, важливим елементом є право осіб на оскарження адміністративних актів, оскільки будь-яке неправомірне накладення обмежень може призвести до порушення прав особи, зокрема її свободи чи

особистої гідності. Тому наявність ефективного механізму оскарження є необхідним елементом системи правосуддя, що дозволяє забезпечити захист прав і свобод громадян, зокрема в контексті обмежень, пов'язаних із домашнім насильством. З метою гарантування законодавчих норм важливо, щоб кожна особа мала можливість оскаржити рішення в судовому порядку та довести свою невинність або неправильність прийнятого рішення [5].

Таким чином, створення ефективної системи адміністративно-правових заходів у сфері протидії домашньому насильства є важливим етапом у розвитку правової держави. Для створення таких заходів необхідно постійно вдосконалювати законодавство, щоб вони відповідали реаліям сучасного суспільства, забезпечувало захист прав постраждалих осіб, а також гарантували справедливе та пропорційне застосування обмежувальних заходів щодо кривдників [18; 19]. Крім того, ефективна міжвідомча координація між органами влади, правоохоронними органами та соціальними службами, а також підвищення правової обізнаності громадян є важливими інструментами для забезпечення належного рівня захисту для постраждалих осіб та для запобігання подальшому поширенню домашнього насильства в суспільстві.

Як наслідок, ефективна реалізація адміністративно-правових заходів у сфері протидії домашньому насильству вимагає скоординованої роботи органів, що займаються цією проблемою. Завдяки новим законодавчим ініціативам, зокрема Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», значно покращено механізми захисту постраждалих осіб. Зокрема, розширено можливості для оперативного застосування заборонних приписів та вдосконалено співпрацю між різними державними та соціальними інститутами, що забезпечує комплексний підхід у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Отже, процедурні інструменти адміністративно-правового впливу у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є важливими засобами

забезпечення превентивного контролю, реагування на правопорушення та надання допомоги постраждалим особам. Терміновий та обмежувальні приписи стосовно кривдників дозволяють негайно захистити постраждалих осіб, а взяття кривдників на профілактичний облік, електронний моніторинг і програми для кривдників сприяють зміні їхньої поведінки. Діяльність мобільних груп поліції й система «тривожної кнопки» забезпечують ефективну взаємодію правоохоронних органів та соціальних служб.

Загалом подальший розвиток цих механізмів в Україні потребує їхньої стандартизації, розширення матеріально-технічного забезпечення та вдосконалення міжвідомчої координації у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

## 2.3. Процедури застосування організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

Сфера запобігання та протидії домашньому насильству є однією з найважливіших і найбільш складних у соціальній політиці багатьох країн. Протидія домашньому насильству вимагає комплексного підходу, де правові та організаційні інструменти відіграють ключову роль. Ефективне застосування таких інструментів дозволяє значно знизити рівень домашнього насильства, зменшити кількість осіб, які постраждали від домашнього насильства, та забезпечити відновлення постраждалих осіб [140, 65–89]

Зокрема, організаційні інструменти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству можна умовно поділити на кілька основних груп: соціальні, освітні та психологічні. Кожен з цих інструментів має свою специфіку та важливість, і їх застосування повинно бути скоординованим для досягнення максимального ефекту.

Організаційні інструменти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству – це зовнішні прояви конкретних дій органів

виконавчої влади чи їхніх посадових осіб, які не спричиняють настання юридичних наслідків [162].

Важливо підкреслити, що забезпечення безпеки постраждалих осіб вимагає застосування низки соціальних інструментів, які включають надання тимчасового притулку, матеріальної та психологічної допомоги, а також правову підтримку. Спеціалізовані центри для осіб, які постраждали від домашнього насильства, що надають послуги з реабілітації, є невід'ємною частиною системи соціальної підтримки [163, 25–33].

До того ж значну роль у запобіганні та протидії домашньому насильству відіграють освітні заходи, спрямовані на підвищення рівня обізнаності серед населення, що включають як навчальні програми для підлітків, так і спеціалізовані тренінги для правоохоронців, соціальних працівників, медиків та інших осіб, які можуть взаємодіяти з особами, постраждалими від домашнього насильства [165].

Для ефективності запобігання та протидії домашньому насильству необхідна злагоджена взаємодія між різними державними та громадськими структурами, до процесу залучаються правоохоронні органи, соціальні служби, центри правничої допомоги, органи опіки та піклування, освітні й медичні установи. Співпраця між цими суб'єктами спрямована на оперативне виявлення випадків домашнього насильства, надання підтримки постраждалим особам і застосування заходів, які дозволять запобігти подальшому вчиненню правопорушень [124].

Одним із важливих напрямів діяльності у цій сфері є застосування спеціальних заходів впливу – робота з кривдниками, спрямована на зміну їхньої поведінки та попередження повторних випадків вчинення домашнього насильства [165].

З огляду на статті 15 та 16 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» Національна поліція наділена низкою повноважень у цій сфері. До їхніх основних функцій належать:

реєстрація повідомлень і заяв про випадки насильства, документування обставин інциденту та вжиття необхідних заходів реагування;

оперативне втручання в конфліктні ситуації, що включає припинення насильницьких дій і забезпечення безпеки постраждалої особи;

здійснення контролю за виконанням заборонних приписів, які передбачають обмеження контактів кривдника з постраждалою особою;

організація взаємодії з іншими суб'єктами, які залучені до надання допомоги постраждалим та проведення профілактичної роботи [5; 166, 35–40].

Загалом згідно зі статтею 16 Закону правоохоронці також несуть відповідальність за протидію повторному вчиненню домашнього насильства. До їхніх обов'язків входять:

проведення профілактичної роботи з кривдниками, інформування їх про юридичні наслідки їхніх дій та можливість проходження програм для кривдників;

здійснення нагляду за особами, які вже вчиняли домашнє насильство;

підтримка постраждалих осіб, надання їм інформації про їхні права та доступні послуги допомоги [5; 165].

Крім безпосереднього реагування на випадки домашнього насильства, велике значення має просвітницька діяльність, тобто поширення інформації серед населення, проведення тренінгів та роз'яснювальних заходів сприяють формуванню суспільної нетерпимості до домашнього насильства, підвищенню рівня правової обізнаності громадян і зменшенню кількості таких правопорушень [167].

Інакше кажучи, психологічна підтримка для постраждалих осіб є невід'ємною частиною процесу реабілітації. Так, психологічні консультації, тренінги з подолання стресу та емоційних травм, а також групи підтримки відіграють важливу роль у відновленні постраждалих осіб та запобіганні повторному вчиненню домашнього насильства [136, 114–120].

Зокрема, для того, щоб організаційні інструменти були ефективними, необхідно чітко визначити процедури їх застосування, які включають координацію дій між різними органами влади та громадськими організаціями.

Водночас однією з основних процедур є налагодження взаємодії між державними органами (поліцією, соціальними службами, судовими інстанціями) та недержавними організаціями, які спеціалізуються на допомозі особам, які постраждали від домашнього насильства.

Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 658 є нормативно-правовим актом, що визначає механізм координації діяльності державних і громадських інституцій у сфері запобігання та протидії домашньому насильству й насильству за ознакою статі [124] .

Важливо підкреслити, що цим правовим актом затверджено Порядок взаємодії суб'єктів, які беруть участь у реалізації заходів з протидії домашньому насильству, серед яких Національна поліція, соціальні служби, органи опіки та піклування, заклади охорони здоров'я та освіти, центри надання безоплатної правничої допомоги тощо [124; 168]. Цим Порядком передбачено створення єдиної системи обліку випадків домашнього насильства, оперативний обмін інформацією між відповідними установами, надання комплексної підтримки постраждалим особам, здійснення контролю за виконанням термінових та обмежувальних приписів, а також реалізацію програм для кривдників. Запроваджені механізми сприяють налагодженню міжвідомчої співпраці, оперативному реагуванню на випадки домашнього насильства, посиленню профілактичної роботи та підвищенню ефективності державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству [124].

Передовсім необхідно створити єдину базу даних, що дозволить швидко реагувати на кожен випадок вчинення домашнього насильства.

Варто зазначити, що для ефективного застосування організаційних інструментів необхідно здійснювати постійний моніторинг та оцінку результатів здійснених заходів, що дозволяє своєчасно коригувати обрані стратегії та практики, які використовуються у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Особливо важливою є система навчання та підвищення кваліфікації осіб, які працюють у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Правоохоронці, соціальні працівники, психологи та медичні працівники повинні мати чітке розуміння процедури реагування на випадки вчинення домашнього насильства та вжиття відповідних організаційних інструментів.

Незважаючи на значний прогрес у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, існує низка проблем, що ускладнюють ефективне застосування організаційних інструментів і включають недостатнє фінансування, відсутність належної координації між різними структурами, а також наявність соціальних стереотипів щодо ролі жінки в родині, що може призводити до недостатнього реагування з боку правоохоронців [169].

Також необхідно розглянути й Постанову Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2020 р. № 783 «Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України». Згаданий нами нормативно-правовий акт визначає основні організаційні засади функціонування цієї служби, одним із завдань якої є запобігання та протидія домашньому насильству. Також вона передбачає створення єдиної системи надання соціальних послуг особам, які постраждали від домашнього насильства, а також забезпечення взаємодії між різними державними та недержавними інститутами для ефективного реагування на такі випадки. У контексті процедур застосування організаційних інструментів ця постанова сприяє розвитку комплексної системи заходів, що включає допомогу постраждалим особам через консультації, реабілітацію та захист, а також оптимізацію роботи між органами влади, правоохоронними органами та громадськими організаціями

для більш ефективного запобігання домашньому насильству та надання допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства [170].

Постанова Кабінету Міністрів України від 6 жовтня 2021 р. № 1035 «Деякі питання здійснення державного контролю/моніторингу за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, соціальних послуг та за дотриманням прав дітей» встановлює механізм державного контролю та моніторингу за дотриманням стандартів надання соціальних послуг, зокрема в контексті захисту прав дітей. Згаданий акт визначає порядок здійснення перевірок та моніторингових заходів щодо організацій, що надають соціальні послуги, з метою забезпечення належної якості таких послуг та додержання правових норм, спрямованих на охорону прав дітей. Постанова також передбачає обов'язковість контролю за ефективністю надання соціальної підтримки вразливим категоріям населення, що включає захист дітей, які постраждали від домашнього насильства та їх експлуатації, а також покращання системи надання допомоги постраждалим особам. Застосування цієї постанови в рамках організаційних інструментів сприяє посиленню моніторингу, зокрема у сфері дотримання прав дітей, надання відповідних послуг та протидії вчиненню правопорушень в цій сфері [127].

Одним з основних пріоритетів Національної соціальної сервісної служби є запобігання та протидія домашньому насильству, оскільки це явище становить серйозну загрозу як для фізичного, так і для психологічного здоров'я осіб, зокрема вразливих груп населення, таких як жінки та діти. Домашнє насильство є складною соціальною проблемою, що потребує комплексного підходу до її вирішення. Для покращення розуміння цієї проблеми та отримання необхідних інструментів для ефективної протидії домашньому насильству рекомендується пройти онлайн-курс «Комплексний підхід до вирішення проблеми насильства щодо жінок та дівчат в Україні». Курс складається з п'яти модулів, які детально охоплюють ключові аспекти

протидії домашньому та гендерно зумовленому насильству, а також обговорюють роботу спеціалізованих сервісів, що надають допомогу постраждалим особам. Такий навчальний курс орієнтований на фахівців, які працюють у сфері забігання та протидії домашньому насильству як на національному, так і на місцевому рівнях, а також на тих, хто надає послуги особам, що постраждали від домашнього насильства. Вивчення цього курсу дозволить значно підвищити ефективність роботи в цій сфері [171.]

На нашу думку, застосування організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є ключовим елементом протидії цьому негативному явищу. Важливо забезпечити координацію дій між усіма учасниками процесу, постійно вдосконалювати механізми реагування та підвищувати рівень обізнаності серед населення, що дозволить зменшити рівень домашнього насильства та сприятиме створенню безпечнішого середовища для всіх громадян.

Завдяки використанню сучасних комунікаційних технологій, соціальних медіа, громадських ініціатив і державних програм вдається сформувати суспільну нетерпимість до насильницьких практик, сприяти зміні поведінкових моделей і підвищенню рівня довіри до інституцій, які надають допомогу. Важливу роль у цьому процесі відіграють комплексні заходи, що включають інтерактивні тренінги, поширення інформаційних матеріалів, освітні проекти в навчальних закладах, а також кампанії із залученням відомих особистостей, які сприяють розширенню аудиторії та посиленню впливу антинасильницьких меседжів.

Крім того, ефективність просвітницьких ініціатив значно зростає за умови координації між органами державної влади, громадськими організаціями та засобами масової інформації, що дозволяє не лише підвищити рівень інформованості населення, а й стимулювати активну громадянську позицію щодо протидії домашньому насильству [124].

У зв’язку з цим, для ефективності запобігання та протидії домашньому насильству необхідно впроваджувати інструменти, які забезпечують не тільки юридичний, але й організаційний підходи до вирішення проблеми. До того ж це дозволяє оперативно реагувати на випадки вчинення домашнього насильства, надавати допомогу постраждалим особам, а також здійснювати превентивні заходи, що запобігають повторним правопорушенням у цій сфері. Одним із таких важливих інструментів є використання чат-ботів.

Відомо, що чат-боти виступають у ролі важливого засобу для надання постраждалим швидкої інформації та консультацій без необхідності безпосереднього контакту з правоохоронними органами або соціальними службами, які надають можливість анонімного звернення, що особливо важливо для осіб, які постраждали від домашнього насильства, оскільки не кожна особа готова відразу звертатися до офіційних органів. Наприклад, чат-бот «Насильству – Ні!», розроблений Міністерством соціальної політики України, надає постраждалим особам корисну інформацію про їхні права, способи звернення за допомогою, а також дає доступ до контактів кризових центрів, гарячих ліній та інших організацій, які можуть допомогти. Також чат-бот надає поради щодо того, як діяти в разі небезпеки або якщо особа знаходиться в екстреній ситуації [158].

У цьому контексті прикладом є чат-боту «Safe Women», який є частиною міжнародної програми підтримки жінок, що пропонує постраждалій особі можливість анонімно повідомити про вчинення домашнього насильство та отримати консультації, а також сприяє доступу до необхідних правових та соціальних ресурсів. Завдяки таким інструментам постраждалі особи можуть без зайвого ризику для себе отримати інформацію про свої права і шляхи захисту [159].

Порівняно з цифровими технологіями важливу роль у забезпеченні безпеки постраждалих осіб відіграє система профілактичного обліку кривдників. Так, коли особа вчиняє адміністративне правопорушення в сфері

домашнього насильства, вона заноситься до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та перебуває на обліку в поліції, що дозволяє контролювати поведінку правопорушника, проводити з ним регулярні бесіди, моніторити його дії через сусідів і родичів, а також здійснювати обов'язкове відвідування соціальних служб. Важливо підкреслити, що всі ці заходи сприяють запобіганню новим випадкам домашнього насильства [118].

Тобто вдосконалення процедур застосування організаційних інструментів у цій сфері потребує комплексного підходу, що включає розширення мережі впровадження ефективніших механізмів взаємодії між державними та недержавними структурами, розвиток цифрових сервісів для звернення по допомогу та посилення освітньої роботи серед населення.

Тобто серед основних проблем можна виділити недостатнє фінансування спеціалізованих програм, відсутність єдиного механізму моніторингу та оцінки ефективності заходів, низьку поінформованість населення про доступні сервіси допомоги та недосконалу систему захисту постраждалих осіб на законодавчому рівні. Крім того, серйозним викликом залишається проблема латентності домашнього насильства, оскільки багато випадків залишаються невідомими через страх постраждалих осіб звертатися за допомогою або недовіру до відповідних органів [172],

З іншого боку, додатково застосовуються превентивні заходи, що включають проведення інформаційних кампаній, тренінгів та освітніх програм для населення з метою формування нульової толерантності до домашнього насильства та зміни суспільних стереотипів щодо цієї проблеми. Одним із таких заходів є освітній проект із протидії домашньому насильству «Дім (не) безпеки», ініційований українською EdTech-компанією. Також проект спрямований на підвищення обізнаності громадян про наслідки домашнього насильства та надання знань і навичок для запобігання насильницьким діям. Він включає інтерактивні навчальні матеріали, тренінги

та онлайн-курси, що допомагають змінити уявлення про домашнє насильство та сприяють створенню безпечного середовища для всіх членів суспільства [173].

Також є освітній курс від громадської організації «Ла Страда-Україна», який був створений за підтримки Фонду сприяння демократії Посольства США в Україні та має назву «Домашнє насильство – це не приватна справа». Він спрямований на формування системного підходу до запобігання вчиненню домашнього насильства на рівні громади. Метою цього курсу є підвищення компетентності фахівців, які працюють у сфері протидії домашньому насильству, а також впровадження ефективних механізмів підтримки постраждалих осіб. У рамках курсу надаються практичні інструменти для реагування на випадки домашнього насильства, а також методичні матеріали, що сприяють розбудові дієвої системи захисту та допомоги. Згаданий нами курс підкреслює його міжнародний характер та орієнтацію на найкращі світові практики у цій сфері [174].

До згаданих нами превентивних заходів можемо додати й освітній серіал «Онлайн-інструменти протидії домашньому насильству», розміщений на платформі «Дія. Цифрова освіта», що був створений за ініціативи Міністерства цифрової трансформації України та Міністерства внутрішніх справ України й надає громадянам доступ до онлайн-курсів, що сприяють підвищенню рівня обізнаності та навичок щодо протидії домашньому насильству. Серіал охоплює різні аспекти цієї проблеми, зокрема законодавчі ініціативи, інструменти правового захисту постраждалих осіб, а також практичні методи взаємодії з органами влади та правоохоронними структурами. Включає серію лекцій, відеоматеріалів та тестів, що дозволяють користувачам опанувати основи законодавства у сфері запобігання та протидії домашнього насильства, дізнатися про доступні ресурси допомоги та підтримки, а також навчитися використовувати цифрові інструменти для подання заяв та звернень до відповідних органів. Зокрема, серіал містить

навчальні модулі, які розкривають питання роботи з мобільними додатками та онлайн-сервісами для постраждалих осіб, а також дають можливість ознайомитися з механізмами безпеки під час звернення за допомогою через інтернет. Усе зазначене забезпечує доступ до освіти для широкої аудиторії, у тому числі для тих, хто проживає у віддалених регіонах або не має можливості отримати консультацію офлайн [175].

Тому освітній серіал є частиною комплексної програми цифрової трансформації, яка має на меті створення безпечного та інформованого середовища для кожного громадянина, посилення правової грамотності та розвитку цифрових навичок у запобіганні та протидії домашньому насильству [175].

Тим не менш одним із основних завдань Національної соціальної сервісної служби є запобігання та протидія домашньому насильству, оскільки це явище становить істотну загрозу фізичному та психологічному здоров'ю осіб, особливо тих, що належать до вразливих груп населення, таких як жінки та діти. Враховуючи складність цієї проблеми, важливо мати не лише знання, а й ефективні інструменти для її вирішення.

У розрізі досліджуваної проблематики необхідно звернути увагу й на онлайн-курс, який має назву «Комплексний підхід до вирішення проблеми насильства щодо жінок та дівчат в Україні», що складається з п’яти модулів, які охоплюють основні питання протидії домашньому та гендерно зумовленому насильству. Курс також висвітлює роботу спеціалізованих сервісів, які допомагають постраждалим. Таке навчання необхідне для фахівців, які працюють у сфері протидії та запобіганню домашньому насильству на національному та місцевому рівнях, а також для тих, хто надає підтримку особам, які постраждали від домашнього насильства, сприяючи підвищенню ефективності їхньої діяльності [176].

Зокрема, стаття 17 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначає низку заходів, спрямованих на захист

осіб, які постраждали від домашнього насильства, зобов'язує органи поліції, соціальні служби та інші уповноважені органи вживати необхідних заходів для забезпечення безпеки постраждалих осіб, включаючи застосування тимчасових обмежувальних заходів щодо кривдників, таких як їх тимчасова ізоляція від постраждалих осіб. Крім того, законодавець акцентує увагу на необхідності надання постраждалим особам широкого спектра послуг, зокрема соціальних, психологічних та правових, з метою їх реабілітації та соціальної адаптації. Таким чином, положення є важливим елементом державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та створюють правову основу для ефективного реагування на випадки вчинення домашнього насильства [5].

Однак незважаючи на розвиток організаційних механізмів, існує низка викликів, серед яких недостатнє фінансування спеціалізованих установ, низька поінформованість населення про свої права, недостатня підготовка працівників, залучених до роботи з постраждалими особами, та відсутність єдиної координаційної платформи для обміну інформацією між державними структурами та громадськими організаціями. У зв'язку з цим, необхідним є подальше вдосконалення процедурних аспектів впровадження організаційних інструментів, що включає запровадження ефективніших алгоритмів міжвідомчої взаємодії, розширення фінансування програм підтримки, удосконалення системи підготовки кадрів та розвиток цифрових технологій для спрощення доступу до правової та психологічної допомоги [124].

Безсумнівно, завдяки комплексному підходу, де організаційні інструменти доповнюють юридичні механізми (термінові та обмежувальні приписи, мобільні групи поліції, програми для кривдників) забезпечується ефективна допомога особам, які постраждали від домашнього насильства. Окрім того, це дозволяє контролювати ситуацію з кривдниками та не допускати повторення вчинення домашнього насильства [177].

Виходячи з результатів дослідження слід зазначити, що організаційні інструменти із запобігання та протидії домашньому насильству повинні базуватися на інтеграції технологічних інновацій та ефективної міжвідомчої координації. Розвиток цієї інфраструктури, покращання обізнаності громадян і співпраця з неурядовими організаціями дозволяють забезпечити сталий та ефективний захист постраждалих осіб [178, 691–693],

**Висновки до розділу 2**

1. Визначено особливості процедури прийняття адміністративних актів у сфері протидії домашньому насильству як важливого елементу забезпечення прав і свобод людини та гарантування безпеки постраждалих осіб. Процедури прийняття адміністративних актів відповідають принципам законності, своєчасності, прозорості та пропорційності.

2. Доведено, що досягнення ефективності процедур прийняття адміністративно-правових актів потребує постійного вдосконалення правового регулювання, підвищення рівня професіоналізму органів, які їх реалізують, а також активної міжвідомчої взаємодії. Важливу роль відіграють також інформування та підтримка постраждалих осіб, що дозволяють забезпечити реалізацію прав та захист від домашнього насильства, а також створити умови для швидкої реакції та ефективної превенції таких випадків.

3. Виявлено, що процедури застосування адміністративно-правових інструментів у сфері протидії та запобігання домашнього насильства являють собою регламентований комплекс дій, спрямованих на оперативне втручання у ситуації домашнього насильства, забезпечення негайного захисту осіб, які постраждали від домашнього насильства, та здійснення превентивного впливу на кривдників. Встановлено, що ефективність та результативність зазначених процедур визначається рівнем деталізації законодавчих норм, ефективністю взаємодії між уповноваженими органами та належним розумінням специфічних характеристик домашнього насильства як складного

соціально-правового феномену, що потребує особливого підходу при застосуванні адміністративно-правових заходів.

4. Підсумовуючи аналіз процедур застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, слід констатувати їхню визначальну роль у забезпеченні оперативного реагування держави на випадки вчинення домашнього насильства та наданні первинного захисту постраждалим особам. Водночас ефективність цих процедур безпосередньо залежить від чіткості законодавчого регулювання кожного етапу, налагодженої міжвідомчої координації уповноважених суб'єктів та належного рівня обізнаності й підготовки фахівців, що зумовлює необхідність постійного вдосконалення правових механізмів і практики їх застосування для забезпечення дієвого захисту прав та свобод громадян у сфері протидії домашньому насильству.

5. Узагальнено, що процедури застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству являють собою важливий елемент державної політики, спрямований на оперативне реагування на випадки вчинення домашнього насильства та забезпечення захисту постраждалих осіб. Їхня ефективність визначається чіткістю правового регулювання, злагодженою взаємодією уповноважених органів та рівнем підготовки фахівців, що вказує на необхідність постійної оптимізації законодавчих механізмів та правозастосовної практики для забезпечення дієвого захисту прав та свобод громадян у сфері протидії домашньому насильству.

6. Під інструментами застосування адміністративно-правових заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству слід розуміти комплекс законодавчо закріплених засобів, які використовуються уповноваженими органами та посадовими особами для оперативного реагування на випадки домашнього насильства, забезпечення безпеки постраждалих осіб та здійснення превентивного впливу на кривдників. До

таких інструментів належать спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству а також заходи, спрямовані на захист прав та свобод громадян у цій сфері. Ефективність застосування цих інструментів безпосередньо залежить від чіткості правового регулювання, налагодженої міжвідомчої взаємодії та належного рівня підготовки фахівців, що зумовлює необхідність постійного вдосконалення правових механізмів та практики їх застосування.

7. Доведено, що освітній проект із протидії домашньому насильству «Дім (не) безпеки» є важливим організаційним інструментом у підвищенні рівня обізнаності суспільства щодо різних аспектів домашнього насильства, включаючи його форми, причини та наслідки, а також у наданні практичних знань про способи реагування та допомоги постраждалим особам. Завдяки своєму онлайн-формату та доступності, проект забезпечує широке охоплення аудиторії, сприяючи формуванню нульової толерантності до домашнього насильства та доповнюючи зусилля державних і громадських організацій у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

8. Процедура застосування онлайн-інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству має важливе значення для подолання цього негативного явища в суспільстві. Прикладом вагомого потенціалу таких ініціатив виступає, зокрема, національна гаряча лінія Ла Страда-Україна, яка забезпечує надання допомоги та захисту постраждалим особам. Розвиток та інтеграція подібних онлайн-платформ, включаючи розширення функціоналу мобільних додатків на кшталт «Дія», можуть стати доповненням до наявних організаційних інструментів, забезпечуючи швидкий, анонімний та цілодобовий доступ до допомоги та інформації, що є критично важливим для ефективної протидії домашньому насильству на національному рівні.

9. Запропоновано розглядати кібернасильство як новий вид домашнього насильства, що потребує інтеграції відповідних положень до існуючих адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії йому. Враховуючи специфіку кіберпростору як середовища

вчинення домашнього насильства, пропонується розробити та впровадити окремі процедури реагування на такі випадки, визначити відповідальність за вчинення кібернасильства в межах сімейних відносин, а також передбачити механізми захисту постраждалих осіб у цифровому середовищі, включаючи видалення шкідливого контенту, блокування контактів кривдників та надання спеціалізованої психологічної та технічної допомоги. Інтеграція кібернасильства до існуючої системи адміністративно-правових та організаційних інструментів сприятиме більш повному та ефективному захисту прав і свобод осіб, які постраждали від домашнього насильства у всіх його формах, включаючи цифрову.

# РОЗДІЛ 3
# ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВОГО УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

## 3.1. Європейська інтеграція України як основа формування інституту адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

Належне функціонування системи запобігання та протидії домашньому насильству потребує вдосконалення адміністративно-правових механізмів, що забезпечують оперативне реагування, превентивні заходи та системний захист постраждалих осіб. Новітні теоретичні підходи ґрунтуються на необхідності інтеграції міждисциплінарних методів у юридичне реагування, що дозволяє розглядати проблему домашнього насильства не лише як правопорушення, а й як суспільне явище, котре вимагає системного підходу [179, 45–56].

У сучасних реаліях особливого значення набуває перегляд концепції управлінського контролю та координації між державними органами, які беруть участь у процесі запобігання та протидії домашньому насильству. Вдосконалення механізмів міжвідомчої взаємодії, а також запровадження нових інструментів у діяльність Національної соціальної сервісної служби України та Національної поліції сприятимуть підвищенню ефективності державної політики у цій сфері [124].

Європейська інтеграція України охоплює політичні, економічні та правові зміни, які будуть спрямовані на адаптацію до стандартів Європейського союзу, розвиток торгівлі, реформування державних інститутів та зміцнення демократичних принципів [180].

Так, Європейська інтеграція України передбачає поступове наближення до стандартів ЄС через реформи у правовій, економічній та політичних сферах, сприяючи розвитку торгівлі, демократії та міжнародного співробітництва. Важливими напрямами цього процесу є адаптація, гармонізація економічної політики, а також посилення енергетичної незалежності та безпеки у співпраці у сфері захисту прав людини. Одним із ключових аспектів цього процесу є імплементація міжнародних норм та підходів до запобігання домашньому насильству, що вимагає реформування адміністративно-правових механізмів, спрямованих на протидію, виявлення та подолання домашнього насильства [180].

Як наслідок, орієнтиром для України стало приєднання до міжнародно-правових актів, таких як Конвенція Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція), яка містить комплексні вимоги до держав-учасниць щодо створення ефективних механізмів протидії домашньому насильству. Директиви ЄС спрямовані на посилення відповідальності кривдника, розвиток систем підтримки та захисту постраждалих осіб, ефективності правоохоронних органів у реагуванні на такі випадки [181, 15–25].

Окрім Стамбульської конвенції, значну роль у боротьбі з домашнім насильством відіграють Рамкові рішення Ради ЄС, Директива 2012/29/ЄС про права жертв злочинів, а також рекомендації GREVIO. У згаданих нормативно-правових актах передбачено комплексний підхід, що включає запобігання, криміналізацію насильства, навчання фахових працівників та надання допомоги, доступної для постраждалих. Практика країн Європи надає нам змогу звернути увагу на міжвідомчу співпрацю, зокрема взаємодію всіх зацікавлених структур [182; 183].

Важливим аспектом є впровадження стандартів ЄС для захисту прав постраждалих осіб, наприклад, створення кризових центрів, забезпечення

правової та психологічної підтримки, а також використання електронних засобів контролю за кривдником. Окрему увагу приділено превентивним заходам, освітнім кампаніям, підвищенням кваліфікації працівників відповідних відомств, що дозволяє ефективніше виявляти та в подальшому запобігати вчиненню домашнього насильства [184].

З огляду на це гармонізація законодавства України до положень європейського законодавства сприяє модернізації адміністративно-правових інструментів, зокрема через розвиток інструментів регулювання системи державного моніторингу, координації між державними структурами, а також розширення повноважень органів виконавчої влади у сфері захисту постраждалих осіб [18].

Норми європейського права суттєво впливають на законодавство нашої країни, сприяючи його оновленню та модернізації відповідно до міжнародних стандартів у напрямку захисту прав людини, правосуддя, економічної політики та в інших сферах, де гармонізація норм дозволяє провести інтеграцію в європейський правовий простір.

Так, інтеграція України до європейського правового простору передбачає не лише приведення законодавчих норм у відповідність до міжнародних стандартів, а й зміну підходів до реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Важливу роль у цьому відіграють адміністративно-правові інструменти, які забезпечують результативну роботу механізмів запобігання домашньому насильства, захисту постраждалих осіб та притягнення кривдників до відповідальності [185, 25–40],

Такі впровадження сприяють посиленню правових гарантій, підвищенню ефективності судової системи та вдосконаленню механізму захисту прав громадян [22; 86].

Основні міжнародні документи, що регулюють запобігання та протидію домашньому насильству, включають Стамбульську конвенцію, яка

є ключовим інструментом для захисту прав осіб, котрі постраждали від домашнього насильства, та створення ефективних механізмів боротьби з домашнім насильством, а також рекомендації ООН та інших міжнародних організацій, які закликають до гармонізації національних законодавств з міжнародними стандартами [10].

У законодавстві України щодо запобігання та протидії домашньому насильству виділимо декілька ключових проблем:

– прогалини у визначенні та застосуванні механізмів захисту для постраждалих осіб, зокрема недостатня кількість заходів, спрямованих на реабілітацію цих осіб;

– проблеми, пов’язані з міжвідомчою координацією органів, відповідальних за протидію домашньому насильству, що призводить до затримок у протидії домашньому насильству;

– недостатня правова освіта для постраждалих осіб щодо їхніх прав та можливості отримання допомоги, що знижує ефективність заходів захисту. Окрім цього, законодавство нашої країни досить часто не передбачає достатньо суворих санкцій для кривдників, що може ставити під сумнів ефективність покарань та запобігання вчиненню нових правопорушень [46, 23–45].

Тому значним кроком у цьому напрямку стало ухвалення Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який визначив ключові аспекти державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Положення згаданого законодавчого акта відповідають європейським вимогам, зокрема, щодо впровадження спеціальних заходів реагування, таких як термінові заборонні приписи, створення системи спеціалізованих сервісів підтримки, розширення повноважень органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у цій сфері [5].

Отже, розширення можливостей державних органів є одним із важливих адміністративно-правових механізмів у контексті євроінтеграції посилення інституційної спроможності для здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо запобігання та протидії домашньому насильству. Також важливим кроком стало розширення можливостей правоохоронних органів у сфері протидії домашньому насильству, що дозволило запровадити більш оперативні заходи захисту постраждалих осіб [6, 45–52].

Таким чином, належне функціонування системи запобігання та протидії домашньому насильству потребує вдосконалення адміністративно-правових механізмів, що забезпечують негайне реагування, профілактичні заходи та системний захист постраждалих осіб. Актуальні наукові концепції до розглянутого нами питання ґрунтуються на необхідності інтеграції міждисциплінарних методів у законодавче врегулювання, що дозволяє розглядати домашнє насильство як негативне явище [12; 186, 105–11].

Аналіз європейського досвіду у сфері запобігання та протидії домашньому насильству свідчить про ефективність комплексного підходу, що включає правові, соціальні та адміністративні механізми. Так, однією з ключових особливостей європейської моделі є активна взаємодія державних органів із громадянським суспільством та міжнародними організаціями, що сприяє підвищенню ефективності профілактичних заходів та програм допомоги постраждалим особам.

Безумовно, досвід країн Європейського Союзу свідчить, що важливою складовою політики у цій сфері є цифровізація адміністративних процедур, яка дозволяє спростити доступ громадян до соціальних послуг та забезпечити ефективну міжвідомчу взаємодію [187].

Адаптація кращих міжнародних практик у сфері запобігання та протидії домашньому насильству до українського законодавства може включати кілька важливих аспектів. Одним із них є впровадження

ефективних механізмів захисту постраждалих осіб, таких як система термінових обмежувальних приписів, що надають негайний захист постраждалим. Ця практика широко застосовується в країнах Європи, зокрема в Швеції та Великобританії. Також позитивним прикладом є інтеграція спеціалізованих центрів підтримки для постраждалих осіб, як, наприклад, у Норвегії, де створено «безпечні будинки» для осіб, які постраждали від домашнього насильства [55, 101–115; 111, 7–21],

Крім того, важливою практикою є організація міжвідомчої співпраці між правоохоронними органами, соціальними службами та іншими суб'єктами, як це реалізується в країнах, що мають прогресивні системи протидії домашньому насильству, приміром, у Фінляндії. Такі механізми дозволяють забезпечити комплексний підхід до вирішення проблеми та ефективніше реагувати на факти вчинення домашнього насильства [50].

Також варто звернути увагу на систему освіти та навчання для правоохоронців, соціальних працівників і медичних працівників щодо специфіки протидії домашнього насильства, як це робиться в Канаді, де працівники системи соціального захисту отримують обов'язкову підготовку з цього питання [9, 78–85].

В Україні цей підхід реалізується через запровадження онлайн-платформ для інформування громадян, а також навчальні ініціативи, такі як освітні серіали на платформі «Дія. Цифрова освіта» та проєкт «Дім (не) безпеки», спрямовані на підвищення обізнаності про вчинення домашнього насильства та можливі шляхи запобігання йому [175; 176].

Оцінка ефективності застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству включає кілька ключових аспектів, які необхідно враховувати для визначення реального впливу таких заходів.

По-перше, важливим є аналіз швидкості та ефективності реагування на факти вчинення домашнього насильства, що включає оцінку того, наскільки

оперативно органи влади (поліція, соціальні служби, органи місцевого самоврядування) вживають необхідних заходів, таких як обмежувальні приписи, а також заходи захисту для постраждалих осіб. Вимірюється також ефективність запровадження обмежувальних приписів, що надаються органами правопорядку, зокрема час, необхідний для їх видачі та виконання [166, 35–40].

По-друге, необхідно враховувати рівень співпраці між різними інституціями, що займаються цією проблемою, зокрема між правоохоронними органами, соціальними службами та органами місцевого самоврядування. Важливо оцінити, наскільки налагоджена міжвідомча координація та чи є спільні механізми для збору та обміну інформацією, що дозволяє оперативно запобігати вчиненню домашнього насильства [124].

По-третє, слід звертати увагу на ефективність моніторингу та контролю виконання адміністративних приписів, а також на рівень довіри до органів, які здійснюють ці заходи. Якщо постраждалі особи не звертаються за допомогою або не отримують адекватного захисту, це може свідчити про низьку ефективність адміністративно-правових інструментів [64, 15–25].

Окрім того, важливим є врахування результатів досліджень, зокрема соціологічних опитувань серед постраждалих осіб, що дозволяють оцінити реальний вплив застосованих заходів на їх безпеку та благополуччя. Також ефективність можна оцінювати через зменшення кількості випадків вчинення домашнього насильства та зміни у поведінці кривдників, які проходять через адміністративні санкції [7].

Таким чином, для об’єктивної оцінки ефективності адміністративно-правових інструментів необхідно враховувати як кількісні, так і якісні показники, що дозволяють з’ясувати, наскільки успішно вжиті заходи запобігають та протидіють домашньому насильству.

Слід зазначити, що запозичення найкращих європейських практик та їх адаптація до українського правового простору сприяють зміцненню

інституту адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Водночас для подальшого вдосконалення національного законодавства необхідно забезпечити ефективний контроль за його реалізацією, розширити можливості координації між державними структурами та громадянським суспільством, а також сприяти активній інтеграції цифрових технологій у процесі надання допомоги постраждалим особам.

Серед головних шляхів оптимізації можна виділити адміністративно-правові інструменти, що є розширенням функціональних можливостей органів, які відповідають за реалізацію заходів протидії домашньому насильству. Посилення ролі місцевого самоврядування у профілактичній діяльності та запровадження механізмів муніципального контролю також сприятиме більш оперативному виявленню випадків домашнього насильства [188].

У цьому контексті важливо також впроваджувати сучасні інформаційні технології у діяльність державних структур, що дозволить автоматизувати процеси виявлення та реєстрації випадків домашнього насильства, а також полегшить координацію дій між правоохоронними органами, соціальними службами та медичними установами [98].

Можна стверджувати, що адаптація таких підходів до українських реалій може включати створення єдиного електронного реєстру випадків домашнього насильства, підвищення рівня підготовки спеціалістів, що працюють у цій сфері, а також розвиток освітніх ініціатив, таких як курс «Домашнє насильство – це не приватна справа», що дозволяє підвищити обізнаність громадськості щодо механізмів захисту та підтримки постраждалих осіб [189].

Загалом європейська інтеграція України виступає важливим чинником у процесі формування адміністративно-правових інструментів протидії домашньому насильству, сприяючи гармонізації законодавства з

міжнародними стандартами та впровадженню найкращих європейських практик. Розвиток цієї сфери передбачає не лише нормативні зміни, а й удосконалення механізмів міжвідомчої взаємодії, перебігу адміністративних процесів та розширення інституційної спроможності державних органів [190].

Для підвищення обізнаності суспільства у проблемі домашнього насильства важливо проводити освітні кампанії через медіа та онлайн-платформи, організовувати навчання для працівників державних органів, медичних установ та освітніх закладів, а також впроваджувати програми для дітей та молоді, що формуватимуть нетерпимість до домашнього насильства. Крім того, необхідно розповсюджувати інформацію про можливості отримання допомоги через гарячі лінії та онлайн-ресурси, підтримувати діяльність громадських організацій та волонтерських рухів, залучати медіа до висвітлення цієї проблеми, а також проводити соціологічні дослідження для визначення ефективних способів комунікації та підтримки постраждалих осіб.

Таким чином, впровадження комплексного підходу дозволить підвищити ефективність заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, забезпечить належний рівень захисту постраждалих осіб та сприятиме утвердженню правової держави, яка ґрунтується на принципах верховенства права та захисту прав людини.

## 3.2. Напрямки розвитку адміністративно-правового регулювання процедури застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

Визначення поняття, властивостей і структури адміністративно-правового регулювання процедури застосування адміністративно-правових інструментів має важливе теоретичне та практичне значення як для подальшого формування понятійного апарату, розвитку та функціонування

розглядуваних механізмів, так і для органів та посадових осіб, які здійснюють превентивні заходи у цій сфері.

Адміністративно-правові інструменти механізми мають вирішальне значення для запобігання та протидії домашньому насильству, оскільки саме вони гарантують злагоджену роботу державних органів, визначають відповідальність за порушення та встановлюють порядок взаємодії між різними суб'єктами, що працюють у цій сфері [133, 150–157].

Механізм забезпечення захисту прав і свобод громадян державними органами та громадськими організаціями є системою гарантій, які забезпечуються у формах і процедурах охорони прав, свобод і законних інтересів громадян [137, 32–37]. Також важливе значення у механізмі реалізації прав і свобод громадян має їх соціальне середовище. Від особливостей соціального середовища залежить і якість механізмів забезпечення прав громадян, а саме інструментів для запобігання та протидії домашньому насильству.

Варто звернути увагу й на соціальне середовище яке, зокрема в контексті поширення домашнього насильства, виступає визначальним фактором для формування правового середовища, котре, своєю чергою, має забезпечити ефективні механізми запобігання та протидії йому, визначаючи ключові вектори розвитку відповідного законодавства. Також правове середовище виступає фундаментальною основою для правотворчої діяльності, спрямованої на розробку та вдосконалення норм, що регулюють відносини у сфері домашнього насильства. Тривала та комплексна реалізація прийнятих або модифікованих правових норм, спрямованих на подолання цього явища, неминуче призводить до якісних змін у соціальному середовищі, формуючи культуру нетерпимості до домашнього насильства [191].

Конституційні механізми реалізації прав і свобод громадянина є послідовністю вольових дій самого суб'єкта як власника прав і свобод, а

також регулюють діяльність уповноважених суб'єктів щодо забезпечення захисту прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина [22].

Адміністративно-правові інструменти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству в Україні здійснюється на основі Конституції України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу, Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Закону України «Про правовий режим воєнного стану», Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» та низки підзаконних нормативно-правових актів [5; 21; 22; 27; 148; 192; 193; 194]. Проте практика їх застосування вказує на низку проблем, які вимагають подальшого вдосконалення законодавства щодо подолання домашнього насильства в Україні та його реалізації.

Розширення повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є визначальним елементом для подолання цього негативного явища [195]. На національному рівні важливим є посилення ролі Національної соціальної сервісної служби, що дозволить створити спеціалізовані підрозділи для моніторингу ситуації, координації соціальних служб та аналізу результативності застосованих заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству [100]. На рівні місцевої влади необхідно забезпечити створення кризових центрів та притулків для постраждалих осіб, впроваджувати профілактичні програми, підтримувати освітні ініціативи та тренінги для фахівців [184]. Не менш важливою є підтримка громадських ініціатив і створення механізмів громадського контролю, що дозволить ефективно оцінювати результати державної політики та залучати громадські організації до протидії домашньому насильству. Завдяки такому розширенню повноважень органів влади уможливлюються впровадження комплексного підходу й забезпечення стабільної системи захисту прав постраждалих осіб.

Для того, щоб краще захищати людей від домашнього насильства, держава має посилити контроль за тим, як виконується відповідне законодавство, а також зробити механізми реагування більш ефективними.

Розробка дієвих механізмів координації між різними учасниками процесу у протидії домашнього насильства, залученими до запобігання та протидії домашньому насильству, є важливим етапом для ефективної співпраці. Для забезпечення комплексного підходу необхідно створити тісну співпрацю між правоохоронними органами, соціальними службами, медичними установами, органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями, що дозволить швидко реагувати на всі випадки домашнього насильства та надавати постраждалим особам усебічну підтримку. Важливим елементом цієї координації є створення єдиного інформаційного середовища [138, 76–82].

Забезпечення швидкого доступу до необхідної інформації стосовно кривдника дозволить зменшити час реагування на загрози та забезпечить ефективний захист прав постраждалих осіб [16].

Важливим кроком є вдосконалення системи збору та аналізу інформації про випадки домашнього насильства уповноваженим державним органом, що опікується питаннями соціального захисту [54]. Отримані дані мають складати основу для розуміння масштабів проблеми та оцінки ефективності вжитих заходів на різних територіях. Водночас необхідно оптимізувати механізми взаємодії між усіма зацікавленими сторонами – правоохоронцями, соціальними працівниками та представниками громадських об’єднань – з метою забезпечення більш швидкої та якісної допомоги постраждалим особам від домашнього насильства [138, 76–82].

Інтеграція інформаційних технологій для обліку та аналізу даних про випадки домашнього насильства є важливим кроком до підвищення ефективності протидії цьому явищу. Застосування сучасних цифрових платформ дозволить зібрати й систематизувати статистичну інформацію про

випадки домашнього насильства, що, своєю чергою, сприятиме більш точному прогнозуванню тенденцій та оперативному реагуванню. Створення єдиних централізованих баз даних, до яких зможуть звертатися правоохоронні органи, соціальні служби та медичні установи, забезпечить ефективний обмін інформацією, полегшить моніторинг дотримання обмежувальних приписів і сприятиме покращанню взаємодії між різними структурами, що працюють у цій сфері [196, 117–121].

Іншим важливим шляхом є покращання контролю за виконанням заборонних приписів, які видаються для захисту постраждалих осіб. Натепер не всі кривдники дотримуються цих обмежень, а правоохоронці не мають достатньо ресурсів для їхнього контролю. Одним із варіантів може бути застосування електронних браслетів, які відстежуватимуть пересування кривдника, та системи автоматичних сповіщень для поліції в разі порушення заборон [155].

Необхідно також переглянути санкції за недотримання таких приписів. Оскільки чинні штрафні санкції та інші покарання не завжди зупиняють кривдників, необхідно посилити відповідальність, наприклад, підвищити розмір штрафів або передбачити можливість адміністративного арешту для тих, хто неодноразово порушує встановлені обмеження.

Покращання рівня обізнаності громадян щодо проблеми домашнього насильства та шляхів її вирішення є ключовим елементом у протидії цьому явищу. Велика кількість людей не усвідомлює серйозність домашнього насильства або не знає, як поводити себе в разі його вчинення, тому необхідно проводити роз’яснювальну роботу серед усіх верств населення через освітні програми та тренінги. До такої роботи необхідно включити освітні програми, тренінги, загальнонаціональні інформаційні кампанії, а також місцеві заходи, спрямовані на інформування про зміни в чинному законодавстві та механізми захисту і підтримки постраждалих осіб. Не менш важливою є роль висвітлення цієї проблеми в медіа, яка сприятиме зміні

суспільних стереотипів і формуванню нульової толерантності до домашнього насильства.

Оптимізація механізмів реалізації адміністративно-правових інструментів, зокрема термінових та обмежувальних приписів стосовно кривдника, є важливим елементом покращання механізмів запобігання домашньому насильству [5]. Важливо встановити прозорий порядок їх оформлення та здійснювати належний контроль за дотриманням, а також покращити інструменти моніторингу, зокрема, через застосування електронних технологій контролю (спеціальних електронних пристроїв або автоматизованих систем контролю поліції) [197]. Такий підхід дозволить своєчасно виявляти порушення приписів, підвищуючи рівень захисту постраждалих осіб, та знижувати ризик вчинення повторних правопорушень кривдниками.

Згадані нами заходи дозволяють зробити систему захисту постраждалих осіб ефективнішою та допоможуть зменшити рівень домашнього насильства.

Інноваційні технології створюють додаткові можливості для підвищення ефективності заходів запобігання та протидії домашньому насильству [198; 199]. З огляду на це ключове значення мають розробка та вдосконалення онлайн платформ, що надаватимуть постраждалим особам оперативний доступ до необхідної допомоги. Інформаційні технології сприяли проявам нових форм домашнього насильства, таких як кібернасильство, стеження та інші форми онлайн-насильства, що стають дедалі поширенішими в сучасному світі. У зв’язку з цим, важливим є створення чітких правових механізмів для боротьби з такими правопорушеннями, забезпечення юридичної підтримки постраждалим особам, а також покращання співпраці між правоохоронними органами та технологічними компаніями для більш ефективного захисту прав постраждалих осіб у цифровому середовищі.

Беручи до уваги поширення інформаційних технологій та збільшення проявів насильства в онлайн-просторі, важливим кроком є законодавче визначення юридичної відповідальності за вчинення домашнього насильства, що здійснюється в онлайн-середовищі. Таке регулювання дасть змогу чітко встановити правові норми щодо притягнення до відповідальності за домашнє насильство, вчинене за допомогою електронної комунікації. Ми пропонуємо додати ще один вид домашнього насильства – кібернасильство, яке відбувається в соціальних мережах, месенджерах, на ігрових платформах та за допомогою мобільних телефонів. Кібернасильство – це вид домашнього насильства, пов'язаний із переслідуванням, залякуванням, маніпуляцією, словесними образами, приниженням та шантажем особи. Особами, які постраждали від домашнього насильства, є близькі особи, визначені в статті 3 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» – подружжя; колишнє подружжя; наречені; мати (батько) або діти одного з подружжя (колишнього подружжя) та інший із подружжя (колишнього подружжя); особи, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у шлюбі між собою, їхні батьки та діти; особи, які мають спільну дитину (дітей) та ін. [5]. Застосування подібних ініціатив дозволить забезпечити комплексний підхід до протидії домашньому насильству, що вчиняється як у реальному, так і в цифровому просторі, зміцнити механізми безпеки та правового регулювання на загрози для постраждалих осіб.

Запровадження відповідного правового регулювання допоможе підвищити рівень захисту та зменшити поширення подібних негативних проявів у цифровому просторі.

Доцільним кроком є розширення функцій державного онлайн-сервісу «Дія», завдяки запровадженню функції отримання консультацій спеціалістів та інтеграції з правоохоронними органами та соціальними службами. Таким чином вдається значно скоротити час реагування на такі ситуації, особливо у

випадках, коли постраждалі особи мають обмежені можливості особисто (через вади слуху, мовлення тощо) звернутися до відповідних органів [175].

Практика країн Європи підтверджує дієвість впровадження гарячих ліній та мобільних додатків для повідомлення про факти насильства. Одним із прикладів є Франція, де діє додаток «App-Elles», завдяки якому постраждалі особи можуть звернутися таємно за допомогою й автоматично передати своє місцезнаходження правоохоронцям та довіреним контактам. Адаптація такого рішення в Україні може значно підвищити рівень захисту осіб, які перебувають у небезпеці [50].

Для запобігання домашньому  насильству важливо, щоб фахівці, які працюють у цій сфері, мали належний рівень підготовки. Працівники правоохоронних органів, соціальних служб, медичних установ та інших відповідних служб повинні вміти виявляти випадки домашнього насильства, правильно реагувати на них і взаємодіяти між собою для надання комплексної допомоги постраждалим особам [37].

У сучасних умовах фіксується недостатній рівень обізнаності дільничних інспекторів поліції та поліцейських офіцерів громад щодо алгоритму дій у запобіганні та протидії домашнього насильства. Отже, варто впровадити підвищення кваліфікації за спеціалізованими освітніми програмами, а також проведення практичних занять з правоохоронцями відповідно до міжнародних стандартів і сучасних підходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству [186, 105–111].

Імплементація сучасних адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є ключовим етапом для забезпечення ефективності державної політики в Україні. Одним із пріоритетних напрямів є запровадження електронних засобів моніторингу для контролю за виконанням термінових заборонних приписів стосовно кривдника. Реалізація цього механізму можлива через використання електронних браслетів для кривдників, що сприятиме оперативному

відстеженню їх місцезнаходження та виявленню порушень встановлених обмежень [186].

Однією з актуальних пропозицій є створення єдиної бази даних, яка забезпечить зберігання даних про кожний випадок домашнього насильства, з якою зможуть працювати не тільки правоохоронні органи, а й соціальні служби, медичні установи та громадські організації. Таке рішення забезпечить більш ефективну координацію між різними органами влади та дозволить оперативно реагувати на факти вчинення домашнього насильства [118].

Необхідно посилити контроль органів місцевого самоврядування в частині моніторингу ситуації на місцях, що дасть змогу швидше виявляти випадки вчинення домашнього насильства та надавати необхідну допомогу постраждалим особам [200, 259–264].

Впровадження нових адміністративно-правових інструментів повинно супроводжуватись також вдосконаленням існуючих законодавчих норм, які сприятимуть запобіганню та протидії домашньому насильству.

З метою підвищення ефективності діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері протидії домашньому насильству необхідно впровадити низку важливих заходів.

По-перше, важливим кроком є удосконалення координації між різними органами влади, що передбачає створення єдиної інформаційної платформи для обміну даними. Завдяки цьому правоохоронні органи, соціальні служби, заклади охорони здоров'я та громадські організації можуть оперативно обмінюватись інформацією про випадки вчинення домашнього насильства і взаємодіяти для надання своєчасної допомоги постраждалим особам.

По-друге, слід зосередитися на покращанні освітніх програм і підвищенні рівня компетенції працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, зокрема дільничних інспекторів поліції, поліцейських офіцерів громад, патрульних поліцейських, соціальних та

медичних працівників, щоб забезпечити належну ідентифікацію випадків домашнього насильства та надання постраждалим особам необхідної допомоги. Враховуючи специфіку таких випадків, навчання має базуватись на сучасних міжнародних методиках та стандартах, що сприятиме впровадженню дієвих механізмів протидії домашньому насильству.

Важливо також оптимізувати контроль за імплементацією правових норм щодо запобігання домашньому насильству через регулярні моніторинг та оцінку ефективності застосованих інструментів [186, 105–111].

З метою покращання результативності заходів запобігання домашньому насильству необхідно зосередитись на кількох ключових аспектах. Насамперед необхідно розширити освітні програми, спрямовані на зміну суспільних уявлень про домашнє насильство, популяризацію здорових стосунків і запобігання насильницькій поведінці серед молоді. До того ж важливим є підвищення кваліфікації професіоналів у сфері правового захисту, медицини та соціальних послуг, аби вони могли своєчасно виявляти ознаки насильства та ефективно реагувати на них. Необхідно також запровадити універсальні платформи підтримки для осіб, які постраждали від домашнього насильства, що дозволяють швидко і анонімно звертатися за допомогою. Додатково слід поглибити співпрацю між державними, громадськими та міжнародними організаціями для обміну досвідом, ресурсами та кращими практиками в цій сфері. Лише завдяки всебічному підходу, який поєднує освіту, професійну підготовку та підтримку постраждалих осіб, можна значно знизити рівень домашнього насильства.

Окрім цього, важливим кроком є покращання взаємодії між різними органами влади. Створення централізованої платформи, яка об’єднає бази даних поліції, соціальних служб, медичних установ та громадських організацій, дозволить оперативно обмінюватися інформацією і швидко реагувати на випадки вчинення домашнього насильства, підвищуючи ефективність захисту постраждалих осіб [56].

Відповідно, вдосконалення адміністративно-правового захисту від домашнього насильства за допомогою реалізації запропонованих заходів, спрямованих на впровадження системи оцінки ризиків повторного вчинення домашнього насильства, дозволить не лише підвищити ефективність профілактичних заходів, а й забезпечити надійний захист постраждалої особи [60; 167].

Оцінка сучасного стану адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії домашньому насильству вказує на необхідність подальшого вдосконалення правових механізмів та адміністративних процедур. Так, основними напрямами розвитку у цій сфері є:

оптимізація механізмів державного контролю та посилення міжвідомчої взаємодії;

впровадження дієвих інструментів моніторингу дотримання заборонних приписів, зокрема електронних систем контролю;

удосконалення цифрових сервісів для забезпечення отримання допомоги постраждалими особами;

зміцнення кадрового потенціалу державних органів через розширення освітніх програм і підвищення кваліфікації фахівців.

Тому створення детальних пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству має бути спрямоване на підвищення ефективності правового регулювання, забезпечення більш чіткої правової захищеності постраждалих осіб та посилення відповідальності кривдників за вчинення домашнього насильства.

По-перше, доцільним є внесення поправок до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за домашнє насильство, зокрема уточнення норм, які стосуються покарання за повторні випадки вчинення домашнього насильства, та запровадження нових заходів із захисту постраждалих осіб,

По-друге, доцільно вивчити упровадження нових механізмів захисту постраждалих осіб, зокрема розширення можливості застосування термінових заборонних приписів стосовно кривдників, а також запровадження спеціалізованих програм для кривдників, що дозволить забезпечити ефективне стримування від повторних порушень та допомогти змінити поведінку осіб, які вчинили домашнє насильство.

По-третє, необхідно вдосконалити механізми надання допомоги постраждалим особам, зокрема через запровадження інституту спеціалізованих тимчасових притулків, які будуть забезпечувати захист цих осіб до моменту ухвалення остаточних правових рішень. Також слід вдосконалити процедури щодо оперативного реагування на заяви постраждалих осіб, а також забезпечення їх негайною правовою та психологічною допомогою.

Крім того, важливим є внесення змін до законодавства щодо підвищення ефективності міжвідомчої співпраці органів влади, правоохоронців, соціальних служб та громадських організацій, що дозволить покращити координацію та взаємодію між ними, забезпечивши належну реалізацію прав постраждалих осіб.

Отже, під інструментами у сфері запобігання та протидії домашньому насильству розуміємо сукупність способів та засобів, які забезпечують безпосередній вплив на поведінку кривдника та визначають захист прав і законних інтересів особи, яка постраждала від домашнього насильства, з метою подолання негативного соціального явища та притягнення винних до відповідальності за вчинення правопорушення.

**Висновки до розділу 3**

1. Проведений з метою забезпечення більш ефективного застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству аналіз основних напрямів теоретико-правового

вдосконалення виявив низку ключових аспектів, що потребують подальшої оптимізації. Доведено необхідність комплексного підходу, який включає в себе вдосконалення наявних процедур, розширення спектра доступних інструментів, посилення міжвідомчої співпраці та підвищення кваліфікації фахівців, відповідальних за їх застосування. Узагальнення отриманих результатів підкреслює важливість подальшого розвитку теоретико-правових засад з урахуванням міжнародного досвіду та потреб правозастосовної практики для забезпечення дієвого захисту прав та свобод осіб, які постраждали від домашнього насильства.

2. Підсумовуючи слід зауважити, що важливим аспектом ефективного застосування організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є забезпечення всебічної підтримки постраждалих осіб, яке включає не лише оперативне реагування та застосування захисних механізмів, але й надання психологічної, соціальної, медичної та юридичної допомоги. Створення розгалуженої мережі кризових центрів, притулків, консультаційних служб та забезпечення їхньої доступності для постраждалих осіб є необхідною умовою для їх реабілітації та запобігання повторним випадкам вчинення домашнього насильства. Ефективна взаємодія між державними органами, органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями у сфері надання підтримки постраждалим особам є запорукою дієвості адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

3. Ефективність організаційних інструментів визначається низкою взаємопов’язаних факторів, серед яких чіткість та повнота законодавчого регулювання, налагоджена та оперативна взаємодія між органами Національної поліції, соціальними службами, медичними установами та громадськими організаціями, забезпечення комплексних заходів підтримки для постраждалих осіб, включаючи психологічну, соціальну та юридичну допомогу, а також впровадження дієвих програм для кривдників,

спрямованих на зміну їхньої поведінки. Подальший розвиток теоретико-правових засад та практичне вдосконалення механізмів застосування організаційних інструментів є необхідною умовою для забезпечення дієвого захисту прав та свобод осіб, які постраждали від домашнього насильства, та формування суспільства з нульовою толерантністю до будь-яких форм домашнього насильства.

4. З метою забезпечення комплексних змін запропоновано розглянути європейську інтеграцію України як фундаментальну основу для формування сучасного та ефективного інституту адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Адаптація національного законодавства до європейських правових стандартів, включаючи імплементацію положень міжнародних договорів та директив ЄС, є ключовим напрямом для впровадження прогресивних механізмів захисту постраждалих осіб та впливу на кривдників. Вивчення та врахування досвіду країн-членів Європейського Союзу в застосуванні адміністративно-правових та організаційних інструментів у цій сфері дозволить виявити найбільш дієві практики та розробити рекомендації щодо їхньої інтеграції в українську правову систему, сприяючи підвищенню ефективності національної політики у сфері протидії домашньому насильству.

5. Запропоновано такі етапи формування інституту адміністративно-правових та організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству в контексті європейської інтеграції України: здійснення комплексного аналізу національного законодавства на предмет відповідності європейським стандартам; детальне вивчення та адаптація прогресивного досвіду країн-членів ЄС у застосуванні відповідних інструментів; розробка та прийняття нових нормативно-правових актів або внесення змін до чинних з метою імплементації європейських норм; створення та забезпечення ефективного функціонування механізмів міжвідомчої взаємодії; організація підготовки та підвищення кваліфікації

фахівців; запровадження системи моніторингу та оцінки ефективності застосування вказаних інструментів; а також проведення інформаційно-просвітницьких кампаній для підвищення обізнаності суспільства.

6. Узагальнено, що напрями розвитку адміністративно-правового регулювання процедури застосування адміністративно-правових та організаційних інструментів у сфері запобігання і протидії домашньому насильству охоплюють комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію законодавчого забезпечення, налагодження ефективної міжвідомчої співпраці, підвищення професійної компетентності відповідних фахівців, розширення арсеналу доступних інструментів впливу та посилення контролю за їхньою реалізацією, що в своїй сукупності має забезпечити більш оперативний та дієвий захист осіб, які постраждали від домашнього насильства.

7. Запропоновано розглядати кібернасильство як новий та актуальний напрям домашнього насильства, що потребує інтеграції відповідних положень до існуючих адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії цьому явищу. Враховуючи специфіку кіберпростору як середовища вчинення насильства, пропонується розробити та впровадити окремі процедури реагування на такі випадки, визначити відповідальність за вчинення кібернасильства в межах сімейних відносин, а також передбачити механізми захисту постраждалих осіб у цифровому середовищі, включаючи видалення шкідливого контенту, блокування контактів кривдників та надання спеціалізованої психологічної та технічної допомоги. Інтеграція кібернасильства до наявної системи адміністративно-правових інструментів сприятиме більш повному та ефективному захисту прав і свобод осіб, які страждають від домашнього насильства у всіх його формах, включаючи цифрову.

8. Акцентовано увагу на тому, що ключовими напрямками розвитку адміністративно-правового регулювання процедури застосування

адміністративно-правових та організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є необхідність удосконалення законодавчої бази щодо чіткості визначення умов та порядку застосування кожного інструменту, налагодження ефективної взаємодії між уповноваженими органами, підвищення рівня професійної підготовки фахівців, розширення переліку доступних засобів впливу на кривдників та посилення механізмів контролю за виконанням прийнятих рішень, що в своїй сукупності спрямоване на забезпечення більш оперативного та результативного захисту осіб, які постраждали від домашнього насильства.

9. З'ясовано, що основними напрямками розвитку адміністративно-правового регулювання процедури застосування адміністративно-правових та організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є необхідність удосконалення законодавчої бази щодо чіткості визначення умов та порядку застосування кожного інструменту, налагодження ефективної взаємодії між уповноваженими органами, підвищення рівня професійної підготовки фахівців, розширення переліку доступних засобів впливу на кривдників та посилення механізмів контролю за виконанням прийнятих рішень, що в своїй сукупності спрямоване на забезпечення більш оперативного та результативного захисту осіб, які постраждали від домашнього насильства.

10. Визначена взаємодія між різними органами, залученими до процедури застосування організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, як ключовий напрямок розвитку відповідного регулювання. Ефективна комунікація та координація дій між органами Національної поліції, соціальними службами, органами місцевого самоврядування та судами є необхідною умовою для оперативного реагування на випадки насильства, забезпечення комплексного захисту постраждалих осіб та належного виконання прийнятих рішень. Подальше вдосконалення механізмів цієї взаємодії, включаючи обмін інформацією,

спільне планування заходів та узгодження дій, сприятиме підвищенню ефективності застосування адміністративно-правових інструментів у сфері протидії домашньому насильству.

# ВИСНОВКИ

У дисертації на основі чинного законодавства України та законодавства зарубіжних країн, а також наукових концепцій і стратегій досліджено адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії домашньому насильству, а також сформульовано теоретичні положення й висновки, які мають важливе значення для розвитку адміністративного права та вдосконалення законодавчої бази. До найважливіших із них належать такі:

1. Досліджено концепцію, головні напрями та основні завдання державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Визначено, що державна політика в цій галузі є комплексним набором заходів, спрямованих на попередження, припинення та мінімізацію наслідків домашнього насильства, забезпечення захисту постраждалих осіб та притягнення до відповідальності кривдників. Розкрито основні напрями державної політики, серед яких пріоритетними є нормативно-правове забезпечення, координація дій суб'єктів, інформаційно-просвітницька робота, надання допомоги постраждалим та робота з кривдниками.

Аналіз державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству виявив її міжвідомчий та комплексний характер, котрий вимагає скоординованих зусиль різних органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій та інших зацікавлених осіб. Зазначено, що ефективна реалізація державної політики залежить від належного фінансування відповідних програм та послуг, а також від формування в суспільстві нульової терпимості до будь-яких форм домашнього насильства.

2. Розгляд поняття та змісту адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству дозволив констатувати їхню важливість у забезпеченні оперативного реагування на випадки насильства та захисту прав постраждалих осіб. Встановлено, що ефективність застосування різних видів адміністративних інструментів

(таких як адміністративні стягнення, обмежувальні приписи, спеціальні заходи) потребує чіткого законодавчого врегулювання та розуміння специфіки їхнього впливу на поведінку кривдників.

3. Встановлено коло суб'єктів, уповноважених використовувати адміністративно-правові заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, серед яких визначено органи Національної поліції, органи соціального захисту населення, органи опіки та піклування, також інші уповноважені суб'єкти. Окреслено нормативне закріплення повноважень цих суб'єктів у відповідних законодавчих та підзаконних актах, що є підґрунтям для їхньої діяльності у сфері протидії домашньому насильству.

Вивчення суб'єктів використання адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству виявило розгалуженість системи уповноважених органів, кожен з яких має свої конкретні повноваження та функції. Підкреслено необхідність посилення міжвідомчої координації та інформаційного обміну між цими суб'єктами задля забезпечення комплексного та ефективного підходу до розв'язання проблем домашнього насильства, а також на важливості чіткого визначення їхньої відповідальності.

4. Проаналізовано процедури ухвалення адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. З'ясовано, що процес ухвалення таких актів, як приписи, розпорядження, рішення уповноважених органів, має здійснюватися з додержанням встановлених законодавством вимог щодо форми, змісту, термінів та порядку їх видання. Підкреслено важливість гарантування законності, обґрунтованості та своєчасності ухвалення адміністративних актів для ефективного реагування на випадки вчинення домашнього насильства та захисту прав постраждалих осіб, а також наголошено на необхідності чіткого визначення компетенції кожного уповноваженого суб'єкта в цій сфері.

Вивчення процедур прийняття адміністративних актів запобігання та протидії домашньому насильству виявило важливість додержання засад адміністративної процедури, зокрема щодо забезпечення права особи бути вислуханою, обґрунтованості ухвалення рішення та його вчасного доведення до відома зацікавлених сторін. Наголошено, що недостатня формалізація деяких процедур може призводити до зловживань та порушення прав учасників провадження, що, своєю чергою, підкреслює потребу в подальшій уніфікації та деталізації відповідних законодавчих норм.

5. Проаналізовано процедури застосування адміністративно-правових заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Розглянуто порядок використання таких заходів як адміністративне затримання, тимчасове заборонне приписання, обмежувальні приписи та інші, визначено їх особливості, підстави для застосування й наслідки. Встановлено, що ефективне використання цих заходів потребує чіткого законодавчого врегулювання кожного етапу процедури, забезпечення дотримання прав осіб, стосовно яких вони застосовуються, а також належної підготовки та обізнаності працівників уповноважених органів.

Аналіз процедур використання адміністративно-правових заходів у царині запобігання та протидії домашньому насильству засвідчив потребу балансу між оперативністю реагування на випадки насильства та забезпеченням гарантій прав особи, стосовно якої застосовуються ці заходи. З’ясовано, що існують деякі колізії та прогалини у законодавчому регулюванні порядку застосування окремих заходів, що може ускладнювати їхню ефективну реалізацію та спричиняти оскарження, що, своєю чергою, обумовлює необхідність їхнього більш чіткого визначення та узгодження.

6. Розкрито сутність процедур використання організаційних інструментів у галузі запобігання та протидії домашньому насильству. Досліджено спосіб реалізації таких інструментів, як проведення спільних міжвідомчих дій, створення спеціалізованих служб підтримки потерпілих,

організація інформаційно-просвітницьких кампаній та налагодження співпраці з громадськими об’єднаннями. Наголошено, що вдале застосування організаційних інструментів залежить від ефективної координації дій різних суб’єктів, наявності чітких планів спільних заходів, а також від забезпечення відповідного ресурсного забезпечення та моніторингу їхньої ефективності.

Вивчення процедур використання організаційних інструментів у царині запобігання та протидії домашньому насильству продемонструвало їхню значущу роль у координації діяльності різних суб’єктів та гарантуванні комплексного підходу до вирішення проблеми. Підкреслено потребу напрацювання чітких механізмів міжвідомчої взаємодії, обміну інформацією та спільного планування дій, а також наголошено на важливості забезпечення сталого фінансування та моніторингу результативності впровадження організаційних інструментів на всіх рівнях.

7. Дослідження впливу європейської інтеграції на становлення інституту адміністративно-правових засобів у царині запобігання та протидії домашньому насильству підкреслило значущість імплементації не лише матеріальних, але й процесуальних норм ЄС. Зокрема, акцентовано на потребі впровадження ефективних механізмів моніторингу та оцінки виконання законодавства у цій сфері, а також забезпечення доступу потерпілих до правосуддя та дієвих засобів правового захисту відповідно до європейських стандартів.

Досліджено європейську інтеграцію України як важливе підґрунтя для становлення та розвитку інституту адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству. Проаналізовано вплив європейських стандартів, acquis communautaire та міжнародних зобов’язань України на вітчизняне законодавство в цій галузі. Визначено, що адаптація українського законодавства до європейських норм потребує не лише формального перенесення положень, але й урахування кращого європейського досвіду щодо ефективних механізмів запобігання та протидії

домашньому насильству, а також забезпечення належного рівня захисту прав постраждалих відповідно до міжнародних стандартів.

8. Визначені напрями розвитку адміністративно-правового регулювання процедури використання адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству містять не тільки зміни до законодавства, але й вдосконалення правозастосовчої практики. Підкреслено важливість збільшення рівня професійної підготовки фахівців, котрі безпосередньо застосовують ці інструменти, забезпечення їх обізнаності щодо європейських стандартів та найкращих практик, а також впровадження системного обміну досвідом та навчання.

Сформульовано головні напрями розвитку адміністративно-правового регулювання процедури використання адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. На основі здійсненого аналізу виявлених проблем та з урахуванням європейського досвіду запропоновано конкретні способи оптимізації законодавства, зокрема щодо чіткішого визначення повноважень уповноважених суб’єктів, удосконалення процедур використання окремих адміністративно-правових заходів, посилення міжвідомчої координації та забезпечення належного рівня підготовки фахівців. Обґрунтовано потребу в напрацюванні та впровадженні комплексного підходу до реформування адміністративно-правового механізму в цій сфері, що містить як законодавчі зміни, так і ті, що спрямовані на вдосконалення правозастосовної практики.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адміністративне право України / за ред. Ю. П. Битяка. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 544 с.

2. *Глобальна статистика насильства щодо жінок: звіт 2021 року*. ВООЗ, 2021. URL: https://eleos.com.ua/analitychnyj-zvit

3. Прокопенко Л. Л. Адміністративно-правовий статус поліції у боротьбі з домашнім насильством. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3. С. 56–61.

4. Ковбасюк Ю. В. *Реалізація державної політики в Україні: механізми та стратегії національного розвитку*. Київ: Вид-во Київського університету, 2017. С. 31.

5. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222919#Text

6. Дрозд О. Ю. Адміністративні механізми захисту прав громадян у контексті протидії домашньому насильству. *Юридичний вісник*. 2021. № 2. С. 45–52.

7. Звіт про соціальні норми та гендерне насильство: глобальний огляд Світовий банк. 2020. URL: https://www.worldbank.org

8. Шевченко І. О. *Правові та організаційні аспекти протидії домашньому насильству в Україні*: монографія. Харків: Право, 2023. С. 200–220.

9. Іванова Н. О. Захист жертв домашнього насильства у контексті міжнародного гуманітарного права. *Право та суспільство*. 2023. № 1. С. 78–85.

10. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок та домашньому насильству та боротьбу з цими явищами від 11.05.2011, ратифікрвана 20.06.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-

11#Text

11. Коваленко Т. В. Психологічне насильство як вид домашнього насильства. *Підприємництво, господарство і право*. 2024. № 4. С. 215–221.

12. Адміністративне право України : підручник / за ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 416 с.

13. Про Національну стратегію у сфері прав людини: Указ Президента України від 24.03.2021 № 119/2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text

14. Програма ООН з гендерної рівності та запобігання насильству щодо жінок (UN Women). *Глобальні ініціативи.* URL: https://www.unwomen.org

15. Декларація про викорінення насильства щодо жінок від 20.12.1993 № 995_506. *Офіційний вісник України*. 2003. № 49. Ст. 2545.

16. Збірник нормативно-правових актів щодо домашнього насильства та захисту прав постраждалих осіб / за ред. Н. М. Соколенко. Київ, 2021. 158 с.

17. Пекінська декларація та Платформа дій, прийнята на Четвертій світовій конференції з питань жінок. 1995 / ООН. URL: https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/plat1.htm

18. Загальна декларація прав людини: прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015

19. Конвенція ООН «Про права дитини» від 20.11.1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021

20. Німецький Закон про цивільний захист від насильства та примусу (Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen). 2001. URL: https://www.gesetze-im-internet.de

21. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14

22. Конституція України від 28.06.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр

23. Домашнє насильство у 2023 році: дані та тенденції. URL: https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2024/04/домашнє-насильство-2023-дані-та-тенденції.pdf

24. Понад 102 тисячі осіб перебувають на обліку в Нацполіції за домашнє насильство. *Доступ до правди.* 20.03.2025. URL: https://dostup.org.ua/news/publications/ponad-102-tysiachi-osib-perebuvaiut-na-obliku-v-natspolitsii-za-domashnie-nasylstvo

25. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 20.06.2022 № 2319-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-19

26. Всесвітній звіт про насильство та його вплив на здоров'я. – Всесвітня організація охорони здоров'я. 2002. С. 43–54.

27. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10.

28. Постанова Вінницького апеляційного суду від 12 жовтня 2023 року у справі № 127/21727/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: https://reyestr.court.gov.ua

29. Національна поліція України. Кількість звернень щодо домашнього насильства у 2022–2023 роках зросла на 20%. Міністерство внутрішніх справ України. 30.03.2024. URL: https://mvs.gov.ua/news/kilkist-vipadkiv-domasnyogo-nasilstva-zrosla-na-20-mvs-ta-parlament-praciuiut-nad-posilenniam-vidpovidalnosti-1

30. За даними Національної поліції України 2024. ГУНП в м. Києві. URL: https://kyiv.npu.gov.ua/dialnist/zvitnist-za-2024-rik/za-2024-rik

31. Домашнє насильство: у 2024 році зареєстровано на 31% більше ніж

кримінальних проваджень. *Судово-юридична газета*. 26.04.2024. URL: https://sudd.ua/uk/news/ukraine/284389-domashne-nasilstvo-u-2024-rotsi-zarestrovano-na-31-bilshe-nizh-kriminalnikh-provadzhen

32. Постанова Іменем України Борзнянського районного суду Чернігівської області від 30 січня 2024 року у справі № 740/41/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: https://www.data-ua.com/ajax/document/761102644/content

33. Поліцейська діяльність: навч. посіб. / Басс В. О., Білик В. М., Братель С. Г. та ін.; за ред. В. А. Кулікова. Київ : ФОП Маслаков. 2021. 570 с.

34. Гришина О. В. Сучасні підходи до реагування поліції на випадки домашнього насильства. Київ: Алерта. 2020. С. 58–75.

35. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо створення спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб: Наказ Міністерства соціальної політики України від 17.01.2019 № 58. Офіційний вісник України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0058739-19

36. Державна програма запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі до 2025 року: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2021 року № 145. Київ, 2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-2021-п#Text

37. Про затвердження Інструкції щодо взаємодії органів поліції, соціальних служб та громадських організацій у сфері протидії домашньому насильству: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01.06.2018 № 456. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-18

38. Золотарьова О. І. Актуальні питання адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству. *Інноваційні рішення в сучасній науці, освіті та практиці* : збірник тез доповідей ІІ Міжн. наук.-практ. конф., Київ, 2024. Ч. 2. С. 253–256.

39. Барило О. В. Інструменти адміністративного впливу у сфері боротьби з домашнім насильством. *Економіка та право*. 2020. № 6. С. 48–54.

40. Братасюк М. Г. Домашнє насильство: шляхи формування ефективної державної політики протидії домашньому насильству. *Державне управління: теорія та практика*. 2021. № 3. С. 9–15.

41. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (неофіційний стислий виклад), прийнята у 1979 році Генеральною Асамблеєю ООН, набрала чинності 03.09.1981 р. URL: https://www.coe.int/uk/web/compass/148

42. Гусарова Н. О. Інтеграція міжнародних підходів у формування політики запобігання домашньому насильству в Україні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2020. № 4. С. 55–63.

43. Доповідь Amnesty International: «Домашнє насильство та права людини в Європі». 2023. URL: https://www.amnesty.org

44. Законодавство США про запобігання насильству: Закон 1974 року про запобігання поганому поводженню з дітьми та ліквідацію його наслідків (Child Abuse Prevention and Treatment Act of 1974). URL: https://www.govinfo.gov/content/pkg/STATUTE-88/pdf/STATUTE-88-Pg4.pdf

45. Національний центр з проблем жорстокого поводження з дітьми та дитячої занедбаності США. Офіційний сайт. URL: https://www.childwelfare.gov/topics/preventing/preventionmonth/resources/can-natl-center/

46. Звіт про домашнє насильство в контексті трудових відносин. *Міжнародна організація праці (МОП)*. Женева, 2018. С. 23–45.

47. Оцінка програм у галузі домашнього насильства: Результати досліджень / Комітет з оцінки програм. *Національна академія наук США*. Вашингтон, 1994. С. 45–67.

49. Модельне законодавство про насильство в сім'ї (1996). ООН. URL: https://www.un.org/en/violence-against-women

50. Крушинська В. В., Савченко О. В. Бельгія, Іспанія, Франція,

Норвегія, Швейцарія: Особливості кримінального законодавства у боротьбі з домашнім насильством. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2022. № 2. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2022/32.pdf

51. Вороніна Т. В. Державне регулювання у сфері запобігання домашньому насильству: сучасні виклики та перспективи. *Публічне управління: теорія і практика*. 2022. № 1. С. 23–31.

52. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі: Закон України від 05.07.2024 № 8329-20. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8329-20

53. Борисова В. І. Адміністративна відповідальність за вчинення домашнього насильства: проблеми теорії та практики. *Право і суспільство*. 2019. № 5. С. 112–117.

54. Про соціальні послуги : Закон України від 19 червня 2003 року № 966-IV. Київ, 2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-15#Text

55. Климова І. С. *Міжнародний досвід боротьби з домашнім насильством: перспективи для України*. Київ: Центр правових досліджень, 2019. С. 101–115.

56. Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства : Указ Президента України від 21 вересня 2020 року № 398. Київ, 2020. URL:https://www.president.gov.ua.

57. Про затвердження Порядку надання тимчасового захисту особам, які постраждали від домашнього насильства : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2018 року № 1077. Київ. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-п#Text

58. Тимчасові обмеження як адміністративно-правовий інструмент для запобігання домашньому насильству / за ред. В.І. Литвиненко. Київ, 2020.

215 с.

59. Домашнє насильство: деякі дієві інструменти захисту URL: https://evrikalaw.com.ua/2021/08/25/25/

60. Порядок проведення оцінки ризиків щодо домашнього насильства : затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України від 25 вересня 2019 року. Київ, 2019. URL: https://mvs.gov.ua.

61. Золотарьова О. І. До характеристики процедур прийняття адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. *Публічне право*. 2024. № 1. С. 380–385.

62. Кравченко О. В. *Соціальні послуги для жертв домашнього насильства в Україні: сучасний стан та перспективи*. Харків : Право, 2019. С. 92–103.

63. Інформаційний бюлетень «Домашнє насильство: правовий аспект» / Центр правової допомоги. Київ, 2020. URL: https://legalhelp.org.ua.

64. Національна соціальна служба України. *Моніторинг ефективності соціальних послуг для постраждалих від домашнього насильства*. Київ : Соціальний капітал, 2022. С. 15–25.

65. Гончарова Т. В. Соціальна реабілітація жертв домашнього насильства: проблеми та перспективи. *Соціологія і суспільство*. 2020. № 3. С. 87–96.

66. Братасюк М. Г. Домашнє насильство: шляхи формування ефективної державної політики протидії домашньому насильству. *Державне управління: теорія та практика*. 2021. № 3. С. 9–15.

67. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Київ, 2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua

68. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів Національної поліції : навч. посіб. / В. М. Білик, С. Г. Братель, Н. І. Золотарьова та ін. ; за ред. В. А. Кулікова. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2023. 285 с.

69. Грищенко А. Л. Правове регулювання охорони особи від правопорушень домашнього насильства : дис. … канд. юрид. наук : 081 – Право. Київ, 2022. 210 с. URL: https://knutd.edu.ua/files/science/razovi-vcheni-rady/GryshchenkoA_disertation.pdf.

70. Протидія домашньому насильству органами Національної поліції: метод. посіб. / Альошкін С. В., Даценко О. В, Бугайчук К. Л., Малиновська Т. М., Шеремет К. Ю. Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2019. 93 с.

71. Про затвердження Інструкції щодо порядку реагування на випадки домашнього насильства : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 1 серпня 2020 року № 650. Київ: МВС України, 2020. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text

72. Золотарьова Н.І., Золотарьова О. І. Офіцер безпеки як суб'єкт безпечного освітнього середовища. Ювілейна наукова конференція професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та співробітників відокремлених структурних підрозділів університету: збірник тез доповідей. К.: НТУ, 2024, Вип. 80. С. 481–482.

73. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів Національної поліції України із забезпечення безпечного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти : Наказ Національної поліції України від 01 жовтня 2024 року № 663. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-24#Text

74. Гришина О.В. Сучасні підходи до реагування поліції на випадки домашнього насильства. Київ : Алерта, 2020. С. 58–75.

75. Довженко М. І., Чернов О. П. Поліція і права людини: проблеми ефективності реагування на домашнє насильство. Львів : Літера, 2021. С. 102–120.

76. Малишев В.А. Практика застосування термінових заборонних приписів в Україні: проблеми та рішення. Одеса : Видавничий дім «Астрея»,

2022. С. 88–105.

77. Про затвердження Порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01 лютого 2019 року № 278. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0262-19#Text

78. Про безоплатну правничу допомогу : Закон України від 2 червня 2011 року № 3460-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text

79. Кузнєцова Т.В. Психологічний супровід постраждалих від домашнього насильства: теоретичні та практичні аспекти. Київ : Інтерпрес, 2021. С. 50–70

80. Герасимчук М. І. *Юридичні аспекти захисту прав постраждалих від домашнього насильства*. Київ : Юридична преса, 2020. С. 58–65.

81. Левченко С. А. *Соціальні послуги у сфері запобігання домашньому насильству в Україні: стан та перспективи розвитку*. Харків : Право, 2019. С. 125–145.

82. Протидія домашньому насильству: практичний посібник для поліцейських. Рада Європи. 2024. URL: https://rm.coe.int/manual-policemen-ukr-fi%20nal-web/16808e52e8

83. Сидоренко В. А. Інституційна підтримка постраждалих від домашнього насильства: роль органів місцевої влади. *Право та безпека*. 2021. № 2(3). С. 45–55.

84. Іванова Н. І. Психологічна допомога як інструмент відновлення постраждалих від домашнього насильства. *Журнал психології та соціальних наук*. 2020. № 28(5). С. 112–118.

85. Психологія домашнього насильства : підручник / за ред. О. Я. Губенко. Київ, 2018. 312 с.

86. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016

року № 1402-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text

87. Миколаєнко Л. С. Судова практика щодо домашнього насильства в Україні. *Журнал правознавства*. 2020. № 5. С. 55–59.

88. Про затвердження Типової Програми для кривдника : Наказ Міністерства соціальної політики України від 01 жовтня 2018 року № 1434. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1222-18#Text

89. Петрова Л. М. *Психологічна реабілітація постраждалих від домашнього насильства*. Львів : Літера, 2021. С. 116–120.

90. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text

91. Швець Д. В. Правові засади діяльності органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 2. С. 188–194.

92. Гриценко Т. О. *Сучасні підходи до соціальної роботи з жертвами насильства*. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2021. С. 123–145.

93. Про соціальні послуги: Закон України від 19 червня 2003 року № 966-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-15#Text

94. Протидія домашньому насильству: практичний посібник для поліцейських. Рада Європи. 2024. URL: https://rm.coe.int/ukr-2024-police-manual-final-ukr-web/1680aee3d8

95. Черниш В. М. Адміністративно-правові заходи запобігання домашньому насильству: проблеми нормативного регулювання. *Право і суспільство*. 2020. № 4. С. 80–88.

96. Балюк Г. І. Правові механізми запобігання домашньому насильству в Україні. *Публічне право*. 2022. № 2. С. 33–40.

97. Жукова Н. В. *Інтеграція системи соціального захисту для*

*підтримки постраждалих від домашнього насильства*. Львів: Вид-во Львівського університету, 2022. С. 47–63.

98. Про затвердження Положення про функціональну підсистему «Соціально-правовий захист постраждалих та членів їх сімей» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 листопада 2023 року № 895. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2093-23#Text

99. Семененко В. А. *Правові механізми захисту постраждалих від насильства*. Полтава : Полтавський юридичний інститут, 2020. С. 34–56.

100. *Методичні рекомендації для організації соціального супроводу постраждалих осіб* / Національна соціальна служба України. Київ : Соціальний капітал, 2021. С. 23–41.

101. Андреєва О. М. *Домашнє насильство: теоретичні аспекти та правові засади протидії*. Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2020. С. 34–56

102. *Розробка та впровадження індивідуальних програм допомоги жертвам домашнього насильства* / Центр протидії насильству. Харків : Центр соціальних ініціатив, 2020. С. 12–25.

103. Шевченко Л. П. *Домашнє насильство: соціально-правовий аспект*. Київ: Вид-во НАВС, 2019. С. 88–107.

104. Андреєва О. М. *Психологічна реабілітація осіб, які постраждали від насильства в сім'ї: теоретико-практичний аспект*. Харків: Право, 2019. С. 58–72.

105. Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 655. Київ, 2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2018-п#Text

106. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015

року № 423. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-п#Text

107. Петрова Л. Г. *Соціально-правова підтримка жертв домашнього насильства в Україні*. Львів : Вид-во Львівського університету, 2021. С. 30–45.

108. Про затвердження Інструкції щодо порядку реагування на випадки домашнього насильства: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01 серпня 2020 року № 650. Київ : МВС України, 2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text

109. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. Відомості Верховної Ради України, 2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text

110. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27 квітня 2020 року № 357. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text

111. Гонтаренко В. Міжнародні правові стандарти та зарубіжний досвід протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з домашнім насильством. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*. 2022. № 1(4). С. 7–21.

112. Шевченко В. М. Суть процедури прийняття адміністративних актів. *Держава та регіони*. 2024. № 3. С. 268–275.

113. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України: наказ МВС України від 25.02.2019 № 124. URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19#Text

114. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : Наказ Міністерства

внутрішніх справ України від 19 грудня 2017 року № 1044. Київ : МВС України, 2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text

115. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 7 листопада 2015 року № 1376. Київ : МВС України, 2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15#Text

116. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 5 липня 2012 року № 849-VI. Київ : Верховна Рада України, 2012. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text

117. Гончарук О. *Адміністративна відповідальність* : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Київська наука», 2020. 250 с.

118. Про внесення змін до Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «Єдиний облік» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»: наказ Міністерства внутрішніх справ від 04 вересня 2023 року № 731. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1653-23#Text

119. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01 січня 2021 року № 123. Київ: МВС України, 2021. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text

120. Про затвердження Порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01 лютого 2019 року № 278. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0262-19#Text

121. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text

122. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для

дітей : Закон України від 16 січня 1995 року № 6/95-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-вр#Text

123. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Київ: Верховна Рада України, 2001. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text

124. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 658. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-п#Text

125. Коваленко С. В. *Тимчасові обмеження як інструмент захисту жертв домашнього насильства: аналіз і практичні аспекти*. Харків, 2021. 187 с.

126. Гончарова О. М. Вплив європейського законодавства на розвиток інституту захисту прав людини в Україні (на прикладі протидії домашньому насильству). *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2021. № 1. С. 88–96.

127. Про затвердження деяких питань, пов'язаних із реалізацією законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 жовтня 2021 року № 1035. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1035-2021-п#Text

128. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства : наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України від 13 березня 2019 року № 369/180. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text

129. Волощук Н. І. *Соціальна інтеграція постраждалих від домашнього насильства: практичні рекомендації*. Чернівці: Рута, 2019. С. 45–54.

130. Гусарова Н. О. Інтеграція міжнародних підходів у формування політики запобігання домашньому насильству в Україні. *Вісник Національної*

*академії правових наук України*. 2020. № 4. С. 55–63.

131. Про затвердження Типової програми для постраждалих осіб: Наказ Міністерства соціальної політики України від 15 березня 2021 року № 345. Київ: Мінсоцполітики України, 2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1568-21#Text

132. Про затвердження Порядку накладення тимчасових обмежень на доступ агресора до місця проживання жертви : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 8 лютого 2020 року № 56. Київ, 2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0102-19#Text

133. Кісіль В. Р. Адміністративно-правові механізми запобігання домашньому насильству: сучасний стан та шляхи удосконалення. *Публічне право*. 2019. № 3. С. 150–157.

134. *Українська правова енциклопедія*. Заборонні приписи та механізми їх винесення в Україні. Київ : Видавництво правових знань, 2022. С. 88–92.

135. *Стандарти й методика оцінки ризиків для різних зацікавлених сторін в Україні: подальші кроки реалізації міжнародних стандартів щодо гарантування безпеки постраждалих від насильства стосовно жінок та домашнього насильства*. Аналітичний звіт. Рада Європи, 2020. URL: https://rm.coe.int/ukr-risk-assessment-final/16809eefb4 С.18

136. Петрова Л. М. *Психологічна реабілітація постраждалих від домашнього насильства*. Львів : Літера, 2021. С. 114–120.

137. Голодник Ю. А. Механізм забезпечення захисту прав і свобод громадян в діяльності органів державної влади. *Серія ПРАВО*. 2023. Вип. 78, част. 2. С. 32–37.

138. Гринь О.Г. Європейські механізми захисту прав людини у сфері протидії домашньому насильству: досвід для України. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки*. 2017. № 10. С. 76–82.

139. Золотарьова О. І. Практика Європейського союзу щодо запобігання та протидії домашньому насильству. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення : матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу* (Київ, 24 листоп. 2022 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 240–242.

140. Оболенська К. Ю. *Домашнє насильство в Україні: аналіз статистичних даних та основні тенденції*. Донецьк : ДонНУ, 2018. С. 65–89.

141. Про захист персональних даних : Закон України від 1 червня 2010 року № 2297-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text

142. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text

143. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами: наказ Міністерства освіти і науки України від 02 жовтня 2018 року № 104. URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-viyavlennya-reaguvannya-na-vipadki-domashnogo-nasilstva-i-vzayemodiyi-pedagogichnih-pracivnikiv-iz-inshimi-organami-ta-sluzhbami

144. Рада Європи надала рекомендації щодо захисту жінок та дівчат від цифрового насильства. Рада Європи. 2021. 26 листопада. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3357696-rada-evropi-nadala-rekomendacii-sodo-zahistu-zinok-ta-divcat-vid-cifrovogo-nasilstva.html

145. *Програми реабілітації осіб, які постраждали від насильства* / Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Київ : Центр, 2020. С. 50–60.

146. Рішення щодо домашнього насильства та обмежувальних приписів. Верховний Суд. Офіційний сайт. URL: https://www.vru.gov.ua

147. Огляд практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного

Суду щодо видачі обмежувальних приписів у справах про домашнє насильство. Верховний Суд. Офіційний сайт. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Ogliad_KCS_1.pdf

148. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text

149. *Методичні рекомендації щодо організації роботи з дітьми за методикою "Зелена кімната" для слідчих та ювенальних поліцейських*. Київ, 2021. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/16976/file/Green%20Room%20Methodology%20for%20Police%20Offciers.pdf

150. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text

151. Про затвердження Порядку реалізації пілотного проєкту щодо запровадження центрів захисту дитини (за моделлю Барнахус): наказ Міністерства соціальної політики України від 12 грудня 2019 року № 1824. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1151-24#Text

152. Удовиченко О. В. *Кримінальна відповідальність за невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників* : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії : спец. 081 «Право» / наук. керівник А. О. Данилевський. – Кропивницький, 2023. 235 с. URL: https://dnuvs.ukr.education/wp-content/uploads/2023/12/dyssertacziya-udovychenko.pdf

153. Золотарьова О. І. Особливості здійснення заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення Національною поліцією. *Актуальні питання превентивної діяльності підрозділів Національної поліції:* матеріали наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 28 квітн. 2023 р.). Кропивницький: ДДУВС, 2023. С. 104 –107.

154. Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до

Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2017 року № 826. Київ: Кабінет Міністрів України, 2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019-п#Text

155. Про затвердження Порядку застосування електронних засобів контролю : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08 червня 2017 року № 480. Київ: Міністерство внутрішніх справ України, 2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-17#Text

156. Альошкін С. В., Даценко О. В., Бугайчук К. Л., Малиновська Т.М. *Організація діяльності мобільних груп реагування на факти вчинення домашнього насильства* : метод. рек. Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2019. 58 с.

157. Непомітна тривожна кнопка: в Україні презентували мобільний застосунок для порятунку від домашнього насильства. URL: https://hromadske.ua/posts/nepomitna-trivozhna-knopka-v-ukrayini-prezentuvali-mobilnij-zastosunok-dlya-poryatunku-vid-domashnogo-nasilstva

158. Об’єднуємо зусилля всіх органів влади, щоб запобігти та протидіяти домашньому насильству. Міністерство соціальної політики України. Офіційний сайт. URL: https://www.msp.gov.ua/news/18596.html

159. Чат-бот з протидії домашньому насильству відтепер доступний в месенджері. Міністерство внутрішніх справ України. Офіційний сайт: https://mvs.gov.ua/uk/press-center/news/CHat_bot_z_protidii_domashnomu_nasilstvu_vidteper_dostupniy_v_mesendzheri_Viber_32375

160. Про затвердження Положення щодо реагування, запобігання та протидії проявам дискримінації за ознакою статі та сексуальним домаганням на робочому місці серед військовослужбовців Державної служби спеціального зв’язку та захисту інформації України[1]: наказ Адміністрації державної служби спеціального зв’язку та захисту інформації України від

11 листопада 2021 року № 666. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1546-21#Text

161. Тетерятник Г. К. Окремі питання доказування при розслідуванні домашнього насильства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 580–582.

162. Голосніченко І. П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття). Київ, 1998. 52 с.

163. Клименко Ю. С. Правове регулювання діяльності притулків для постраждалих від домашнього насильства в Україні. *Юридична наука*. 2021. № 4. С. 25–33.

164. *Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти* : навчально-методичний посібник. 2020. Ла-Страда. URL: https://la-strada.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/posibnyk_protydiya-nasylstvu_-dodatok.pdf

165. Саббатовський В. Ю. Програма для кривдників як спеціальний захід реагування на вчинення домашнього насильства. *Актуальні проблеми адміністративно-деліктного права України* : матеріали науково-практичної конференції, м. Вінниця, 2024 рік. Вінниця, 2024. С. 77–80. URL: https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/acc5b148-8413-4dfa-9b11-5e78f27408e8/content

166. Панова О. О., Щербина М. А. Взаємодія поліцейського офіцера громади із структурними підрозділами Національної поліції щодо запобігання та протидії домашньому насильству. Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2023. С. 35–40.

167. Бринзила Е. В. Інформаційно-просвітницька діяльність у соціальній роботі щодо профілактики домашнього насильства: кваліфікаційна робота (бакалаврська) / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2024. 97 с.

168. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі : постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 658. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-п#Text

169. МВС удосконалює політики, спрямовані на ліквідацію всіх форм дискримінації, нетерпимості та порушень принципів гендерної рівності – Мері Акопян. Портал МВС. 2021. URL: https://mvs.gov.ua/presscenter/news/mvs-udoskonalyuje-politiki-spryamovani-nalikvidaciyu-vsix-form

170. Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України: постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2020 року № 783. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-2020-п#Text

171. Онлайн-курс «Запобігання та протидія домашньому насильству». Національна соціальна сервісна служба України. Офіційний сайт. URL: https://nssu.gov.ua/news/onlain-kurs-zapobihannia-ta-protydiia-domashnomu-nasylstvu

172. Про затвердження Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції: постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 року № 58. Київ. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-2018-п#Text

173. Освітній проєкт протидії домашньому насильству "Дім (не) безпеки" // EdEra. URL: https://ed-era.com/projects/nonviolence/

174. Домашнє насильство під час війни: як постраждалим отримати допомогу? Ла Страда-Україна. URL: https://la-strada.org.ua/domashne-nasilstvo-pid-chas-vijny-yak-postrazhdalym-otrymaty-dopomogu/

175. Онлайн-інструменти МВС. Дія цифрова освіта. URL: https://www.vin.gov.ua/dep-smp/68085-domashnie-nasylstvo-tse-ne-pryvatna-sprava-a-porushennia-prav-liudyny

176. Освітній серіал "Моніторинг відновлення для громадськості".

Дія.Цифрова освіта. URL: https://osvita.diia.gov.ua/courses

177. Павліченко К. Кількість кривдників, притягнених до відповідальності за домашнє насильство, збільшується. Портал МВС. 2023. URL: https://mvs.gov.ua/uk/news/katerina-pavlicenko-kilkist-pritiagnenix-do-vidpovidalnosti-za-domasnje-nasilstvo-krivdnikiv-zbilsujetsia

178. Золоторьова О. І. Процедури застосування організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. *Право та державне управління*. 2024. № 2. С. 691–693.

179. Адміністративна відповідальність : навчальний посібник / за ред. О. Гончарука. Київ : Видавничий дім «Київська наука», 2020. С. 45–56.

180. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 27 червня 2014 року. Офіційний вісник України. 2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

181. Гонтаренко В. *Міжнародні правові стандарти та зарубіжний досвід протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з домашнім насильством*. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2024. С. 15–25.

182. Директива 2012/29/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 2012 року про встановлення мінімальних стандартів щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочинів. EUR-Lex. URL: https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0029

183. Рамкове рішення Ради 2001/220/ЮВ від 15 березня 2001 року про статус потерпілих у кримінальному провадженні. Офіційний вісник Європейських Співтовариств. L 101. 11.4.2001. URL: https://eur-lex.europa.eu/

184. Перелік організацій, які допомагають жертвам насильства. URL: https://mapujpomoc.pl/uk/perelik-orhanizatsiy-iaki-dopomahaiut/

185. Європейська інтеграція України: стратегічний контекст і виклики / За ред. А. І. Кравця. Київ : Вид-во «Юридична практика», 2020. С. 25–40.

186. Марчук В. М. Європейські стандарти у сфері протидії домашньому

насильству та їх імплементація в Україні. *Юридичний вісник Національного авіаційного університету*. 2018. № 1. С. 105–111.

187. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги : Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII. Відомості Верховної Ради. 2017. № 45. Ст. 403. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-viii#Text

188. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text

189. Домашнє насильство – це не приватна справа, а порушення прав людини! URL: https://www.vin.gov.ua/dep-smp/68085-domashnie-nasylstvo-tse-ne-pryvatna-sprava-a-porushennia-prav-liudyny

190. «Примусовий контроль» і домашнє насильство: світові тенденції криміналізації. ЮрФем. URL: https://jurfem.com.ua/prymusovyy-kontrol-i-domashne-nasylstvo/

191. Стратегія запобігання та протидії сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом в Україні. United Nations Ukraine. 2018. URL: https://ukraine.un.org/sites/default/files/2020-09/crsv%20strategy%20ua_0.pdf

192. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-viii#Text

193. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III. Відомості Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-iii#Text

194. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 року № 2947-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-iii#Text

195. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ

Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019. Офіційний вісник Президента України. 2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text

196. Нижник О. Адміністративно-правові інструменти реалізації державної регіональної політики у сфері вищої освіти. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 2/2016. С. 117–121.

197. Про затвердження Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «Адміністративна практика» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»: Наказ МВС України від 13 березня 2023 року № 180. *Офіційний вісник України*. 2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0727-23#n14

198. МВС запустило в Telegram чат-бот для протидії домашньому насильству. Лівий берег. URL: https://lb.ua/society/2020/04/09/454923_mvd_zapustilo_telegram_chatbot.html

199. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах : Закон України від 5 липня 1994 року № 80/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 31. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text

200. Санжара О. О. Адміністративно-правовий механізм реалізації прав і свобод громадян у сфері місцевого самоврядування: поняття та елементний склад. *Право та державне управління*. 2019. № 3 (36). Т. 1. С. 259–264.

# ДОДАТКИ

**Додаток А**

## СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації*

1. Золотарьова О. І. До характеристики процедур прийняття адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. *Право та державне управління*. 2024. № 4. С. 380-386. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2024/53.pdf.

2. Золотарьова О. І. Міжнародний досвід та національні виклики у подоланні домашнього насильства: правові та соціальні аспекти. *Журнал східноєвропейського права*. 2025. № 130. С.194-202. URL: https://zenodo.org/records/14743668.

3. Золотарьова О. І. Процедури застосування організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. Вип. 1. С. 681-693. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2025/164.pdf.

4. Золотарьова О. І. Домашнє насильство: історично-правовий аспект. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. Вип. 4 (44). С. 1628-1636. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/22376/22348.

5. Золотарьова О. І. Адміністративно-правовий аналіз зарубіжного досвіду з протидії домашньому насильству. *Національні інтереси України*. 2025. Вип. 4 (9). С. 361-370.

URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/22448/22418.

*Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:*

6. Золотарьова О. І. Практика Європейського союзу щодо запобігання та протидії домашньому насильству. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення* : матеріали міжвідом. наук.-

практ. кругл. столу (м. Київ, 24 лист. 2022 р.). Київ. : НАВС, 2022. С. 240 – 242.

7. Золотарьова О. І. Особливості здійснення заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення Національною поліцією. *Актуальні питання превентивної діяльності підрозділів Національної поліції :* матеріали наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 28 квітн. 2023 р.). Кропивницький: ДДУВС, 2023. С. 104 –107.

8. Золотарьова О. І. Актуальні питання адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству. *«Інноваційні рішення в сучасній науці, освіти та практиці»* збірник тез доп. ІІ Міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15-16 жовт. 2024 р.). Київ. : НТУ, 2024, Ч. 2. С. 253-256.

**Додаток Б**

**Бланк**
**соціологічного опитування думки громадян щодо ефективності запобігання та протидії домашньому насильству в Україні**

Шановний респонденте! Вашій увазі надається бланк соціологічного опитування щодо ефективності запобігання та протидії домашньому насильству в Україні Опитування є анонімним, відповідно просимо Вас надати правдиві відповіді. На кожне питання потрібно надати відповідь: наприклад, «Так» або «Ні» у графі навпроти шляхом постановлення позначки (наприклад, «+», або «V»).

Дякуємо Вам за участь!

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Чи вважаєте Ви, що домашнє насильство є актуальною проблемою суспільства? | | | | |
| Так | | Ні | | |
| | | | | |
| Наскільки ефективним є чинне законодавство у сфері запобігання та протидії домашньому насильству ? | | | | |
| 0–20 % | 30–50 % | 60–80 % | 90–100 % | |
| | | | | |
| З якими видами домашнього насильства Ви стикалися? | | | | |
| Фізичне | Економічне | Сексуальне | Психологічне | |
| | | | | |
| Як Ви оцінюєте рівень взаємодії уповноважених суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству ? | | | | |
| Високий | Достатній | Низький | Незадовільний | |
| | | | | |
| Які заходи Ви вважаєте найбільш ефективнішими у сфері запобігання домашньому насильству? | | | | |
| Систематичне навчання уповноважених суб'єктів | Інформаційні компанії | Освітні програми | Залучення медіа до просвітницьких програм | Спеціальні тренінги |
| | | | | |
| Чи вважаєте Ви, що особам, які постраждали від домашнього насильства на належному рівні надається допомога та захист? | | | | |
| Так | | Ні | | |
| | | | | |

## РЕЗУЛЬТАТИ
## соціологічного опитування думки громадян щодо ефективності запобігання та протидії домашньому насильству в Україні

Дослідження проводилося методом кількісного анонімного онлайн-опитування за простою випадковою вибіркою респондентів. Анкетуванням охоплено 121 респондент. Час проведення анкетування – перше півріччя 2024 року.

| Чи вважаєте Ви, що домашнє насильство є актуальною проблемою суспільства? | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Так | | Ні | | |
| 78 % | | 22 % | | |
| Наскільки ефективним є чинне законодавство у сфері запобігання та протидії домашньому насильству ? | | | | |
| 0–20 % | 30–50 % | 60–80 % | 90–100 % | |
| 14 % | 41 % | 26 % | 19 % | |
| З якими видами домашнього насильства Ви стикалися? | | | | |
| Фізичне | Економічне | Сексуальне | Психологічне | |
| 54 % | 18 % | 8 % | 58 % | |
| Як Ви оцінюєте рівень взаємодії уповноважених суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству ? | | | | |
| Високий | Достатній | Низький | Незадовільний | |
| 11 % | 45 % | 23 % | 21 % | |
| Які заходи Ви вважаєте найбільш ефективнішими у сфері запобігання домашньому насильству? | | | | |
| Систематичне навчання уповноважених суб'єктів | Інформаційні компанії | Освітні програми | Залучення медіа до просвітницьких програм | Спеціальні тренінги |
| 15 % | 45 % | 8 % | 12 % | 42 % |
| Чи вважаєте Ви, що особам, які постраждали від домашнього насильства на належному рівні надається допомога та захист? | | | | |
| Так | | Ні | | |
| 38 % | | 62 % | | |

**Додаток В**

**Акти впровадження**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**
Проректор Національної
академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
полковник поліції
**Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ**
10 2025 року

**АКТ**

10.04.2025 м. Київ № 47-01

Впровадження результатів дисертації
Золотарьової Ольги Ігорівни
«Адміністративно-правові
інструменти запобігання та протидії
домашньому насильству»
в освітній процес НАВС

Уклала експертна комісія з виявлення, узагальнення та впровадження позитивного досвіду роботи у складі:

– начальник відділу організації освітнього процесу лейтенанта поліції Бойчук Вікторії Олександрівни;

– т.в.о. начальника відділу організації наукової діяльності, кандидата юридичних наук старшого лейтенанта поліції Горбенко Дар'ї Андріївни;

– завідувача кафедри поліцейської діяльності, кандидата юридичних наук, професора полковника поліції Брателя Сергія Григоровича;

– начальника відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури, доктора юридичних наук, професора підполковника поліції Тихонової Олени Вікторівни;

– завідувача загальної бібліотеки Гайдар Людмили Георгіївни.

Комісія розглянула й узагальнила матеріали дисертації, поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право», та наукові праці аспіранта аспірантури (ад'юнктури) і докторантури Національної академії внутрішніх справ Золотарьової Ольги Ігорівни «Адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії домашньому насильству».

Проаналізовано основні результати дослідження Золотарьової О.І., зокрема наукові праці, в яких опубліковані теоретичні положення дисертації:

1. Золотарьова О. І. До характеристики процедур прийняття адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. *Право та державне управління*. 2024. № 4. С. 380-386. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2024/53.pdf.

2. Золотарьова О. І. Міжнародний досвід та національні виклики у подоланні домашнього насильства: правові та соціальні аспекти. *Журнал східноєвропейського права*. 2025. № 130. С.194-202. URL: https://zenodo.org/records/14743668.

3. Золотарьова О. І. Процедури застосування організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. Вип. 1. С. 681-693. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2025/164.pdf.

4. Золотарьова О. І. Домашнє насильство: історично-правовий аспект. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. Вип. 4 (44). С. 1628-1636. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/22376/22348.

5. Золотарьова О. І. Адміністративно-правовий аналіз зарубіжного досвіду з протидії домашньому насильству. *Національні інтереси України*. 2025. Вип. 4 (9). С. 361-370.

URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/22448/22418.

6. Золотарьова О. І. Практика Європейського союзу щодо запобігання та протидії домашньому насильству. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення* : матеріали міжвідом. наук.-практ. кругл. столу (м. Київ, 24 лист. 2022 р.). Київ. : НАВС, 2022. С. 240 – 242.

7. Золотарьова О. І. Особливості здійснення заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення Національною поліцією. *Актуальні питання превентивної діяльності підрозділів Національної поліції* : матеріали наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 28 квітн. 2023 р.). Кропивницький: ДДУВС, 2023. С. 104 –107.

8. Золотарьова О. І. Актуальні питання адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству. *«Інноваційні рішення в сучасній науці, освіті та практиці»* збірник тез доп. ІІ Міжн. наук.-практ.конф. (м. Київ, 15-16 жовт. 2024 р.). Київ. : НТУ, 2024, Ч. 2. С. 253-256.

На основі проведеного аналізу комісія зробила висновок, що праці Золотарьової О.І., містять науково обґрунтовані теоретичні положення і практичні рекомендації, що дає підстави запровадити їх для використання в освітньому процесі Національної академії внутрішніх справ, зокрема при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції», «Актуальні проблеми поліцейської діяльності», «Організація діяльності дільничних офіцерів поліції», «Організація діяльності підрозділів ювенальної превенції», «Поліцейська діяльність»,

«Поліцейські заходи та заходи адміністративного примусу. Протидія домашньому насильству», «Практикум з протидії окремим видам адміністративних правопорушень» під час підготовки навчально-методичних та дидактичних матеріалів, а також рекомендувати їх до вивчення під час самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

**Члени комісії:** **Вікторія БОЙЧУК**

**Дар'я ГОРБЕНКО**

**Сергій БРАТЕЛЬ**

**Олена ТИХОНОВА**

**Людмила ГАЙДАР**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**
Проректор Національної
академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
полковник поліції
**Олег ТАРАСЕНКО**
_____ 2025 року

**АКТ**

10.04.2025 м. Київ № 46-нд

Впровадження результатів дисертації
Золотарьової Ольги Ігорівни
«Адміністративно-правові
інструменти запобігання та протидії
домашньому насильству»
в наукову діяльність НАВС

Уклала експертна комісія з виявлення, узагальнення та впровадження позитивного досвіду роботи у складі:

– т.в.о. начальника відділу організації наукової діяльності, кандидата юридичних наук старшого лейтенанта поліції Горбенко Дар'ї Андріївни;

– завідувача кафедри поліцейської діяльності, кандидата юридичних наук, професора полковника поліції Брателя Сергія Григоровича;

– начальника відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури, доктора юридичних наук, професора підполковника поліції Тихонової Олени Вікторівни;

– завідувача загальної бібліотеки Гайдар Людмили Георгіївни.

Комісія розглянула й узагальнила матеріали дисертації, поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право», наукові праці аспіранта аспірантури (ад'юнктури) і докторантури Національної академії внутрішніх справ Золотарьової Ольги Ігорівни «Адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії домашньому насильству» та на основі проведеного аналізу зробила висновок, що надана робота містить низку обґрунтованих теоретичних положень і пропозицій спрямованих на удосконалення адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству.

Проаналізовано основні результати дослідження Золотарьової О.І., зокрема наукові праці, в яких опубліковані теоретичні положення дисертації:

1. Золотарьова О. І. До характеристики процедур прийняття адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. *Право та державне управління*. 2024. № 4. С. 380-386. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2024/53.pdf.

2. Золотарьова О. І. Міжнародний досвід та національні виклики у подоланні домашнього насильства: правові та соціальні аспекти. *Журнал східноєвропейського права.* 2025. № 130. С.194-202. URL: https://zenodo.org/records/14743668.

3. Золотарьова О. І. Процедури застосування організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2025. Вип. 1. С. 681-693. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2025/164.pdf.

4. Золотарьова О. І. Домашнє насильство: історично-правовий аспект. *Наукові інновації та передові технології.* 2025. Вип. 4 (44). С. 1628-1636. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/22376/22348.

5. Золотарьова О. І. Адміністративно-правовий аналіз зарубіжного досвіду з протидії домашньому насильству. *Національні інтереси України.* 2025. Вип. 4 (9). С. 361-370.

URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/22448/22418.

6. Золотарьова О. І. Практика Європейського союзу щодо запобігання та протидії домашньому насильству. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення* : матеріали міжвідом. наук.-практ. кругл. столу (м. Київ, 24 лист. 2022 р.). Київ. : НАВС, 2022. С. 240 – 242.

7. Золотарьова О. І. Особливості здійснення заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення Національною поліцією. *Актуальні питання превентивної діяльності підрозділів Національної поліції* : матеріали наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 28 квітн. 2023 р.). Кропивницький: ДДУВС, 2023. С. 104 –107.

8. Золотарьова О. І. Актуальні питання адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству. *«Інноваційні рішення в сучасній науці, освіті та практиці»* збірник тез доп. ІІ Міжн. наук.-практ.конф. (м. Київ, 15-16 жовт. 2024 р.). Київ. : НТУ, 2024. Ч. 2. С. 253-256.

На основі проведеного аналізу комісія зробила висновок про те, що вищезазначені матеріали дисертаційного дослідження Золотарьової О.І. застосовуються під час підготовки монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, узагальнення аналітичних матеріалів, обґрунтування пропозицій до чинних проєктів нормативно-правових актів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову.

**Члени комісії:** **Дар'я ГОРБЕНКО**

**Сергій БРАТЕЛЬ**

**Олена ТИХОНОВА**

**Людмила ГАЙДАР**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**
Начальник управління
превентивної діяльності
ГУНП в Київській області
майор поліції

**Борис БРЕУС**

28.03 2025 року

**АКТ**

28.03.2025 м. Київ №

Впровадження результатів дисертації
Золотарьової Ольги Ігорівни
«Адміністративно-правові
інструменти запобігання та протидії
домашньому насильству»
в практичну діяльність НАВС

Уклала експертна комісія з виявлення, узагальнення та впровадження позитивного досвіду роботи у складі:

заступника начальника управління начальника ВДОП УПД ГУНП в Київській області підполковника поліції Линника О.А.;

заступника начальника ВДОП УПД ГУНП в Київській області підполковника поліції Бондаря О.І.

Комісія розглянула й узагальнила матеріали дисертації, поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право», та наукові праці аспіранта аспірантури (ад'юнктури) і докторантури Національної академії внутрішніх справ Золотарьової Ольги Ігорівни «Адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії домашньому насильству».

Проаналізовано основні результати дослідження Золотарьової О.І., зокрема наукові праці, в яких опубліковані теоретичні положення дисертації:

1. Золотарьова О. І. До характеристики процедур прийняття адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. *Право та державне управління*. 2024. № 4. С. 380-386. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2024/53.pdf.

2. Золотарьова О. І. Міжнародний досвід та національні виклики у подоланні домашнього насильства: правові та соціальні аспекти. *Журнал східноєвропейського права*. 2025. № 130. С.194-202. URL: https://zenodo.org/records/14743668.

3. Золотарьова О. І. Процедури застосування організаційних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2025. Вип. 1. С. 681-693. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2025/164.pdf.

4. Золотарьова О. І. Домашнє насильство: історично-правовий аспект. *Наукові інновації та передові технології.* 2025. Вип. 4 (44). С. 1628-1636. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/22376/22348.

5. Золотарьова О. І. Адміністративно-правовий аналіз зарубіжного досвіду з протидії домашньому насильству. *Національні інтереси України.* 2025. Вип. 4 (9). С. 361-370.

URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/22448/22418.

6. Золотарьова О. І. Практика Європейського союзу щодо запобігання та протидії домашньому насильству. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення* : матеріали міжвідом. наук.-практ. кругл. столу (м. Київ, 24 лист. 2022 р.). Київ. : НАВС, 2022. С. 240 – 242.

7. Золотарьова О. І. Особливості здійснення заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення Національною поліцією. *Актуальні питання превентивної діяльності підрозділів Національної поліції :* матеріали наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 28 квітн. 2023 р.). Кропивницький: ДДУВС, 2023. С. 104 –107.

8. Золотарьова О. І. Актуальні питання адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству. *«Інноваційні рішення в сучасній науці, освіті та практиці»* збірник тез доп. ІІ Міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15-16 жовт. 2024 р.). Київ. : НТУ, 2024, Ч. 2. С. 253-256.

На основі проведеного аналізу комісія зробила висновок, що праці Золотарьової О.І., містять науково обґрунтовані теоретичні положення і практичні рекомендації та використовуються в практичній діяльності Управління превентивної діяльності ГУНП в Київській області під час удосконалення адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству.

**Члени комісії:**

**Заступник начальника управління**
**начальник ВДОП УПД ГУНП**
**в Київській області**
**підполковник поліції** **Линник О.А**

**Заступник начальника ВДОП**
**УПД ГУНП в Київській області**
**підполковник поліції** **Бондар О.І.**